

104255

**ÖĞRETİM ELEMANLARININ
İNTERNET'İ ARAŞTIRMA AMAÇLI
KULLANMA DURUMLARI**

**Mestan Küçük
Yüksek Lisans Tezi
Eskişehir, 2002**

**ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET'İ
ARAŞTIRMA AMAÇLI KULLANMA DURUMLARI**

Mestan Küçük

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
EĞİTİM İLETİŞİMİ VE PLANLAMASI ANABİLİM DALI
Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat Ataizi**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ağustos 2002**

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZÜ

ÖĞRETİM ELEMANLARININ İNTERNET'İ ARAŞTIRMA AMAÇLI KULLANMA DURUMLARI

Mestan Küçük

Eğitim İletişimi ve Planlaması Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağustos 2002

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Murat Ataizi

Bu çalışmanın temel amacı öğretim elemanlarının İnternet'i araştırma amaçlı kullanım durumlarını belirlemektir.

Araştırma, tarama modelinde yürütülmüştür. Verilerin toplanması sürecinde belge tarama ve anket teknikleri kullanılmıştır. İnternet'in öğretim elemanları tarafından araştırma amacıyla kullanımını belirlemek amacıyla hazırlanan anket öğretim elemanlarına uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlemelerinde merkezi dağılım ve değişkenlik ölçüleri ile t-test ve varyans analizi tekniklerinden yararlanılmıştır.

Sonuçlar, akademisyenlerin çoğunluğu tarafından İnternet'in her gün kullanıldığını ve İnternet'i kullanma konusunda kendilerine güvendiklerini göstermektedir. Akademisyenlerin İnternet'in sunduğu olanaklardan ise en çok elektronik posta ve Web kaynaklarını kullandıkları belirlenmiştir. Akademisyenler İnternet'i çoğunlukla araştırma amacıyla her gün ya da haftada birkaç kez kullanmaktadırlar. Ayrıca bilgiye erişim kaynaklarını kullanma konusunda kendilerine güvenmektedirler. İnternet üzerinde bilgiye erişim kaynaklarından arama motorlarını çoğunlukla kullanmalarına rağmen arama motorlarında bilgiye erişmeyi kolaylaştıran tarama işleçlerini çoğunlukla kullanmamaktadırlar. Ayrıca öğretim elemanlarının Web'ten araştırma amacıyla yararlanmada genel olarak memnun olmalarına rağmen içerik doğruluk ve zaman boyutlarını sorguladıkları ortaya çıkmıştır.

ABSTRACT

HOW FACULTY USE INTERNET FOR RESEARCH

Mestan Küçük

Division of Educational Communications and Planning

Anadolu University Institute of Social Sciences, August 2002

Advisor: Assistant Professor Murat Ataizi

The main purpose of this study is to identify how faculty uses Internet for research.

The design of the study was based upon the general survey method. The data were gathered through literature review and questionnaire techniques. To identify how faculty use Internet for research was prepared a questionnaire and this questionnaire was administered to the academics. Descriptive statistics, variance analysis and t-test were used in analyzing data.

Results show that Internet is used every day by the majority of faculty members and the majority of faculty members trust themselves about using the Internet. Among the Internet service, E-mail and World Wide Web resource are mostly used by academics. Academics used the Internet every day or once a week mostly for research. Also academics are confident themselves to use information retrieval resource. Although faculty members mostly use search engine to retrieve electronic information, generally they didn't use search operator that simplify to retrieve electronic information. Although faculty members are generally satisfied with the Web, they question the content and the accuracy of much Web-based information.

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Mestan KÜÇÜK’ün “Öğretim Elemanlarının İnternet’i Araştırma Amaçlı Kullanma Durumları” başlıklı tezi 6 Eylül 2002 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Eğitim İletişimi ve Planlaması Anabilim Dalında, yüksek lisans tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

İmza _____

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd.Doç.Dr.Murat ATAİZİ

Üye : Doç.Dr.Ferhan ODABAŞI

Üye : Yrd.Doç.Dr.Cengiz Hakan AYDIN

Prof.Dr.Nurhan AYDIN
Anadolu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Yüzyıllar öncesinde Bacon'un dediği gibi "bilgi güçtür". Aslında buna bilgi potansiyel bir güçtür demek daha doğrudur. Ancak sadece bilgi kaynakları üzerinde varolan bilgi güç değildir. Bilgi insanlar tarafından farklı amaçlarla kullanıldığında bir güç haline gelir. Bilgi üretmek ve üretilen bilgiyi kullanmak için bilgiyi paylaşmak gerekmektedir. Bilginin sadece kuruluşlar ya da yerel alanlar içinde değil aynı zamanda farklı ülkeler arasında da paylaşımı, doğru ve güncel bilgiye ulaşımı sağlayan ve süper bilgi otoyolu adı verilen Internet, bilginin taşınması için günümüzde önemli bir altyapıyı oluşturmaktadır. Doğal olarak bu önemli altyapının bilgiyi üreten ve paylaşan akademisyenler tarafından kullanılması da önemli bir konu olmaktadır. Bu nedenle Internet'in akademisyenler tarafından araştırma amacıyla kullanımının incelenmesi gereği ortaya çıkmaktadır.

"Öğretim Elemanlarının Internet'i Araştırma Amacıyla Kullanma Durumları" adlı bu yüksek lisans tezi, toplam beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problemine, amaçlarına, önemine, varsayım ve sınırlılıklarına; ikinci bölümde konuyla ilgili literatür taramasına; üçüncü bölümde araştırmanın yöntemine; dördüncü bölümde araştırmanın bulgular ve yorumuna; beşinci bölümde ise özete, sonuçların tartışılmasına ve önerilere yer verilmiştir

Araştırmanın tasarım, uygulama ve yazım aşamasında beni yönlendiren ve yol gösteren danışmanım Murat Ataizi'ne, araştırmanın veri toplama aşamasında ayırdıkları zaman ve gösterdikleri ilgiden dolayı çalışma kümesindeki öğretim elemanlarına ve verilerin bilgisayar ortamına geçirilmesinde bana yardımcı olan Ceren Küçükcan ve Levent Özkoçak'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu araştırmanın üniversitelerdeki akademik personeli bireysel gelişim açısından aydınlatması, konuyla ilgili çalışma yapmak isteyen araştırmacıları yönlendirmesi, bilgi teknolojilerinin üniversitelerde akademisyenler tarafından kullanılması ile ilgili yapılacak hizmet içi eğitim programlarına yol gösterici bir nitelik taşımasını temenni ederim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	iv
ÖNSÖZ	v
ÖZGEÇMİŞ	vi
ÇİZELGELER LİSTESİ	vii

BÖLÜMLER

1. GİRİŞ	1
1.1. Problem	1
1.2. Amaç	5
1.3. Önem	6
1.4. Varsayımlar	6
1.5. Sınırlıklar	7
1.6. Tanımlar	7
2. LİTERATÜR TARAMASI	9
2.1. İnternet'in Tarihi	9
2.2. İnternet Nedir?	14
2.3. İnternet İletişim Kuralları	15
2.4. İnternet'in Öğeleri	16
2.4.1. Elektronik Posta	16
2.4.2. Dosya Aktarım Protokolü (FTP)	17
2.4.3. Uzaktan Erişim (Telnet)	18
2.4.4. Archie	19
2.4.5. Hytelnet	19
2.4.6. WAIS	20
2.4.7. Gopher	20
2.4.8. Usenet Haber Grupları	21
2.4.9. Tartışma Grupları (Listserv)	22
2.4.10. WWW	22
2.5. Üniversiteler ve İnternet	24
2.6. İnternet'in Akademik Amaçlı Kullanımı	26
2.6.1. İnternet ve Araştırma	26
2.6.1.1. İnternet Üzerinde Neler Bulunabilir?	27
2.6.1.2. İnternet Üzerinde Bilgi Nasıl Aranır?	28
2.6.1.3. Arama Motorları	30
2.6.1.3.1. Web Arama Motorları Türleri	31
2.6.1.3.2. Web Arama Motorlarının Anahtar Kelime Tarama İşleçleri	33
2.6.1.4. Konu Dizinleri	36
2.6.1.5. Arama Motorlu Dizinler	38
2.6.1.6. Tartışma Grupları ve Haber Grupları	38
2.6.1.7. Veri Tabanları ve Görünmeyen Web	40

2.7. İnternet Öz Yeterliği.....	41
2.8. Akademisyenlerin İnternet Kullanımı ile İlgili Araştırmalar.....	43
2.9. Türkiye’de İnternet.....	46
3. YÖNTEM	50
3.1. Araştırma Modeli	50
3.2. Çalışma Kümesi.....	50
3.3. Veriler ve Toplanması	52
3.4. Verilerin çözümlenmesi ve Yorumlanması	53
4. BULGULAR VE YORUM	55
4.1. Demografik Veriler.....	55
4.2. İnternet’i Kullanma Sıklığı.....	57
4.3. İnternet’i Kullanmayı ğrenme durumları.....	61
4.4. İnternet’in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı.....	62
4.5. İnternet ve Web’i Kullanma rntleri.....	74
4.6. Akademik Araştırmada Bir Kaynak Olarak İnternet Kullanımı.....	84
4.6.1. Bilgi Arama Amacıyla İnternet Kullanım Sıklığı.....	84
4.6.2. Akademik Personelin İnternet’te Bilgi Arama Yeterlikleri.....	88
4.6.3. Akademik Personelin Bilgiye Erişim Kaynaklarını Kullanma Sıklığı.....	96
4.6.4. Akademik Personelin Bilgi Tarama İşleçlerinden Haberdar Olma ve Bunları Kullanma Durumları.....	104
4.6.5. Araştırmada Bilgi Kaynağı Olarak WWW.....	106
4.7. Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanımı ile İlgili Algıladıkları z Yeterlikleri.....	110
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	112
5.1. Sonuç.....	112
5.2. neriler	116
KAYNAKÇA.....	118
EKLER	124

ÇİZELGELER LİSTESİ

<u>Çizelge</u>	<u>Sayfa</u>
1 Fakültelerdeki Akademik Personelin Unvanlara Göre Dağılımı.....	51
2 Çalışma Kümesi İlgili Sayısal Veriler.....	51
3 Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	53
4 Geri Dönen Anketlerin Fakültelelere Göre Dağılımı.....	56
5 Anketi Yanıtlayanların Unvanlarına Göre Dağılım.....	56
6 Anketi Yanıtlayanların Yaşlara Göre Dağılımı.....	57
7 İnternet Kullanma Sıklığı.....	58
8 İnternet’i Kullanım Sıklığının Fakültelelere Göre Ortalaması.....	58
9 İnternet’i Kullanım Sıklığının Akademik Unvanlara Göre Ortalaması.....	59
10 İnternet’i Kullanım Sıklığının Yaş Guruplarına Göre Ortalaması.....	59
11 İnternet’i Kullanım Sıklığının Cinsiyetlere Göre Ortalaması.....	60
12 İnternet’i Kullanım Sıklığının Bilim Dallarına Göre Ortalaması.....	60
13 Öğretim Elemanlarının İnternet’i Kullanma Süresi.....	61
14 İnternet Kullanmayı Öğrenme Durumu.....	62
15 İnternet’in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı.....	63
16 Fakülteler Arasında İnternet’in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı.....	64
17 Fakülteler Arasında İnternet’in Sağladığı Olanaklara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	66
18 Akademik Unvanlara Göre İnternet’in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı.....	67
19 Yaş Guruplarına Göre İnternet’in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı.....	69
20 Yaş Gurupları Arasında İnternet’in Sağladığı Olanaklara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	71
21 Cinsiyetlere Göre İnternet’in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı.....	72
22 Cinsiyetler Arasında İnternet’in Sağladığı Olanaklara İlişkin t-testi Sonuçları.....	73

23	Bilim Dallarına Göre Internet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı.....	73
24	Bilim Dalları Arasında Internet'in Sağladığı Olanaklara İlişkin T-Testi Sonuçları.....	74
25	Öğretim Elemanlarının Internet ve WWW Kullanma Örüntüleri.....	75
26	Öğretim Elemanlarının Internet ve WWW Kullanma Örüntüleri Yüzde ve Frekansları.....	75
27	Fakülteler Arasında Internet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı.....	77
28	Akademik Unvanlar Arasında Internet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı.....	79
29	Yaş Grupları Arasında Internet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı...	80
30	Yaş Grupları Arasında Internet ve Web'i Kullanma Örüntülerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	81
31	Cinsiyetler Arasında Internet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı.....	82
32	Cinsiyetler Arasında Internet ve Web'i Kullanma Örüntülerine İlişkin T-Testi Sonuçları.....	83
33	Bilim Dallarına Göre Internet WWW Kullanma Örüntüleri Sıklığı.....	83
34	Bilgi Arama Amacıyla Internet Kullanım Sıklığı.....	84
35	Internet'i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Fakülterlere Göre Ortalaması.....	85
36	Internet'in Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Akademik Unvanlara Göre Ortalaması.....	86
37	Internet'i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Yaş Gruplarına Göre Ortalaması.....	87
38	Internet'i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Cinsiyetlere Göre Ortalaması.....	87
39	Internet'i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Bilim Dallarına Göre Ortalaması.....	88
40	Öğretim Elemanlarının Internet'te Bilgi Arama Yeterlikleri.....	88
41	Öğretim Elemanlarının Internet'te Bilgi Arama Yeterliklerinin Fakülteler Bazında Karşılaştırması.....	90

42	Öğretim Elemanlarının İnternet’te Bilgi Arama Yeterliklerinin Akademik Unvan Bazında Karşılaştırması.....	91
43	Akademik Unvanlar Arasında İnternet Kullanma Yeterliklerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	92
44	Öğretim Elemanlarının İnternet’te Bilgi Arama Yeterliklerinin Yaş Gurupları Bazında Karşılaştırması.....	93
45	Yaş Gurupları Arasında İnternet Kullanma Yeterliklerine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	94
46	Öğretim Elemanlarının İnternet’te Bilgi Arama Yeterliklerinin Cinsiyetler Bazında Karşılaştırması.....	95
47	Öğretim Elemanlarının İnternet’te Bilgi Arama Yeterliklerinin Bilim Dalları Açısından Karşılaştırması.....	95
48	İnternet’te Bilgiye Erişim Kaynakları Kullanma Sıklığı.....	96
49	İnternet’te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Fakülteler Göre Kullanma Sıklığı.....	97
50	Fakülteler Arasında İnternet Üzerinde Bilgiye Erişim Kaynaklarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	98
51	İnternet’te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Akademik Unvanlara Göre Kullanma Sıklığı.....	99
52	İnternet’te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Yaş guruplarına Göre Kullanma Sıklığı.....	100
53	Yaş Gurupları Arasında İnternet Üzerinde Bilgiye Erişim Kaynaklarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	101
54	İnternet’te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Cinsiyetlere Göre Kullanma Sıklığı.....	102
55	İnternet’te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Bilim Dallarına Göre Kullanma Sıklığı.....	103
56	Bilim Dalları Arasında İnternet Üzerinde Bilgiye Erişim Kaynaklarına İlişkin T-Testi Sonuçları.....	103
57	Akademisyenlerin İnternet’teki Bilgi Arama Davranışları.....	104
58	Arama Motoru İşleçlerinin Kullanım Durumu.....	105
59	EUCS Boyutlarının Ortalamaları.....	106

60	EUCS Boyutları ve Tüm Puanlar için T-Testi Sonuçları.....	107
61	Akademik Unvanlar Arasında EUCS Boyutlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	108
62	Yaş Grupları Arasında EUCS Boyutlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları.....	109
63	Cinsiyetler Arasında EUCS Boyutlarına İlişkin T-Testi Sonuçları.....	110
64	Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanımı ile İlgili Algılanan Öz Yeterlikleri.....	111

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemine, amacına, önemine, sayıtlılarına, sınırlılıklarına ve bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem

İnsanoğlu günümüze gelene kadar farklı gelişmeler ışığında çeşitli dönemlerden geçmiş ve her geçiş sürecinde çeşitli değişkenlerden etkilenecek çevresiyle etkileşim içinde kendini geliştirmeyi bilmiştir. Günümüze doğru yaklaştıkça bu değişme ve gelişmeler bir ivme kazanmıştır. Bu ivme kendini endüstri devrimi ile daha da hissettirir duruma gelmiştir.

Endüstri toplumundan bilgi toplumuna doğru geçiş ekonomik, siyasal, toplumsal ve kültürel yapıyı zorunlu olarak değişime zorlamıştır. Bu yeni toplumsal yapıda hizmetler sektörü ön plana çıkmış, insani hizmetler; eğitim, sağlık ve benzerleri; mesleki hizmetler; bilgisayar, bilimsel araştırma ve geliştirme ve benzerleri alanların önemi daha da artmıştır. Bu yeni toplumsal yapıda bilgi belirleyici etken olmuş ve stratejik kaynak haline gelmiştir.

Aslında bilginin önemli bir kaynak olmasının temelinde yine insanın kendisi vardır. Wilson (1981) gerek fizyolojik gerekse toplumsal nedenlerden kaynaklansın insanın anlama, bilme, keşfetme ve merakla ilgili olarak bazı zihinsel gereksinimleri olduğunu belirtmektedir. Zihinsel gereksinimler; öğrenmek, planlamak, beceri kazanmak ve bilmek gibi gereksinimleri kapsamakta ve insan davranışlarını etkileyen diğer fizyolojik ve psikolojik gereksinimler kadar önemli bir unsuru oluşturmaktadır (Aktaran: Uçak, 1997, s. 316). Bilgi de insanın zihinsel gereksinimlerinden bir tanesidir. Bilgi gereksinimi sonucunda bilgi arama davranışı ortaya çıkar. Bilgi gereksiniminin ortaya çıkışı çeşitli etkenlere bağlıdır. Bilgi gereksinimleri sonucunda ortaya çıkan bilgi arama davranışı da her insan için aynı olmayıp çok farklı nedenlerden etkilenecek şekillenmektedir. Tüm bu farklılıklar, insanın içinde yaşadığı çevreyi kontrol edebilme

ve kendini geliştirme isteği, içinde yaşadığı ortamın değişmesine neden olur. Bu döngü de insanın bilgiye olan ihtiyacını sürekli beslemektedir ve değişimi de yaşamın bir parçası haline getirmektedir.

Oluşan yeni koşullarda karşılaşılan sorunların çözümü için eskisine göre insanların daha fazla ve derin bilgilere sahip olması gerekmektedir. Teknolojideki gelişmeler de oluşan bu bilgi ihtiyacının etkili bir şekilde giderilmesine katkı sağlamıştır ve sağlamaya devam etmektedir. Bilginin bu denli öneminin artmasıyla birlikte bilgi altyapısının kurulması çalışmaları da hız kazanmıştır. Bilgi otoyolları (Information Superhighway) (1994) adlı raporda ulusal bilgi altyapısı şöyle tanımlanmıştır: “Bir ülkenin üniversitelerine, okullarına, kütüphanelerine, araştırma laboratuvarlarına, işyerlerine, hastanelerine ve evlerine bakır, koaksiyel, fiber optik kablolar, uydu veya yayın yoluyla veri ses ve görüntü türü bilgiler taşıyan donanım, yazılım ve standartlar o ülkenin ulusal bilgi altyapısını oluşturur” (Aktaran: Tonta, 1997, s. 219). Dolayısıyla ulusal bilgi altyapısı o ülkede yaşayan insanların bilgiye hızlı ve etkili bir şekilde ulaşmasına yardımcı olur. Amerika Birleşik Devletlerinde ulusal bilgi altyapısını oluşturma çalışmaları 1960’lardan bu yana devam etmektedir.

Türkiye’nin küresel bilgisayar ağları ile ilk bağlantısı 1986 yılında EARN (European Academic Research Network) adı verilen ağa Anadolu ve Ege Üniversitelerinden ulaşarak sağlanmıştır. Özellikle 1980 sonrası yaygınlaşan İnternet ise etkileşimli çalışmaya olanak sağladığı için EARN’e göre önemli avantajlar sunmuş, 1993 yılında TÜBİTAK ve ODTÜ işbirliği ile gerçekleştirilen TR-NET oluşumu sayesinde ODTÜ üzerinden İnternet bağlantısı kurularak küresel bilgisayar ağları konusunda önemli bir atılım sağlanmıştır. Bütün üniversitelerimiz ulusal akademik ağ ULAK-NET’e bağlanmıştır. Bu da Türkiye’deki akademik kuruluşları birbirine bağlayan bir bilgi otoyolu kurulması konusunda önemli adımlar atıldığını göstermektedir.

Bilginin sadece kuruluşlar ya da yerel alanlar içinde değil aynı zamanda farklı ülkeler arasında da paylaşımı, doğru ve güncel bilgiye ulaşımı sağlayan ve süper bilgi otoyolu adı verilen İnternet, bilginin taşınması için günümüzde önemli bir altyapıyı oluşturmaktadır. İnternet, farklı noktalar arasında iletişim altyapısını sağlamakta, farklı

marka ve işletim sistemlerine sahip milyonlarca bilgisayarın birbiri ile iletişim kurmasına olanak tanımaktadır (Çağltay, 1997, s.14).

İnternet içinde barındırdığı özellikler göz önünde bulundurulduğunda çok farklı şekillerde tanımlanabilir fakat İnternet için, kısaca tüm dünyadaki bilgisayarları birbirine bağlayan ağların ağıdır denebilir. İnternet üniversiteleri, araştırma kuruluşlarını, işletmeleri, resmi kurumları ve bireyleri birbirine bağlayan uluslararası bir bilgisayar ağıdır. İnternet ile elektronik posta gönderilebilir, uzak sistemlere erişim sağlayarak o sistem kaynakları kullanılabilir, bilgiler transfer edilebilir, eğitim kurumları ve kütüphaneler hakkında bilgi edinilebilir, bir bilgisayardan İnternet erişimi olan başka bir bilgisayara dosya/bilgi gönderilebilir, herhangi bir konuda araştırma yapılabilir, farklı alanlardaki uzmanlarla iletişim kurulabilir. Ayrıca İnternet aracılığıyla sanatsal etkinlikler takip edilebilir, radyo dinlenebilir, televizyon izlenebilir, alışveriş yapılabilir, gazete okunabilir. Kısaca İnternet insanlara daha parlak bir gelecek sunan ve özgürce tercihlerin yapılabilirdiği bir ortamdır. Bunlardan da anlaşılabilir gibi İnternet son kullanıcı olarak adlandırılan İnternet kullanıcıları tarafından ihtiyaçlar doğrultusunda çok farklı seçenekler sunmaktadır. Bu farklı seçeneklerde insanların İnternet'i farklı amaçlarla kullanmalarına neden olmaktadır. İnternet'in kullanım amacı kişiden kişiye değişebileceği gibi kişilerin mensup oldukları meslek gruplarına bağlı olarak da değişmektedir.

Yukarıda belirtildiği gibi bilginin öneminin ve miktarının artması, bunların İnternet aracılığıyla hızlı ve kolay bir şekilde iletilmesi aynı zamanda da paylaşılması bilimsel bilginin üretildiği eğitim, öğretim kurumlarının sorumluluklarını da arttırmıştır. Bu kurumlarda bilgi paylaşımı ve üretimi görevini üstlenen insanlara da yeni sorumluluklar yüklemiştir. Bu yeni oluşan durumda eğitim ve öğretim kurumlarının görevi, sürekli değişen ve gelişen bu bilgilerden haberdar olmak, insanları haberdar etmek ve onlara yeni yollar açmak olmuştur.

Bilgi toplumu olabilmenin temelinde İnternet gibi yeni iletişim ortamlarını etkili ve verimli bir şekilde kullanarak onlardan maksimum düzeyde yararlanabilmek yatmaktadır. Özellikle bilimsel bilginin üretildiği ve üretilen bu bilgilerin insanlarla

paylaşıldığı bir ortam olan üniversitelerde yeni bilimsel çalışmaların yapılabilmesi alanda ortaya çıkan yeni bilgilere ulaşılmasıyla doğru orantılıdır. Dolayısıyla bilgi üretim merkezi olan üniversitelerin, çağın gerektirdiği doğrultuda bilgiyi üretmesi yani yeni araştırmalar yapabilmesi, yeni gelişmelerden anında haberdar olmasını gerektirmektedir. Bu nedenle de yeni teknolojilerden en üst düzeyde yararlanması gerekmektedir. Bu amaçla çoğu üniversite bu yeni teknolojilerin kullanılmasına olanak sağlayacak altyapıları kendi bünyelerindeki kurumlarda kurmuştur ya da kurmaktadır. Fakat bu altyapıların kurulmasının yanında bunların kullanım düzeyi ile ne derece etkili ve verimli kullanıldıkları da önemlidir.

İnternet'in akademisyenler tarafından kullanılması bir çok uzmanın dikkatini çekmiş ve bu konuyla ilgili araştırma yapmaya yöneltmiştir. Lazinger ve Ilan (1997) İnternet'in popüler bir konu olmasına rağmen özellikle öğretim elemanlarının İnternet kullanımı üzerine yapılmış çalışmaların şaşırtıcı derecede az olduğunu belirtmişlerdir. Konuyla ilgili literatüre bakıldığında akademisyenlerin İnternet kullanımı ile ilgili çalışmalarda son beş yıl içerisinde artış olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar genel olarak İnternet'i nasıl algıladıkları ve nasıl kullandıkları (Bane ve Milheim, 1995), İnternet'in sağladığı olanaklardan ne ölçüde haberdar oldukları ve yararlandıkları (Lazinger ve Ilan, 1997), elektronik kaynakların bilimsel iletişimdeki yeri (Harter, 1998), İnternet'ten elde edilen bilgilerden tatmin olma düzeyleri (Bruce, 1998), elektronik ortamlarda bilgi arama davranışları (Brown 1999), İnternet üzerinde bilimsel bilgi arama (Voorbij, 1999), İnternet kullanım örüntüleri (Al-Saleh, 2001) ve bir araştırma aracı olarak Web kullanımı (Herring, 2001) gibi konuları içermektedir.

Türkiye'de İnternet'in akademik amaçlı kullanımı ile yapılmış ulaşılabilen tek çalışma ise Kaynak (1998) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonucunda İnternet'in akademik çevrelerde yaygın kullanıma sahip olmadığı belirtilmiş ve bunların başlıca nedenleri açıklanmıştır.

Akademisyenler tarafından İnternet kullanımına ilişkin yapılmış çalışmalar incelendiğinde, İnternet'in araştırma amacıyla kullanımına ilişkin çok fazla araştırma olmadığı görülmektedir. İnternet'in bilgiye ulaşımı hızlandırması ve kolaylaştırması

bilgi üretiminde görev alan akademisyenlerin İnternet'i kullanımının incelenmesini gerektirmektedir. Bu nedenle bu araştırmada İnternet'in akademisyenler tarafından kullanımı farklı değişkenler bağlamında incelenmiştir. Bu çerçevede, öğretim elemanlarının İnternet'i kullanıp kullanmadıkları, kullananların İnternet'in olanaklarından ne ölçüde yararlandıkları, İnternet'i araştırma amacıyla kullanma durumları ve İnternet kullanımına ilişkin algılanan özyeterlikleri araştırmanın problemini oluşturmaktadır

Araştırmada İnternet kullanıcı grubu olarak akademisyenlerin seçilmesinin temel nedeni bilimsel bilginin hem üreticileri hem kullanıcıları hem de dağıtıcıları olarak ayrı bir önem taşımalarıdır. Bir diğer nedeni ise İnternet hizmetlerinden özgürce ve ücret ödmeden yararlanabilecekleri ortamların kendilerine sağlanmasıdır.

1.2 Amaçlar

Bu araştırmanın genel amacı Anadolu Üniversitesindeki öğretim elemanlarının İnternet'ten araştırma amacıyla yararlanma durumlarını belirlemektir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Öğretim elemanları İnternet'i;
 - ne sıklıkta kullanıyorlar?
 - kullanmayı nasıl öğrendiler?
2. Öğretim elemanları İnternet'in sağladığı olanaklardan ne ölçüde yararlanıyorlar?
3. Öğretim elemanları İnternet'i araştırma amacıyla;
 - hangi sıklıkla kullanıyorlar?
 - kullanırken bilgiye erişim kaynaklarından ne ölçüde yararlanıyorlar?
 - kullanırken yararlanan bilgiye erişim kaynaklarını etkili kullanma konusunda kendilerine güveniyorlar mı?
 - kullanırken yararlandıkları arama motorlarının bilgiye erişimi kolaylaştıran özelliklerinden haberdarlar mı? Bunları kullanıyorlar mı?

4. Öğretim elemanları bir araştırma aracı olarak Web kullanımından içerik, doğruluk, biçim, güncellik ve kullanım kolaylığı açılarından memnunar mı?
5. Öğretim elemanları İnternet'i kullanma konusunda kendilerine güveniyorlar mı?

1.3 Önem

Bu araştırma sonucunda elde edilen bulguların

1. Akademik personelin İnternet'i araştırma amacıyla kullanmalarına ilişkin eksikliklerini görmelerini sağlaması açısından,
2. Yöneticilerin, akademik personelin İnternet'i araştırma amaçlı kullanımı ile ilgili bilgi ve beceri düzeylerini öğrenmeleri ve buna yönelik çalışmalar yapmalarını sağlaması açısından,
3. Bu konu ile ilgili yapılacak bundan sonraki araştırmalara yol göstermesi açısından bu araştırmanın yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.4 Sayıtlar

Bu araştırmada aşağıdaki varsayımlardan hareket edilecektir:

1. Araştırmanın veri toplama aşamasında, görüşlerine başvuru alan kişiler doğru ve güvenilir bilgiler vermişlerdir.
2. Araştırma için seçilen örneklem evreni temsil edecek niteliktedir.
3. Kullanılan istatistiksel teknikler verilerin çözümü ve yorumlanması için yeterlidir.
4. Kullanılan kaynaklar konuyla ilgili geçerli ve güvenilir bilgi vermektedir.

1.5 Sınırlılıklar

Araştırmada sonuçların yorumu ve genellenebilirliği konusunda baştan kabul edilen sınırlılıklar şunlardır:

1. Araştırma yalnızca Anadolu Üniversitesi akademik personelinden kotalı örneklemeğe göre seçilenleri içermektedir.
2. Araştırma, fakültelerde görev yapan akademik personelle sınırlıdır.
3. Araştırma, İnternet'in öğretim elemanları tarafından araştırma amacıyla kullanımı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Dosya Aktarım Protokolü (File Transfer Protocol-FTP): Çeşitli sistemler arasında dosya aktarımı yapılmasını sağlamak için kullanılan iletişim kuralıdır.

Archie: Genel kullanıma açık FTP arşivlerinde dosya ve dizin aramak için kullanılan bir araştırma aracıdır.

Gopher: İnternet'teki veri tabanlarını taramak için geliştirilen metin bazlı programdır.

HTML(Hyper Text Markup Language – Hiper Metin Görüntüleme Dili) : Web sayfalarını oluşturmayı sağlayan yazılım dilidir.

HTTP (Hyper Text Transfer Protocol – Hiper Metin Transfer Protokolü): Web sayfalarının transfer edilebilmesini ve okunabilmesini sağlayan iletişim kuralının adıdır.

Hiper Metin (Hypertext): Anında erişimli sorgulama fonksiyonuna sahip bir metin dosyası tipini tanımlamak için kullanılır. Metin içine yerleştirilen kelime ve kelime gruplarının kullanıcı tarafından (fare tıklamasıyla) seçilmesiyle bağlantı kurarak, ilişkili olduğu bilginin anında görüntülenmesini sağlar.

IP (Internet Protocol – İnternet İletişim Kuralı): Sistemler arasında bilgi birimleri geçişini tanımlayan iletişim kuralıdır.

Çevrimiçi (Online): 1-Belirli bir cihazın bilgisayar tarafından kontrol edilebilecek şekilde bir işletim durumunda olduğunu ifade eden bir deyim. 2- Ana işlem biriminin doğrudan kontrolü altında bulunan giriş-çıkış cihazlarının işleme durumunu belirten bir deyim. 3- Nihai kullanıcının içinde etkin bir şekilde veriye erişebileceği bilgisayar destekli ortam (Özçağlayan, 1998).

Arama Motoru (Search Engine): İnternet üzerinde aranan bir bilgiyi bulmaya olanak tanıyan indeks yazılımıdır.

URL (Universal Resource Locator – Evrensel Kaynak Bulucu): Web üzerinde kaynaklara bağlanmayı sağlayan adresleme düzenidir.

Öz yeterlik: Bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize etme ve başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi inancıdır.

İşleç: Bir işlemde, işlenenler üzerinde yapılacak eylemleri tanımlayan özel karakterler. Artı, eksi, çarpma ve bölme işaretleri bir işleçtir. Aynı zamanda and (ve), or (ya da), not (değil) işleçleri birer mantıksal işleçtir (Kurtaran ve Çubukçu, 1991).

Örüntü: Sonsuz sayıdaki davranış biçiminden belli birimi ve onun derecesi, davranışlar arasındaki ilişkiler bütünü (Demir, 1993).

2. LİTERATÜR TARAMASI

Bu bölümde araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturan konulara yer verilmiştir.

2.1. İnternet'in Tarihi

İnternet'in tarihi adı geçen İnternet kaynaklarından yararlanılarak yazılmıştır; Kristula (2001), Zakon (2002), İnternet Society (2002), Pbs (2002), Yahoo! Geocities (2001), Web Bussines Register Inc (1998), Microsoft Com (2001), Linkscan (2002).

İnternet'in ortaya çıkmasının temelinde Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (S.S.C.B.) arasındaki soğuk savaş yatmaktadır. S.S.C.B. ilk yapay uydu Sputnik'i fırlattıktan sonra A.B.D. buna yanıt olarak Savunma Departmanı içinde İleri Araştırma Projeleri Dairesi (ARPA-Advanced Research Project Association)' ni kurmuştur. Bu kuruluşun amacı orduya uyarlanabilecek bilim ve teknolojilerde rehberlik etmedir. 1962'de RAND şirketinden Paul Baran, Amerikan Hava Kuvvetleri tarafından, herhangi bir nükleer saldırı durumunda komuta ve kontrol işleminin nasıl kesilmeden sürdürülebileceğine ilişkin bir araştırma yapması için görevlendirilmiştir. Bu öyle bir araştırma ağı olmalıydı ki, nükleer bir saldırıya karşı sağlam kalabilmeliydi. Amerika'nın herhangi bir bölgesine saldırıldığında, ordu karşı saldırı için nükleer silahların kontrolüne sahip olmalıydı.

Baran, bunu gerçekleştirebilmek için birçok yöntemin tanımlandığı bir çalışma yaptı ve son önerisi de paket anahtarlama ağı (packet-switched network) idi. Paket anahtarlama bilginin merkez ve varış noktasını gösterecek şekilde etiketlenmiş paketlere ayrılması ve bilginin son olarak oluşacağı bilgisayara varana kadar bir bilgisayardan diğerine bu paketlerin gönderilmesinden oluşmaktaydı. Eğer paketler herhangi bir noktada kaybolursa ileti tekrar yaratan kişi tarafından gönderilebilmekteydi. Bu teori üzerine ilk yazı 1961 de Leonard Kleinrock tarafından yazılmıştı. Bu olay, bilgisayar ağlarının farkına varılmasında çok önemli bir adımı oluşturmaktadır.

1965'te ARPA zamanı paylaşan bilgisayarların ortak (işbirliği) ağı (cooperative network of time-sharing computers) çalışmasına sponsor oldu. MIT Lincoln laboratuvarındaki TX-2 ve Sistem Geliştirme Şirketindeki (System Development Corporation) (Santa Monica, CA) AN/FSQ-32 tahsis edilen 1200 bps telefon hattı aracılığıyla birbirine doğrudan bağlanmıştır. ARPA'daki Sayısal Donanım Şirketinin (Digital Equipment Corporation) bilgisayarı "Deneysel Ağ" oluşturmak için sonradan eklenmiştir.

1966'da ilk ARPANET planı Lawrence G. Roberts tarafından yapıldı. 1967'de ilk ARPANET bildirisi Hesaplama Sistemleri Sempozyumunda (Association for Computing Machinery Symposium) sunuldu. 1968'de ilk nesil ağ donanım ve yazılımları tasarlandı.

1969'da ARPANET'e ABD'de ilk olarak dört bilgisayar bağlandı. Los Angeles'teki Kalifornia Üniversitesi, Stanford'taki Stanford Araştırma Enstitüsü, Santa Barbara'daki California Üniversitesi ve Utah Üniversitesi arasında fiziksel ağ kuruldu. Çevrim 50 kbps gücündeydi.

ARPANET 1971 yılına gelindiğinde on beş birleşme noktasıyla yirmi üç bilgisayarı kapsar duruma geldi. BBN'den Ray Tomlinson ileti göndermek amacıyla e-posta programını geliştirdi.

1972'de Larry Roberts listelemeye, seçerek okumaya, dosya göndermeye(forward) ve mesajlara cevap vermeye yarayan ilk e-posta yönetme programını yazdı. UCLA üniversitesinde ilk bilgisayardan bilgisayara sohbet(chat) gerçekleştirildi. Bob Kahn tarafından bilgisayar iletişimi üzerine uluslar arası bir konferans düzenlendi ve kırk bilgisayar arasında ARPANET örneği gösterildi. Uluslar arası Ağ Çalışma Grubu (INWG) oluşturuldu. Bu grubun oluşturulma nedeni Bob Kahn tarafından düzenlenen konferansta ağ teknolojilerini geliştirmek için ortak bir çabaya gerek duyulduğunun belirtilmesiydi. Sonradan İnternet'in babası olarak tanınacak olan Vinton Cerf bu grubun ilk yöneticisidir. Bu grup gelişen ağı yönetmek için bir çok standardın koyulmasında öncü olmuştur.

1973'te ARPANET'e Londra'daki bir üniversite (University College in London) ve Norveç'teki Kraliyet Radar Kuruluşu (The Royal Radar Establishment) bağlanmış ve ilk uluslar arası bağlantı gerçekleştirilmiştir. Daha sonra TCP/IP olarak adlandırılacak olan iletişim kuralları geliştirilmeye başlandı. Bu kurallar başkanlığını Stanford'tan Vinton Cerf ve DARPA'dan Bob Kahn'ın yaptığı bir grup tarafından geliştirildi. Bu yeni iletişim kuralı farklı bilgisayar ağlarının birbirine bağlanmasına ve birbirleriyle iletişim kurmalarına olanak sağlıyordu.

1974'de BBN ARPANET'in ticari versiyonu olan Telenet'i kurdu. Vinton Cerf ve Bob Kahn tarafından TCP(Transmission Control Protocol) üzerine yazılmış bir bildiride(paper) ilk kez İnternet kavramı kullanıldı.

1975'te ARPANET ilk mektuplaşma listesi(mailing list) mesaj gurubu Steve Walker tarafından yaratıldı. Uydu bağlantıları iki okyanusu aştı ve ilk TCP testi Stanford tarafından BBN ve UCL arasında çalıştırıldı.

1976'da Dr. Robert M. Metcalfe, bilginin daha hızlı hareketini sağlayan Eterneti geliştirdi. Bu LAN'lar için çok önemli bir parçaydı. Atlantik Paket Uydu Şebekesi (SATNET) olarak adlandırılan paket uydu projesi uygulamaya konuldu. Bu şebeke Amerika ile Avrupa'yı birbirine bağladı. Bu şebeke, beklenenin aksine daha çok ticari amaçlarla kullanıldı. Unix'ten Unix'e kopyalama iletişim kuralı (UUCP) AT&T Bell Laboratuarlarında geliştirildi. Savunma Departmanı TCP/IP iletişim kuralını denemeye başladı ve bu iletişim kuralının ARPANET üzerinde kullanılmasına karar verdi.

1977'de Wisconsin Üniversitesinde Larry Landweber tarafından bilgisayar bilimi üzerine çalışan yüzden fazla araştırmacının elektronik ortamda mektuplaşmasını sağlayan THEORYNET yaratıldı.

1979'da Merkezsiz Haber Grubu Şebekesi (USENET) Kuzey California Üniversitesinden Steve Bellovin ve programcılar Tom Truscott ile Jim Ellis tarafından oluşturuldu. Dünyanın her yerindeki kullanıcılar politika, din, ağlar ve binlerce diğer

konu hakkında konuşmak için bu tartışma grubuna katıldılar. IBM tarafından oluşturulan BITNET(Because Its Time Network) e-posta için kullanılmaya başlandı.

1981'de İnternet'e bağlı bilgisayarların sayısı iki yüz on üçe erişti. Ulusal Bilim Vakfı CSNET olarak adlandırılan ve ARPANET'i kullanmayan 56kbps'lik bir omurga oluşturdu. Minitel (Teletel) Fransız Telekom tarafından tüm Fransa'da uygulamaya sokuldu.

1983'ün 1 Ocak'ında, ARPANET'e bağlı tüm bilgisayarlar TCP/IP iletişim kuralını kullanmak zorunda kaldı. Wisconsin Üniversitesi Alan İsmi Sistemini (Domain Name System (DNS)) oluşturdu. Bu gelişim insanların diğer sunuculara bağlanmasını kolaylaştırdı. Avrupa'da MİNET(Movement Information Network) İnternet'e bağlandı. Avrupa akedemik ve Araştırma Ağı (European Academic and Research Network (EARN)) kuruldu.

1984'e gelindiğinde İnternet'e bağlı bilgisayar sayısı bini aştı. Seksenlerin ortalarında kişisel bilgisayarlar ve süper-mini bilgisayar endüstrisinde bir patlama oldu. Güçlü masaüstü bilgisayarlar ve hazır güçlü ağ sunucuları (powerful network ready server) birçok şirketin İnternet'e bağlanmasına neden oldu. Şirketler birbirleriyle ve müşterileriyle iletişim kurmak için İnternet'i kullanmaya başladı. Birçok üniversitede e-posta ve haber gurupları yaşamın bir parçası oldu.

1986'da Amerika Ulusal Bilim Vakfı (NSF) İnternet için iletişim hizmeti sağlayan ana omurga NSFNET'i geliştirme çalışmalarına başladı.

1987'ye gelindiğinde İnternet'e bağlı bilgisayar sayısı on bini aşmıştı.

1988'de NFSNET omurgası T1 olarak geliştirildi (1.544 Mbps). Ayrıca bu yıl içerisinde İnternet kurdu(İnternet Worm) olarak adlandırılan kötü niyetli bir program altmış bin İnternet'e bağlı bilgisayardan yaklaşık altı binini geçici bir süre etkisiz bırakmıştı. Bunun üzerine CERT (Computer Emergency Response Team) DARPA tarafından kuruldu.

1990'da İnternet'e bağlı bilgisayar sayısı üç yüz bini aştı.

1991'de Gopher Minnesota Üniversitesinden Paul Linder ve Mark P. McCahill tarafından geliştirildi. Gopher İnternet'teki dosyalardan birinden diğerine dolaşmayı sağlayan ilk yöntemdi.

Bu yıl içerisinde Tim Berners-Lee WWW'yi yaratan ve tanımlayan ilk hipermetin (hypertext) kodunu üretti. İnternet bir bilgisayarı diğerine bağlayan ağı oluştururken WWW'de insanların belgelere, resimlere, ses ve videolara bağlanmasını sağlayan ayrı bir alan oluşturdu. Bu yıl içerisinde ayrıca NFSNET omurgası T3 olarak tekrar geliştirildi(44.736 Mbps). Birçok ülke NFSNET'e bağlandı.

1992'de İnternet'e bağlı bilgisayar sayısı bir milyonu aştı. Gopher alanında arama yapan Veronica Nevada Üniversitesi tarafından kullanıma sunuldu.

1993'te NCSA (The National Center for Supercomputing Applications)'daki Marc Andreessen ve bir gurup öğrenci programcı ilk grafik tabanlı web ara yüzünü(graphics-based web browser) geliştirdiler. Bu sayede WWW kullanımı büyük oranda arttı.

1995'te WWW arama yapabilen arama motorları geliştirildi.

1996'ya gelindiğinde yüz elli ülke İnternet'e bağlanmıştı ve İnternet kullanıcılarının sayısı yaklaşık on milyona ulaşmıştı.

2002 yılı itibarı ile kullanıcı sayısı beş yüz seksen milyonu aşmıştır (Nua.ie, 2002, p.1)

Otuz yıl içinde İnternet, soğuk savaş kavramından süper bilgi otoyoluna doğru bir gelişme göstermiştir. 19.yüzyıldaki demiryollarının makine çağını başlatması ve o zamanın toplumunu tamamen değiştirmesi gibi İnternet'te toplumu bilgi çağına taşımış ve içinde yaşanan dünyayı çok derinden etkilemiştir.

2.2 İnternet Nedir?

İnternet'i tanımlamadan önce aslında İnternet'in temelini oluşturan ağ kavramını tanımlamak gerekmektedir. En basit anlatımla, birden çok bilgisayar ve çevre biriminin ortak kullanımını sağlayan işletim sistemine ağ denir. Bir bilgisayarın başka bir (ya da daha fazla sayıda) bilgisayara bağlanması sonucunda oluşan düzeneğe de bilgisayar ağı denir (Köksal, 1997, s.18).

İnternet dünyanın dört bir yanındaki bilgisayarların uluslararası telekomünikasyon sistemleri aracılığı ile bağlanması sonucunda oluşan bir ağıdır. Bu ağda bilgisayarlar çeşitli iletişim kuralları kullanarak bir taraftan öbür tarafa verileri değiş tokuş ederler. Kısaca İnternet ağların birleşmesiyle oluşan ağların ağıdır ya da ağlar arası bir ağıdır denebilir.

İnternet dünyanın dört bir tarafındaki insanlar tarafından sayısız konu üzerine yazılmış bir çok bilgiye erişmeye olanak sağlar. İnternet üzerindeki bir kullanıcı elektronik posta, dosya transferi, ilgi grupları üyeliği, etkileşimli işbirliği (interactive collaboration), çok ortamlı gösteriler, engin bilgi kaynakları ve daha bir çok hizmete ulaşabilir (Albany, 2001, p.1).

İnternet, insanların her geçen gün gittikçe artan "üretilen bilgiyi saklama/paylaşma ve ona kolayca ulaşma" istekleri sonrasında ortaya çıkmış bir teknoloji olarak da tanımlanabilir. Bu teknoloji yardımıyla pek çok alandaki bilgilere insanlar kolay, ucuz, hızlı ve güvenli bir şekilde erişebilmektedir. İnternet bu haliyle bir bilgi denizine benzetilebilir (İnet-tr, 2001, p.2). Fakat İnternet, tüm kullanılabilir öğelerin tanımlandığı ve bunlara tek bir katalog tarafından erişilebilen bir kütüphane değildir. Aslında, hiç kimse İnternet üzerinde ne kadar bilgi olduğunu bilemez. Bu sayı kesinlikle milyonları aşmıştır ve hızlı adımlarla gelişmeye devam etmektedir.

İnternet öncelikle erişim amaçlı iletişim kurallarından oluşmaktadır. Bunlarda e-posta, FTP, http, Telnet 'tir. Bu iletişim kuralları sayesinde kullanılabilir olan materyalleri aramada ve bunlara erişmede programların önemli bir rolü vardır.

2.3. İnternet İletişim Kuralları

"Bilgi Ağı" üzerindeki bilgi iletimi ve paylaşımı bazı kurallar dahilinde yapılmaktadır. Bu kurallara kısaca "İnternet iletişim kuralları", ya da TCP/IP protokolleri (iletişim kuralları) ailesi denir. TCP/IP (Transmission Control Protocol/Internet Protocol), bilgisayarlar ile veri iletmeye/alma birimleri arasında organizasyonu sağlayan, böylece bir yerden diğerine veri iletişimini olanaklı kılan pek çok veri iletişim protokolüne verilen genel addır. Bir başka deyişle, TCP/IP protokolleri bilgisayarlar arası veri iletişiminin kurallarını koyar.

Bu protokollere örnek olarak, dosya alma/gönderme protokolü (FTP, File Transfer Protocol), Elektronik posta iletişim protokolü (SMTP Simple Mail Transfer Protocol), TELNET protokolü (İnternet üzerindeki başka bir bilgisayarda etkileşimli çalışma için geliştirilen *login* protokolü) verilebilir. Adını sıkça duyduğumuz World Wide Web (WWW) ortamında birbirine bağlanmış objelerin iletilmesini sağlayan protokol ise Hyper Text Transfer Protocol (HTTP) olarak adlandırılmaktadır. TCP/IP protokolü aynı zamanda, diğer iletişim ağlarında da kullanılabilir. Özellikle pek çok farklı tipte bilgisayarı veya iş istasyonlarını birbirine bağlayan yerel ağlarda (LAN-Local Area Network) kullanımı (Inet-tr, 2001, p.23) ve Geniş Bölge Alan Ağları (WAN-Wide Area Network) bağlantısı, bilgisayar ağı yönetimi ve bilgi servisi sağlanması gibi konular da hitap etmektedir. Protokol kümesi akla gelebilecek her tip bilgisayara hitap etme özelliğine sahiptir (Çağıltay, 1995. s:3)

Temel TCP/IP protokollerinden bir diğeri ise Alan Adlandırma Sistemidir (DNS-Domain Name System), yani İnternet'e bağlı bilgisayarlara ve bilgisayar sistemlerine isimler veren hiyerarşik isimlendirme sistemidir. DNS, İnternet'e bağlı her biri "Host" olarak adlandırılan bilgisayarların bir ağaç yapısı içinde gruplandırılmasını sağlar (Aytek, 1998. s:24)

Kısaca TCP/IP protokolleri ve İnternet uygulamasının artması ile geliştirilen diğer protokoller ortak bir iletişim dili oluşturarak, donanım ve yazılım farkı gözetmeksizin bilgisayarların birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlarlar. Bu özellikleriyle de İnternet'in temelini oluştururlar.

2.4. İnternet'in Öğeleri

İnternet denince akla genellikle elektronik posta (e-posta), Telnet, Dosya Aktarım Protokolü (FTP) ve WWW(World Wide Web) gibi kavramlar gelir. Bu kavramlar ilerleyen bölümde açıklanacaktır.

2.4.1. Elektronik Posta

1972 yılı ağ için kilit bir yıl olmuştur. 1972'de Ray Tomlinson tarafından ilk e-posta programı geliştirilmiştir. E-postanın geliştirilmesiyle birlikte bilim adamları birbirleriyle iletişimde e-postayı tercih etmeye başlamışlardır. E-posta, günümüzde İnternet kullanıcıları arasında en çok kullanılan ve İnternet servisleri arasında kullanımı en kolay servis olup, İnternet'in en eski hizmetidir. E-posta sisteminde mesajlar Basit Posta Aktarma Protokolü'ne (SMTP) göre iletilir (Aytek, 1998. s:37).

Elektronik posta bilgisayar kullanıcılarının birbirlerine mesaj veya dosya göndermek için kullandıkları bir sistemdir. Gönderen ve alıcı aynı veya değişik bilgisayarlarda olabilir. Bir çok İnternet kullanıcısının kişisel elektronik posta adresleri vardır. Burada da normal posta gönderirken olduğu gibi mesaj gönderilecek olan kişinin adresini bilmek gerekmektedir. E-posta adres doğru bir şekilde yazıldıkta sonra gönderilecek kişiye çok kısa bir zaman içerisinde ulaşmaktadır.

E-posta haberleşmenin yanında, doküman aktarımı, kitapların elektronik kopyalarını elde etmek, elektronik haber hizmetlerine, tartışma gruplarına veya dergilere abone

olmak ve veri tabanlarını taramak için kullanılabilir. E-posta İnternet'te kullanılan ana iletişim aracıdır (Pitter ve diğerleri, 1995, s.16).

E-posta kullanma konusunda bir miktar deneyim kazanan kullanıcıların keşfettikleri diğer bir özellik ise e-posta yoluyla her konudaki soru ve sorunlarına cevap bulma yoludur. Üstesinden gelinemeyen bir problemin ya da elde edilemeyen bir bilginin aynı konuda çalışan kişilerin bulunduğu ortak e-posta ortamlarına gönderilmesi durumunda çok kısa bir sürede dünyanın her tarafından cevap almak mümkün olmaktadır (Çağiltay,1997).

E-posta'nın kullanım yerlerinden bir diğeri de, "e-posta tabanlı bilgi alma" servisleridir. "on-line" tarama yapmak yerine, bir e-posta mesajı içinde gerekli komutları vererek tarama yapmak ve sonuçları yine e-posta ile istemek bazı durumlarda çok kullanışlıdır. E-posta, üyelik tabanlı bilgi servislerinde de yaygın olarak kullanılan bir servistir (Inet-tr, 2001, p.7)

E- postanın kullanımının kolay olması, diğer İnternet hizmetlerinden de e-posta aracılığıyla yararlanılabilmesi ve haberleşmeye hız kazandırması gibi özellikleri kullanımının artmasını ve yaygınlaşmasını sağlamıştır.

2.4.2. Dosya Aktarım Protokolü(FTP)

FTP bilginin hızlı, verimli ve güvenilir şekilde iletilmesini sağlayan bir yöntemdir. Kullanıcıların bir yerden başka bir yere dosya aktarmasına olanak vermek amacıyla geliştirilen ilk İnternet servislerinden bir tanesidir (Estabrook, 1997 s.220)

Dosya aktarım protokolü, İnternet üzerindeki bilgisayar sistemleri arasında dosya alış-verişini sağlayan bir servistir. FTP sayesinde bir kullanıcı kişisel bilgisayarına dünyanın herhangi bir yerindeki bir bilgisayardan dosya çekebilir veya çok uzak bir noktadan kullanıcının masasındaki bilgisayarın diskine bir başka kullanıcı ulaşp gerekli dosyaları kopyalayabilir (Çağiltay, 1997, s.53). Tabii ki bunların yapılabilmesi için

kullanıcı kodunun ve şifresinin bilinmesi gerekmektedir. Bunun yanında alınacak olan dosyaların nerden alınacağını tam olarak bilinmesi gerekmektedir. Fakat FTP sadece özel dosyaların alış-verişi için değil aynı zamanda genel kullanıma yönelik dosyaların paylaşılması içinde kullanılabilir. Bu tür genel dosya alış-verişi için kullanılan FTP'ye İsimli FTP (Anonymous FTP) denir. Anonim FTP herkesin kullanımına açıktır. Buradaki dosyaları kullanabilmek için kendinizi tanıtmamız gerekmemektedir.

İnternet üzerinde Anonim FTP hizmetinin sağlandığı halka açık binlerce dosya kütüphanesi veya arşivleri bulunmaktadır. Bu arşivlerde ücretsiz ya da çok küçük bir ücret karşılığı edinilebilecek birçok yazılım vardır. Bunlar İnternet kullanıcılarının ellerindeki kişisel bilgisayar için bir iletişim yazılımından yeni bir bilgisayar oyunu ya da işletmelerde kullanılan işletim sistemindeki bir problemi giderecek yazılım güncellemesine kadar geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Yazılımların yanı sıra binlerce değişik konuda rapor, tezler, kitaplar, resim ve ses bilgilerine yine aynı yolla İnternet üzerinden erişilebilir (Çağltay, 1997 s.53).

FTP 'nin sunduğu bu olanaklar göz önünde bulundurulduğunda FTP aracılığıyla sayısız bilgi dosyasına ulaşılacağı gerçeği ortaya çıkmaktadır. Tabii ki bunun içinde dosyanın taşınacağı adresin bilinmesi gerekir. Bunun için geliştirilen bilgi kaynaklarından biri olan Archie'ye ileride değinilecektir.

2.4.3. Uzaktan Erişim (Telnet –Remote Login)

Telnet bir bilgisayar kullanıcısının, uzak bir noktada bulunan başka bir bilgisayar sistemine, terminal bağlantısı kurmak amacı ile kullandığı bir İnternet iletişim kuralıdır. Bağlantı kurulan bilgisayar aynı binada bulunabileceği gibi, İnternet üzerinde binlerce kilometre uzakta başka bir kıtada da bulunabilir. Böylece kullanıcı, çalıştığı yerden ayrılmadan kendisinden çok uzakta bulunan bir bilgisayar sistemini sanki masasındaki bir bilgisayarmış gibi kullanabilmektedir (Çağltay, 1997, s.71). Bu bir kütüphanenin Çevrimiçi Kütüphane Katalog'u (OPAC-Online Public Access Catalog), Dialog vb. gibi

ticari bir veri tabanı ya da diğer bir bilgi kaynağı olabilir. Telnet hizmetinden yararlanabilmek için hedef bilgisayarın adresinin önceden bilinmesi gerekmektedir.

İnternet üzerinde bağlanılmak istenen diğer bir bilgisayara Telnet aracılığı ile erişimin iki şekli mevcuttur. Bunlardan ilki FTP'de de geçerli olduğu gibi herkese açık sistemlere ve bilgi kaynaklarına serbest erişim, diğeri ise önceden kullanım iznine, yani bir kullanıcı kodu ve şifreye gerek olan sistemlere erişimdir (Aytek, 1998. s:44).

Yukarıda kısaca açıklanmaya çalışılan bu üç öge İnternet'in temel işlevlerini yerine getiren öğelerdir. Bu temel işlevleri genişletmek için Listserv, Usenet, Archie, Hytelnets, Gopher ve WWW gibi diğer araçlar geliştirilmiştir. Bu araçlardan Archie, Hytelnets, Wais ve Gopher günümüzde çok fazla kullanılmamaktadır. Fakat bunların ne olduğu ve ne işe yaradıklarından kısaca bahsedilecektir.

2.4.4. Archie

Archie arşiv sözcüğünün kısaltmasıdır. FTP bilgisayarlarının içeriklerini sorgulamak ve bilgiyi kullanıcıya sunmak amacıyla Montreal McGill üniversitesindeki Alan Emtage, Bill Heelan ve Peter Deutsch isimli üç öğrenci tarafından geliştirilmiştir.

Herhangi bir dosyaya ya da programa ihtiyaç duyan bir kullanıcı archie'yi kullanarak anahtar kelimeyi yazıp bilginin hangi adres ve hangi dizinde bulunduğunu öğrenebilir.

2.4.5. Hytelnets

Hytelnets telnet adreslerini bulmayı kolaylaştıran bir veri tabanıdır. Saskatchewan Üniversitesi'nde bulunan Peter Scott tarafından yazılmış bir programdır (Pitter ve diğerleri, 1995).

2.4.6. WAIS (Wide Area Information System)

Thinking Machines, Apple, Dow Jones ve Wall Street Journal'ın ortak çabasıyla başlayan WAIS dağıtık bir tarama ve dosya erişim sistemidir. Brewster Kahle tarafından geliştirilmiştir.

Wais bilgi bulmaya yardımcı olan bir araçtır. Bu program çok büyük bir elektronik bilgiyi indeksleyerek istenen bilginin bir anahtar sözcük verilerek aranmasını sağlar. Archie'den farklı olarak WAIS'te tam metin üzerinden arama yapılabilir.

2.4.7. Gopher

Gopher, 1991'de Minnesota Üniversitesinden Paul Linder ve Mark P. McCahill tarafından geliştirilmiştir. Gopher İnternet'teki dosyalardan birinden diğerine dolaşmayı sağlayan ilk yöntemdir (Web Bussines Register Inc., 1998, p.17).

Gopher, dağınık noktalardaki belgelere menü temelli bir arayüz yardımı ile ulaşılmasını sağlayan bir İnternet servsidir (Çağıltay 1997 s.95). Gopher ile İnternet'te bulunan bir kaynağa erişim, bir menüde seçim yapmak kadar kolaydır. Gopher kullanıcının İnternet'te bulunan bilgiyi sanki kendi bilgisayarınızdaki bir dizin veya menü gibi kullanılmasını, görülmesini ve getirilmesini sağlar (Pitter ve diğerleri, 1995 s.58). Bu menü yapısı bir birini zincir halkası şeklinde izler ve bir dizin yapısı şeklinde de düşünülebilir. Gopher yolu ile kullanıcı metin, ses ya da görüntü içeren bilgileri bulup kendi bilgisayarına kopyalayabilir. Diğer bilgi servislerine (WWW, Wais, Archie) gopher yolu ile geçilebilir. Gopher sayesinde herhangi bir bilgiye ulaşmanız için adres bilmeniz gerekmemektedir. Aradığınızı herhangi bir Gopher sayfasına bağlanarak bulabilirsiniz.

Bundan önceki İnternet hizmetlerinde olduğu gibi sayısız gopher sayfasını bulmak için Judghead ve Veronica gibi anahtar kelime sorgulamasına dayalı bilgi kaynakları geliştirilmiştir.

2.4.8. Usenet Haber Grupları

Usenet, dünya çapında milyonlarca bilgisayar kullanıcısını birbirine bağlayan bir yazışma ve haberleşme sistemidir. Değişik haber gruplarından (Newsgroup) oluşur, bu haber grupları konularına göre hiyerarşik olarak sınıflanır (Köksal ve diğerleri, 1999, s.119).

Usenet, dünya üzerindeki milyonlarca ağ kullanıcısının binlerce değişik konuda yazdığı görüş ve düşüncelerini anlatan yazılar ile haberlerden oluşan bir tartışma ortamıdır. Genelde Usenet de ticari amaçlı mesajlar verilmez. Usenet, İnternet'e özgü değildir; Usenet haberini okuyabilmek için herhangi bir Usenet programı kullanıp Usenet Servis Sağlayıcılara bağlanmak yeterlidir. Diğer ağlardan da buralara ulaşılabilir (İnan, 1998, s.45).

Usenet içinde her konu ile ilgili bir haber grubu bulmak mümkündür. Bu haber gruplarının ilk kelimesi ilgili olduğu konuyla ilgili bilgi verir. Haber grupları içerisinde yaygın olarak kullanılan kategoriler şöyle sıralanabilir: alt (grupların en büyüğüdür alternatif konularla ilgilidir), comp (bilgisayar ile ilgili konular), misc (diğer başlıklar altına konmamış her şey olabilir), biz (iş dünyasına ait konular), sci (bilimle ilgili konular), soc (sosyal ve kültürel konular), rec (eğlence ve boş zamanları değerlendirme ile ilgili konular).

Usenet belli bir konuda dünyanın dört bir tarafındaki insanlara tartışma ve fikir alışverişi yapma olanağı sağlaması açısından önemli bir iletişim aracıdır.

2.4.9. Tartışma Grupları (Listserv)

Tartışma grupları İnternet kullanıcılarının e-posta aracılığıyla birbirleriyle eşzamansız iletişim kurmalarını sağlayan bir yazılımdır. Listserv'leri kullanarak e-konferans (e-conference) adı verilen tartışma gruplarına katılınabilir. İnsanların kendi istekleriyle üye oldukları, grup haberleşme ve tartışma mekanizmaları liste işleyiciler (list processor), posta yansıtıcıları (mail reflectors), postalama listeleri (mailing list), tartışma grupları (discussion group) veya ilan tahtası (bulletin-board) adıyla da bilinir.

Bu mekanizmaları gerçekleştiren programlar çoğunlukla "listserv" yazılımı adıyla bilinirler. Bu mekanizmalara "liste" denir. Bu listelere Usenet haber gruplarından farklı olarak üye olmak gerekir. Üye olabilmek için kullanıcının listeyi yöneten listserve'e bir ileti göndermesi gerekir. Bir üyenin gönderdiği ileti listenin tüm üyelerine dağıtılır. Bu şekilde ileti akışı sağlanır. Her listenin bir yöneticisi vardır. Listserv'in diğer önemli bir fonksiyonu da dosya servis sağlayıcısı olarak çalışmasıdır. Gerekli komutlar gönderilerek Listserv'ler bünyesindeki arşivlerden programlar ya da dosyalar alınabilir (İnan,1998, s.43).

İnternet üzerinde binlerce listserv vardır. Bu listelerde tartışılan konular akla gelecek her şey olabilir. Bazı listeler çok pratik, bazıları daha ciddi, bazıları çok bilimsel ve bazıları da anlamsız tartışmalar için tasarlanmış olabilir.

Listserv'ler sadece tartışma için kullanılmaz. Aynı zamanda sorulara yanıt alınan bir kaynak olabilir. Ayrıca bazı listeler elektronik dergiler ve elektronik gazeteler dağıtmak için de kullanılır. Listserv'ler benzer ilgi konuları olan insanları binlerce kilometre uzakta olsalar bile bir araya getirdiği için güçlü iletişim araçlarıdır (Pitter, 1995, s.28).

2.4.10. World Wide Web

Web, W3 ya da WWW olarak adlandırılan World Wide Web'in temelleri 1989 yılında CERN laboratuvarlarında çalışan Berners-Lee'nin, tüm dünyadaki bilim adamlarının

birbirleri ile çalışmalarını sağlamak amacı ile dünya çapında geçerli olacak Hiper metin tabanlı bir bilgi sistemi projesi önermesiyle atıldı. Bir yıl sonra ilk salt-metin inceleyiciler (Browser) geliştirildi. Barners-Lee'nin önerisi temel alınarak hazırlanan dokümanların yapısına HTML (HyperText Markup Language- Hiper metin anlamlandırma dili) adı verildi. Bu HTML dilini diğer merkezlere aktarabilmek için geliştirilen protokole de HTTP (HyperText Transfer Protokol) adı verildi. HTTP bir dokümandan diğerine karartılmış anahtar kelimeler yardımı ile geçebilme ve indeksleyebilme imkanları sunuyordu. 1991 yılında bir çok bilim adamı bu çalışmadan haberdar oldu ama hala kullanımı çok azdı. 1993 yılında dünyada sadece 50 web merkezi vardı. Bu sırada önemli bir gelişme ile NCSA web'in grafik yeteneklerinden yararlanılmasına imkan veren ilk tarayıcı (browser) olan Mosaic'i yarattı (Geocities, 2001, p.4) Mosaic programının kullanılmaya başlanması ile WWW diğer İnternet hizmetlerinden daha popüler hale gelmiştir. Web günümüzde e-postadan sonra en çok kullanılan İnternet hizmetidir.

Web, Gopher gibi menü tabanlı olmasının yanında hiper metin temelli bir İnternet bilgi dağılım yönetim sistemidir. Web tüm İnternet hizmetlerini ve hatta daha fazlasını içeren bir yapıya sahiptir. Web sayesinde dokümanlara erişebilir; resim, animasyon ve video görüntüleyebilir; ses dosyalarını dinleyebilir; konuşabilir ve sesleri duyabilirsiniz. Hatta bunları yapabilmek için gerekli yazılım ve donanımları Web'ten elde edebilirsiniz (Berkeley Library, 2002, p.3)

WWW'nin temelini HTML olarak adlandırılan programlama dili yatmaktadır. İnternet üzerindeki WWW dokümanları HTML programlama dili ile yazılmıştır. HTML web üzerindeki dokümanları tanımlayan bir işaretleme dili, yazım ve sistemidir. Günümüzde Java, JavaScript, CGI/Perl gibi yaygın olarak kullanılmaya başlanan birçok programlama dili daha mevcuttur. Bu yeni programlama dilleri ile Web sayfaları daha dinamik görüntülerle tasarlanabilmektedir (Aytek, 1998. s:52).

Bir biriyle iç içe geçmiş HTML sayfaları da hiper metin olarak adlandırılan sayfaların oluşmasını sağlamaktadırlar. Hiper metin kavramı anında erişimli sorgulama işlevine

sahip bir metin dosyası tipini tanımlamak için kullanılır (Özçağlayan, 1998, s.251). Hiper metinler sayesinde bilgiler benzeri olmayan bir şekilde sunulabilmektedir. Bir belgeye hiper metin bağlantıları ekleyerek okuyucunun bir öğeden belge içindeki başka bir öğeye zıplaması olanaklı kılınır. Bu sayede okumalar okuyucunun ilgi ve ihtiyaçlarına göre şekillenebilir (Gilster, 1996, s.4).

Tüm dünyada birbirine bağlı olan Web sayfalarına erişmek için kullanılan arabirim programlarına tarayıcı denir. Web Sayfası herhangi bir Web tarayıcısının Web servisine bağlandıktan sonra aktardığı kompozit verilerden oluşan HTML sayfasıdır. Bu sayfalarda bilgiler kompozittir, çünkü hem grafik/resim bilgileri, hem normal metin (text), hem ses, hem de başka merkezlere ve başka dokümanlara bağlantılar olabilir (İnan, 1998, s.68).

2.5. Üniversiteler ve İnternet

Bilgi insanoğlunun gelişimi için insanoğlu tarafından üretilen ve paylaşıldıkça anlam kazanan bir olgudur. Bu bağlamda bilgi ağları, bilginin dünya çapında paylaşımına olanak verme düşüncesinden yola çıkılarak oluşturulmuştur. Bu oluşum sayesinde her tür bilgi ihtiyacına ulusal ve uluslararası alanda yanıt bulmaya çalışılmıştır.

Dyrli (1993) günümüzde süper bilgi otoyolu olarak da adlandırılan İnternet'in 1969 da Amerikan Savunma Bakanlığı tarafından araştırmacıların uzak bilgisayar merkezleri arasında başlıca yazılım ve donanım kaynaklarını paylaşım amacına yönelik olarak geliştirildiğini belirtmiştir. Bu ağın adı da ARPANET idi. Bu ağ daha sonra DARPA ve ondan sonrada İnternet adını aldı. 1970 'li ve 1980 'li yıllar süresince diğer telekomünikasyon ağları geliştirildi ve kaynak paylaşımına olanak vermek amacıyla İnternet'e bağlandı. Bu ağların en önemlilerinden birisi National Science Foundation (Ulusal Bilim Vakfı) tarafından yürütülen NFSNET idi. 1990 yılı itibarıyla ARPANET, bugün İnternet'in yüksek hızlı omurgasını oluşturan NFSNET tarafından desteklendi (Aktaran: Bane, 1995, s.32)

Bu nedenledir ki akademisyenler siber uzayda ilk adımı atanlar arasındadır. Electronic Frontier Foundation'un raporlarına göre İnternet'in büyük bir kısmını Amerikan Üniversiteleri oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra dünya çapında ağa bağlanan üniversitelerin sayısı da her geçen gün büyük bir hızla artmaktadır (Bane, 1995, s.32).

Üniversiteler ve İnternet ağın başlangıcından günümüze kadar yakın bir ilişki içinde olmuşlardır. 1970'lerde ağın bütün dünyada yaygınlaşmaya başlamasında en önemli rolü üstlenen, bugün kullandığımız İnternet hizmetlerinin çoğu üniversitelerde geliştirilmiştir. 80'li yılların sonunda üniversitelerin ağa katılımının hızlı bir şekilde artmasının paralelinde ve gereksinimler doğrultusunda oluşturulan İnternet uygulamaları da yine üniversiteler tarafından oluşturulmuştur. Örneğin; Mosaic Illinois Üniversitesi'nde, İnternet web sitelerinde bilgi taramada yardımcı olan tarama motorlarından olan Yahoo ise Stanford Üniversitesi'nde geliştirilmiştir (Aytek, 1998, s.72).

Türkiye'nin küresel bilgisayar ağları ile ilk bağlantısı 1986 yılında BITNET adı verilen ağa Anadolu ve Ege Üniversitelerinden ulaşarak sağlanmıştır. Özellikle 1980 sonrası yaygınlaşan İnternet ise etkileşimli çalışmaya olanak sağladığı için BITNET'e göre önemli avantajlar sunmuş, 1993 yılında TÜBİTAK ve ODTÜ işbirliği ile gerçekleştirilen TR-NET oluşumu sayesinde ODTÜ üzerinden İnternet bağlantısı kurularak küresel bilgisayar ağları konusunda önemli bir atılım sağlanmıştır. Bütün üniversitelerimiz ulusal akademik ağ ULAK-NET 'e bağlanmıştır. Bu da ülkemizde akademik kuruluşları birbirine bağlayan bir bilgi otoyolu kurulması konusunda önemli adımlar atılmıştır. Görüldüğü gibi ülkemizde de İnternet'in kullanılmaya başlandığı ilk yerler üniversiteler ve ilk kullanıcıları da akademik personeldir denebilir.

İnternet'in içinde barındırdığı hizmetleri bilimsel iletişime, eğitime ve araştırmaya yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu hizmetleri ayrıca İnternet'i akademisyenler ve araştırmacılar için yeni bir bilgi kaynağı haline getirmiştir.

2.6. İnternet'in Akademik Amaçlı Kullanımı

İnternet dünyanın dört bir tarafında milyonlarca insan tarafından farklı amaçlarla kullanılmaktadır. İnternet kullanıcıları, İnternet'in kapsadığı bilgilere uygun olarak her yaş, düzey ve meslektan kullanıcılarıdır (Uçak, 2000, s.320). Lazinger ve Peritz (1997) genel olarak İnternet kullanımı ile ilgili çalışmaları üç ana grup altında toplamaktadırlar. Bunlar; (1) kütüphaneciler ve bilgi profesyonelleri arasındaki İnternet kullanımı ile ilgili çalışmalar, (2) diğer kurum çalışanları ve halktan bireylerin İnternet kullanımı ile ilgili çalışmalar ve (3) üniversite veya kolejlerdeki akademik personelin İnternet kullanımı ile ilgili çalışmalar şeklinde gruplandırılabilir. Burada bu araştırma için önemli olan kullanıcı grubu akademisyenlerdir. Akademisyenler İnternet'in başlangıcından bu güne değin İnternet'in hem geliştirilmesinde rol almışlar hem de İnternet'i ilk kullanan kesimleri oluşturmuşlardır

Bunun temel nedenlerinden biri çağımızda bilginin değerinin artması ve dolayısıyla değeri artan bilginin paylaşımının önem kazanmasıdır. Bilgiyi üretmek için ihtiyaç olan ise yine bilgidir. Bu nedenle bilginin paylaşımına olanak sağlayan İnternet bilimsel bilginin üretildiği ve üretilen bu bilginin paylaşıldığı yer olan üniversitelerde ilk önce kullanılmaya başlanmış daha sonra toplumun diğer kesimlerine yayılmıştır.

İnternet'in akademik amaçlı kullanımı denildiğinde akla ilk önce araştırma, eğitim, alandaki uzman kişilerle iletişim ve bilimsel çalışmalar sonucu elde edilen ürünlerin yayınlanması gelmektedir. Bu araştırmanın konusunu araştırma amacıyla kullanım oluşturduğu için sadece İnternet'te araştırma ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.6.1. İnternet ve Araştırma

Günümüzde İnternet'teki gelişmelerle birlikte "Araştırma" kavramı da değişime uğramıştır. Bilginin elektronik ortama aktarılması paylaşımını kolaylaştırmış mekansal sınırları ortadan kaldırmıştır. Artık bilgi teknolojileri ve İnternet sayesinde akademisyenler, araştırmacılar veya sıradan bir vatandaş ihtiyaç duyduğu bilgiye

İnternet'e bağı bir bilgisayarla bulundukları yerden hızlı ve etkin şekilde ulaşabilmektedir.

İnternet'in bilgi paylaşımına getirdiği yeni boyutla Elektronik, Sayısal, Sanal Kütüphane, Elektronik Tam Metin Dergi ve Kitap, Uzaktan Taranabilir Çevrimiçi Bilgi Merkezleri, Veri Tabanları ve Kütüphane Katalogları, Elektronik Belge Sağlama Hizmetleri, Elektronik Konferans ve benzeri gibi hizmetler gündeme gelmiştir. Tüm bunlara ek olarak birçok üniversite mevcut elektronik bilgi kaynaklarını web üzerinden üniversitenin öğrenci ve çalışanlarına sunmanın yanı sıra mevcut kaynaklar arasında bulunmayan elektronik ve basılı bilgi kaynaklarına erişim için ortaklaşa çalışma ve kaynak paylaşımı yoluna gitmektedir. Kuşkusuz ki yukarıda sözü edilenler İnternet'in sunmakta olduğu imkanlar sayesinde gerçekleşmektedir. Ayrıca web sayfası bulunan sayısız üniversite, kendi bilim dalları ve çalışma alanlarında ilgili bir çok kaynağa, diğer üniversite ve araştırma kurumlarına ve çeşitli bilgi merkezlerine bağlantılar sağlamakta, dolayısıyla konu ile ilgili araştırmacıya değişik olanaklar sunmaktadır (Aytek, 1998, s.73).

İnternet dünyanın dört bir tarafındaki farklı çalışma alanlarındaki insanlar tarafından sayısız konu üzerine yazılmış bilgi zenginliğine erişimi olanaklı kılmaktadır. Fakat İnternet tüm kullanılabilir konuları tanımlanmış ve bunlara tek bir katalog aracılığıyla erişilebilen bir kütüphane kesinlikle değildir. İnternet üzerinde kaç tane bireysel dosyanın bulunduğu hiç kimse tarafından bilinmemektedir. Bu sayının kesinlikle milyonları aşmış olduğu ve hızlı adımlarla ilerlemeye devam ettiği kesindir (Albany, 2001, p.3).

2.6.1.1. İnternet Üzerinde Neler Bulunabilir?

Daha önceden de belirtildiği gibi İnternet üzerinde temel akademik bilgileri içeren kullanılabilir bir çok materyal bulunmaktadır. Ayrıca İnternet araştırmacılara e-posta ve tartışma grupları aracılığıyla birbirleriyle iletişim kurmaları imkanını da sunmaktadır.

İnternet üzerinde bulunabilecek bazı yararlı şeyleri şöyle sıralayabiliriz (Monash University Library, 2000, p.5):

- çok sayıda konu üzerine bilgi,
- şirket raporları ve finansal bilgiler,
- konferans bildiri bilgileri
- diğer araştırmacılarla temasa geçme detayları,
- kanunlar, hükümet duyuruları ve parlamento tartışmaları,
- haberler ve güncel konular,
- referans materyallerinin veri tabanları,
- herhangi bir konuyu tartışabileceğiniz veya yardım isteyebileceğiniz yerler.

Bunların yanında aslında İnternet diğer bilgi kaynaklarından farklı değildir. Bazı bilgiler ücretsizken bazı bilgiler için ücret ödemek gerekir. Bir taraftan bazı bilgilerin kalitesi çok yüksek ve araştırma problemiyle ilgileri çok fazla olduğu halde diğer taraftan bazı bilgilerin kalitesi çok düşük ve konuyla alakasız olması da mümkündür.

İnternet üzerindeki önemli yanlış anlamalardan bir tanesi her şey hakkında ücretsiz bilgilerin bulunduğu bir kaynak olduğu düşüncesidir. İnternet üzerinde akademik araştırma amacıyla kullanılan bilgilerin çoğu ücretlidir ve çoğunlukla ucuz da değildir.

Her zaman akılda tutulması gereken bir diğer konuda İnternet üzerinde kullanılabilir durumda olmayan bir çok bilgi mevcuttur. Basılı kaynaklarda kullanılabilir durumda olan materyallerin miktarı da her geçen yıl artmaktadır.

2.6.1.2. İnternet Üzerinde Bilgi Nasıl Aranır?

Cyveillance (2000) tarafından yayınlanan bir çalışmanın sonuçlarına göre WWW'in iki milyardan daha fazla herkesin erişebileceği ya da erişime açık sayfa içerdiği tahmin edilmektedir. Ayrıca bu çalışmada İnternet'in çok hızlı bir şekilde geliştiği, günde

yedi milyondan fazla sayfa eklendiği belirtilmiş ve 2001'in başlarında boyutunu ikiye katlayacağı ifade edilmiştir (Cyveillance, 2000, p.1)

Kuşkusuz Web'in bu engin kaynaklarından yararlanmak ve aradığımız konu ile ilgili doğru bilgiler erişebilmek için bazı stratejileri devreye sokmak ve bazı yardımcı araçlar kullanmak gerekmektedir.

İnternet'in iş ve eğitim alanında yaygın olarak kullanılmaya başlandığı 1980'li yılların sonlarında çeşitli arama servisleri geliştirilmeye başlanmıştır. Bu sistemler daha çok WWW dışı İnternet araçlarında (Telnet, FTP, Gopher) yer alan bilgilere erişmek için kullanılmıştır (Soydal, 2000, 13). Archie, Hytelnet, Veronica ve Judghead bunlara örnek olarak gösterilebilir. Günümüzde bu bilgiye erişim sistemleri çok fazla kullanılmamaktadır. WWW'in yaygın olarak kullanılmaya başlanması ve diğer hizmetlere (Telneti, FTP,...) de WWW aracılığıyla erişilebilmesi nedeniyle Web'te bilgiye erişime olanak veren sistemler kullanılmaya başlanmıştır.

İnternet üzerinde memnun edici sonuçlar elde edebilmek için bilgi aramaya başlamadan önce etkili bir araştırma stratejisi geliştirmek gerekmektedir. Aslında araştırma stratejisi tasarlanırken bilginin nasıl aranacağı planlanır. İyi planlanmış bir araştırma stratejisi zamandan kazandırırken aynı zamanda bir çok farklı yerdeki bilginin aranmasına da olanak sağlar ve konuyla ilgili bulunan bilgi miktarının artmasına da yardımcı olur. Etkili bir araştırma stratejisi geliştirmek için ilk önce hangi sorulara yanıt aranacağı kesin olarak belirlenmelidir. Basit bir araştırma stratejisi aşağıdaki adımları içermektedir:

1. Konu nedir ve konuyla ilgili araştırılacak sorular nelerdir?
2. Sorgulanacak konudaki anahtar kelimeler nelerdir?
3. Bu anahtar kelimeleri başka bir şekilde ifade etmenin yolları var mıdır (Eş anlamlıları, tekil ve çoğul halleri, kısaltmalar veya bu kelimelerdeki varyasyonlar)?

Bu adımları tamamladıktan sonra sorguya başlamak için bir dizi arama terimi elde edilmiş olacaktır. Bu listeye eklemeler ve çıkarmalar yapılabilir (Monash University Library, 2000, p.1)

İnternet'te belge ve web sayfası aramak için kullanılabilecek başlıca dört araç vardır. Bunları; arama motorları (search engines), üst-arama motorları (metasearch engines – multiengine seach) ve konu dizinleri (subject gateways – subject directories - subject tree) ve arama motorlu dizinler şeklinde sıralayabiliriz. Bunların dışında İnternet üzerinde bilgi bulabileceğiniz diğer kaynaklar da şu şekilde sıralanabilir: elektronik dergiler ve kitaplar, tartışma ve haber grupları, veri tabanları.

2.6.1.3. Arama Motorları

Arama motoru, aradığınız konuyu tanımlayan anahtar kelimeleri kullanarak arama yapmanızı sağlayan bir bilgisayar yazılımıdır (Monash University Library, 2000, p.22). Bu özelliğinden dolayı arama motorlarında kullanılan arama yöntemi anahtar kelime arama yöntemi olarak bilinir. Aslında arama motorları önceden oluşturulmuş veri tabanlarını tararlar. İnternet dosyalarında oluşan araştırılabilir veri tabanları Wanderer, Crawler, Robot, Worm ya da Spider olarak adlandırılan bilgisayar programları tarafından oluşturulur. Bu bilgisayar programları arama motorunun bileşenlerinden sadece birisidir. Bunlar sürekli web sayfaları arasında dolaşarak dosyaları toplarlar ve merkez veri tabanına topladıkları dosyaları gönderirler (Albany, 2001, p.26). Arama motorları İnternet' teki yeni sayfaları bu robotlarla tespit edebildiği gibi, bu sayfaların yaratıcıları arama motorlarıyla bağlantı kurup, arama motorunu sayfadan haberdar edebilmektedir (Soydal, 2000, s.14).

Arama motorlarının bir diğer bileşeni ise veri tabanı (dizin, katalog) oluşturur. Veri tabanları robotlar tarafından toplanan web sayfalarının kopyalarının kaydedildiği yerlerdir. Arama motorlarının üçüncü bileşeni ise arama motoru mekanizmasıdır (search engine mechanism). Bu yazılım kullanıcının veri tabanını sorgulamasını sağlar

ve en ilgili olduğunu düşündüğü sonuçları ekleyerek bunları çoğunlukla ilgililik dercesine göre sıralar (Albany, 2001, p.27).

Arama motorları teknik açıdan bakıldığında kütüphane koleksiyonlarından bilgi bulmaya yarayan kütüphane kataloglarına ya da bir konuda yayınlanmış dergileri dizinleyip konu ile ilgili makalelere erişimi sağlayan çevrimiçi ya da CD-ROM veri tabanlarına benzetilebilir. Ancak bunlardan farklı olarak arama motorları, Internet' te yer alan belgelerin son derece hızlı bir biçimde artması, bazılarının yer değiştirmesi ya da yok olması gibi problemler yüzünden, Internet'teki bilgiyi etkin bir biçimde kontrol etmeyi başaramamaktadırlar (Soydal, 2000, s.14).

Tüm arama motorları aynı işi yapıyormuş gibi görünmelerine rağmen her biri bu işi farklı bir yöntemle gerçekleştirmektedir. Bu da çoğu zaman farklı sonuçlara ulaşılmasına neden olur. Sonuçları etkileyen nedenler veri tabanının boyutu, bilgilerin yenilenme sıklığı ve arama motorunun kapasitesi şeklinde sıralanabilir. Arama motorları ayrıca arama hızları, arama arayüzlerinin tasarımı, sonuçları gösterme şekilleri ve sundukları yardım seviyeleri gibi konularda da farklılık gösterir (Tyner, Ross, 2001, p.7).

2.6.1.3.1. Web Arama Motorlarının Türleri

Önceden de belirtildiği gibi arama motorları özellikleri ve çalışma biçimleri bakımından birbirinden farklılıklar gösterirler. Arama motorları çalışma biçimleri dikkate alındığında üç kategoride incelenebilir:

1. Soru Tabanlı (query-based) Arama Motorları: Bu tip arama motorlarında önceden de belirttiğimiz gibi robot adı verilen bilgisayar programlarının oluşturduğu veri tabanları söz konusudur. Robotlar otomatik olarak İnternet'te dolaşır, bağlantıları takip eder ve belgenin HTML yapısında yer alan; URL, belgenin başlığı, metin içindeki anahtar sözcükler, vb. bilgileri toplar. Kullanıcıları sık olarak başvurduğu bu tip arama

motorları mantıksal işleçler (boolean operators), kesme (truncation), yakınlık (proximity), tümcecikler (phrases) gibi yöntemler kullanılarak sorgulanabilir.

Üstünlükleri:

- Web'in çok geniş bir alanı kaplaması nedeniyle daha fazla materyal bulmaya olanak sağlar.
- Sorguyla ilgili olan materyalleri sıralaması ilgililik derecesine göre sıralar.
- Sorgunuzu tasfiye etmek ve geliştirmek için fırsat sunar.
- Birçoğu sorguyla ilgili yararlı materyallere bağlantılar sunar.
- Bilgi içeriği veya veri tabanı büyük ölçüde konu dizinlerinden daha geniş ve daha günceldir.

Sınırlılıkları

- Çoğunlukla çok fazla materyal sunarlar.
- Farklı arama motorları farklı web sayfalarını taradıkları için birden fazla arama motoruyla tarama yapmanız gerekmektedir.
- Arama motorlarının veri tabalarındaki bilgiye erişim için kullandıkları yöntemler farklılık gösterir.
- Arama motorları buldukları sayfaları değerlendirmeden veri tabanlarına eklerler. Dolayısıyla aradığınız kelimeyi ya da kelimeleri içeren ama konunuzla çokta ilgili olmayan Web sayfalarını da sorgu sonucunda gösterirler.

Bu türde en bilinen ve araştırmacıların en sık kullandığı arama motorları arasında Alta Vista, Excite, Lycos, HotBot, Infoseek sayılabilir (Soydal, 2000, s.16).

2. Üst Arama Motorları (Metasearch Engines): Bu arama motorları web sayfalarını taramak yerine eş zamanlı olarak diğer arama motorlarının veri tabanlarına arama isteğini gönderirler ve sonuçları üst arama motorunda toplayarak listelerler.

Üstünlükleri:

- Farklı arama motorlarını taradıkları için arama motorlarını tek tek kullanarak tarama yapma gerekliliğini ortadan kaldırırlar. Tarama alanını genişleterek daha iyi sonuçlar elde etmeyi sağlarlar.
- Bazı üst arama motorları aynı adresteki benzer konular üzerinde aynı sayfa veya kayıtları eleyebilme özelliğine sahiptir. Böylece farklı arama motorlarından aldığı aynı bilgilerden sadece birini sunarak zaman kaybını önler.

Sınırlılıkları:

- Çoğunlukla çok fazla materyal sunarlar.
- Farklı kuralları olan bir çok farklı arama motorunda taramayı gerçekleştirdikleri için daha gelişmiş aramalar için uygun değildir.
- Bazı üst arama motorları bilgileri çok iyi bir şekilde sıralamaz veya alandan kazanmak için arama sonuçlarının bazılarını gösterirler.

3. Arama Motoru Yazılımları: Bu tip arama motorları üst arama motorlarına benzerler. Aslında bunlar çalışılan bilgisayara yüklemesi gereken bilgisayar programlarıdır. Önemli özelliklerinden ikisi, yapılan taramalar sonucunda erişilen belgelerdeki ikilemeleri ayıklaması ve kullanımdan kalkan bağlantıları kontrol edebilmesidir. Bu programlara Web Sleuth, Mata Hari, WedFerret ve Copernic örnek olarak verilebilir (Soydal, 2000, s.17). Bu programları kullanabilmek için belli bir miktar para verip satın almak gerekmektedir.

2.6.1.3.2. Web Arama Motorlarının Anahtar Kelime Tarama İşleçleri

Arama motorları birbirinden farklı yazılımlara ve farklı şekilde çalışan robotlara sahip olduklarından farklı tarama özellikleri sergilemektedirler. Anahtar kelime arama işleçleri aslında bir konu ile ilgili bilgi ararken etkili bir sorgu oluşturmak için

kullanılması gereken kuralları ifade eder. Bu kuralları kullanarak yüzlerce sayfayla uğraşmak yerine aranan konuyla ilgili bilgilere ulaşarak zamandan kazanılır.

- Mantıksal İşleçler ile Tarama: Herhangi bir sorguda kelimeleri veya ifadeleri birleştirmek için "AND", "OR", "NEAR" ve "NOT" işleçlerinden herhangi birinin ya da bir kaçının kullanılmasıyla gerçekleştirilen tarama yöntemidir (Habib ve Balliot, 1999, p.25)

AND = birleştirdiği kelimelerin ikisinin de bir arada geçtiği belgelere erişmek için kullanılır. Örnek: *Internet* ve *akademisyen* kelimelerinin aynı yerde geçtikleri bir sayfayı bulmak için *Internet AND akademisyen* yazmak yeterlidir.

NEAR = birleştirdiği kelimelerden birinin belge içinde bulunduğu yerden belli bir sayıda kelime sonra diğerinin mutlaka olması gerektiğini belirtir. Başka bir deyişle birbirleriyle aralarında belli bir sayıda kelime olan iki kelimenin varolduğu Web sayfalarını bulur. Örnek: *Internet NEAR araştırma* yazıldığında *Internet* ve *araştırma* kelimelerini yakın yerlerde içeren bir Web sayfası bulunur.

OR = birleştirdiği kelimelerden içinde yalnız ilk kelimenin geçtiği belgelere veya içinde yalnız ikinci kelimenin geçtiği belgelere ya da her iki sözcüğün birlikte geçtiği belgelere erişebilmek için kullanılır. Örnek: *Internet OR Web* yazıldığında her iki kelimenin de tek tek geçtiği ya da her iki kelimeyi de içeren Web sayfaları bulunur.

NOT = Birleştirdiği iki kelimedenden ikinci kelimenin belge içerisinde kesinlikle geçmediği Web sayfalarına erişmek için kullanılır. Örnek: *Internet NOT Web* yazıldığında sadece *Internet* ile ilgili olan Web sayfalarına erişilir.

- Dahil ve Hariç Sözcükleri ve Sözcük Gruplarını Tarama: Tarama sonucunda erişilmek istenen belgelerin içinde mutlaka bulunması istenen kelimelerin başına "+" , belgenin içinde bulunması istenmeyen kelimenin başına da "-" işaretleri konularak taramanın gerçekleştirildiği yöntemdir. Bu taramayı doğru bir şekilde gerçekleştirmek için işleçler ve kelimeler arasında boşluk bırakmadan yazmak gerekir. Örnek: +*Internet*+*akademisyen-öğretmen* yazıldığında içinde öğretmen kelimesinin geçmediği sadece İnternet ve akademisyen kelimelerinin geçtiği belgelere erişilir.

Birden fazla sözcük bir tamlama biçiminde taranmak istendiğinde başka bir deyişle birden fazla kelimededen oluşan ifade ve konuları yazıldığı şekliyle aratmak için sözcük grupları ya da tamlamalar tırnak işareti (" ") içinde yazılmalıdır. Örnek: İnternet üzerinde Öğretim Tasarımı ile ilgili konular aranmak istendiğinde "Öğretim Tasarımı" yazılmalıdır. Birden fazla tarama işlecini gruplamak için ise genelde parantezler [()] kullanılmaktadır. Örnek: *Türk (yemekleri OR evleri)* arama metni sonucunda hem "*Türk yemekleri*" hem de "*Türk evleri*"geçen sayfalar bulunur (İnan, 1998, s.406).

- Kesme (Truncation - Stemming): Kelimedeki değişimleri görebilmek için kelimenin kökünü kullanarak arama yapılır. Bu özelliği destekleyen arama motorlarında genelde " * ", " ? ", ya da " % " işaretleri kullanılmaktadır. Bu özellik kelimenin farklı biçimlerini aramayı sağlar. Örnek: *şarkı** arama metni sonucunda *şarkı*, *şarkılar*, *şarkıcı*, *şarkıcılar* sözcüklerinin geçtiği belgelere erişim sağlanmış olur.
- Büyük Harf / Küçük Harf: Genelde özel isimleri aramada etkili olan bu özellik, eğer sözcük tamamen küçük harfler kullanılarak yazılmışsa o sözcüğün her şekilde yazılmış haline erişim sağlamaktadır. Büyük harf kullanılarak sorgulama yapıldığında ise yalnızca sözcüğün yazıldığı biçimde geçtiği belgelere erişmek mümkün olmaktadır (Soydal, 2000, s.18). Örnek: *bilim* kelimesi bu yazım biçimiyle tarandığında, kelimenin *bilim*, *Bilim* ve

BİLİM biçiminde geçtiği belgelere de erişim sağlanır. Ancak *Bilim* biçiminde yapılan bir taramada yalnızca *Bilim* kelimesinin geçtiği belgelere erişim sağlanır.

- Başlık, Tarih ve URL Alanları (Field Searching): Bazı arama motorları yalnızca bu alanları kullanarak tarama yapmaya olanak tanımaktadır. Bu tip bir taramada belli bir başlığı taşıyan ya da belli bir adreste bulunan belgelere erişmek mümkün olmaktadır.
- Ortam (Media) Taramaları: günümüzde arama motorları yalnız metin değil ses, görüntü, resim ve benzeri belgeleri de dizinlemektedir. Bazı arama motorları bu tür belgelere ulaşmak için yalnızca bunları taramaya olanak tanıyan özel tarama seçenekleri sunmaktadır (Soydal, 2000, s.19).

2.6.1.4. Konu Dizinleri (Subject Gateways – Subject Directories - Subject Tree)

İnternet üzerinde arama motorlarından sonra bilgi aramak için yaygın olarak kullanılan bir diğer arama yöntemi de konu dizinleridir. Burada bilgileri ararken konu başlıklarından yararlanılır. Konu dizinleri geniş bir alana yayılmış İnternet kaynaklarının konularına veya disiplinlerine göre düzenlenmesiyle oluşan bir katalogda ya da dizindir (Stein, 1999, s.55). Konu dizinleri, İnternet kaynaklarının bağlantılarının site yaratıcıları veya değerlendirici uzman kişiler tarafından toplanarak genel konu başlıkları altında düzenlemeleri ile oluşturulan bir İnternet hizmeti olarak da tanımlanabilir.

Konu dizinleri ile bilgi sınıflamasında genellikle alfabetik, kronolojik, içerik (bilimsel, sosyal, politik, ve bunun gibi evrensel içerikler katalog olarak seçilir), bölgesel, ve benzeri gibi kriterler göz önüne alınır ve bilgiler olabildiğince esnek bir yapı içinde dizinlere bölünür. Bu tip arama sistemleri, konu başlıklarından alt başlıklara, oradan da aradığımız bilgilere ulaşmamızı sağlarlar (İnan, 1998, s.394).

Bu bilgi kaynakları daha çok insan emeğiyle oluşturulduğu için arama motorlarında farklı olarak dizine eklenecek sayfaların incelenmesi ve genel seçim kriterlerine ayrıca da başlıkla ilgili seçim kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi söz konusudur.

Konu dizinlerini kullanırken göz önünde bulundurulması gereken bazı noktalar vardır (Albany, 2001, p.6):

- Çalışma biçimi bakımında konu dizinleri iki farklı grup oluşturur. Bunlardan biri akademisyenler ve profesyoneller tarafından oluşturulan dizinlerdir. Bu dizinler konu uzmanları tarafından araştırmacıların ihtiyaçlarına cevap vermek amacıyla oluşturulmuştur. Bir diğer konu dizini ise ticari portalları içeren dizinlerdir. Bunlar genel olarak genel kullanıcılara yönelik hazırlanmış dizinlerdir. Bu nedenle hangi dizinin kullanıldığını bilmek önemlidir.
- Konu dizinlerinde arasında seçicilik konusunda da anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bu nedenle ziyaret edilen dizinin politikasını göz önünde bulundurmak gerekir. Bu konudaki önemli bir zorluk ise tüm konu dizinlerinin kendi politikalarını veya site inceleyicilerinin niteliklerini ve isimlerini açıkça belirtmemeleridir. Bu durum çoğunlukla içinde ticari portallar bulunduran dizinler için geçerlidir.
- İnsanların birçoğu konu dizinlerini yeterince kullanmamakta ve arama motorlarına yönelmektedirler. Akademik konu dizinlerinin dikkatli seçilmiş ve açıklanmış nitelikli İnternet sitelerini içerdikleri unutulmamalıdır. İnternet üzerinde nitelikli bir arama yapmak için bu konu dizinleri dikkate alınmalıdır.

Üstünlükleri:

- Kullanımı kolaydır.
- Artık kullanımda olmayan İnternet sitelerinin bu dizinlerde olma olasılığı daha azdır.

- Yapısından dolayı belli bir konu ile ilgili materyaller daha kolay bulunur.
- Bilgiler daha güvenilir ve konuyla daha fazla ilgilidir.

Sınırlılıkları:

- Çoğunlukla insan emeğiyle hazırlandığı için Web'in engin kaynaklarından sadece çok küçük bir kısmını kapsar.
- Çok yeni sitelerin bağlantılarında olma olasılığı düşüktür.
- Bazılarındaki konu düzenlemeleri ve dizinler çok açık değildir.
- Devamlılığı daha çok insan çabasının miktarına bağlıdır (Monash University Library, 2000, p.24).

2.6.1.5. Arama Motorlu Dizinler

Bunlarda hem anahtar kelime hem de konu tabanlı arama yöntemlerinin her ikisi de karşılıklı bir şekilde kullanılır. Bu tür konu dizinlerinin her bir aşamasında genel konudan özele doğru, araştırmacının anahtar kelime taraması yapabilmesi için arama motoru seçeneği sağlanmıştır. Böylece hem konu tabanlı hem de anahtar kelime tabanlı arama seçenekleri koordineli bir şekilde sağlanmış olur. Tarama alanını daraltma yeteneği sayesinde daha iyi sonuçlar elde etmeyi sağlar fakat bu tarama yöntemi daha zor ve karmaşık aramalar için başarılı sonuçlar sağlayamaz (Habib ve Balliot, 2001, s.3)

2.6.1.6. Tartışma Grupları ve Haber Grupları

Önceden de değinildiği gibi İnternet'in en önemli hizmetlerinden bir tanesi ve dünyada en yaygın olarak kullanılan hizmeti e-posta'dır. E-posta zaman ve mekan sınırlılıklarını ortadan kaldırarak insanlar arasında kolay ve hızlı iletişim olanağı sağlamıştır. Bu hizmet ilk olarak araştırmacılar ve bilim adamları tarafından kullanılmaya başlanmıştır fakat günümüzde halk tarafından kullanımı da yaygınlaşmaktadır. E-posta hizmetini geliştirmek amacıyla tartışma ve haber grupları oluşturulmuştur. Bu gruplar binlerce konuyu kapsamaktadır. Bu gruplarda uzman kişilere sorular sorabilir soruların

cevaplarını okuyabilir ve diğerlerinin sordukları sorular ve bu sorulara verilen cevaplar görülebilir. Bunlara ek olarak araştırdığınız konu ile ilgili basılı ve elektronik kaynaklara nasıl ulaşılabileceğine ilişkin yardımlar alınabilir. Bu grupların en önemli yararlarından bir tanesi ilgili olduğunuz alandaki güncel tartışma konularından ve alanla ilgili yeni gelişmelerden haberdar olma olanağını sağlamasıdır.

Üç farklı tartışma listesi bulunmaktadır (Monash University Library, 2000, p.32):

- Açık Liste (Open List): Herkese açık listelerdir ve iletiler herkese otomatik olarak iletilir.
- Kapalı Liste (Closed List): Sadece belirli insanlar tarafından kullanılabilir. Örneğin Sadece belli bir şirketin çalışanları.
- Ölçülü Liste (Moderated List): Bu listede iletileri bir kişi (ki bu kişi çoğunlukla listenin sahibidir) gözden geçirir ve listedeki diğer üyelere bu iletinin gönderilip gönderilmeyeceğine karar verir.

Birçok liste eski tartışma konularının arşivlerini muhafaza etmektedir. Bu arşivler genel sorularla ilgili cevapları bulmak için kullanılabilir veya listeye üye olmadan önce bu arşivler gözden geçirilerek bir karar verilebilir.

İlgili olduğuz alanla ilgili bir tartışma grubu bulmanın en kolay yolu dizinleri kullanmaktır. İlgili olduğunuz alanla ilgili tartışma grubu bulduktan sonra ihtiyacınız olan gruba katılmaktır. Çoğunlukla bu süreç otomatik olarak gerçekleşir. Verilen e-posta adresine bir ileti gönderilerek üye olunabilir. Tartışma grupları ile ilgili bazı yararlı dizinler şöyle sıralanabilir:

- Ulusal Akademik Posta Listesi Servisi: <http://www.jiscmail.ac.uk/> (önceki adı Mailbase)
- Topica: <http://www.topica.com/> (önceki adı Liszt)
- Bilimsel ve Profesyonel E-Konferans Dizini: <http://www.kovacs.com/directory.html>
- CataList: <http://www.lsoft.com/lists/listref.html>

2.6.1.7. Veri Tabanları ve Görünmeyen Web (Databases – Invisible Web, Deep Web)

Arama motorları ve konu dizinleri İnternet'in her bir kısmında tarama yapmak için yeterli değildir. Bunların tarayamadığı kısımlarda veri tabanları ve görünmeyen web devreye girer. Veri tabanları, basılı bilgi kaynaklarının (çoğunlukla dergi makalelerinin) nerde bulunabileceği ile ilgili bilgileri veren düzenlenmiş listelerden oluşabileceği gibi bu alanlarla ilgili bilginin tamamını da içerebilirler (Monash University Library, 2000, p.38).

İnternet aracılığıyla ulaşılabilen veri tabanları ile tarama yaparak sadece buralarda kullanılabilir durumda olan bir çok yararlı bilgiye ulaşılabilir. Veri tabanları çoğunlukla başvuru materyallerini ve dergi makalelerini (e-dergileri) içerir. Bunların yanında veri tabanlarında konferanslarda sunulan bildiriler ve bazı durumlarda kitaplar dahi bulunabilir. İnternet üzerinde parasız olarak ulaşılacak bir çok veri tabanı ve başvuru materyali mevcuttur. Bunlara örnek olarak yararlı bir dizin olan İnternet Halk Kütüphanesi (<http://www.ipl.org/>) verilebilir. Burada araştırılabilir ve gezilebilir bir çok çevrimiçi gazeteler, dergiler, metinler ve hazır başvuru kaynakları mevcuttur.

Veri tabanları ilgili oldukları konu başlıklarına, içerdikleri materyallerin biçimlerine, tam metin kaynaklarını kullanma durumlarına ve bu veri tabanlarına erişme yöntemlerine göre farklılaşmaktadırlar.

Görünmeyen Web ya da Derin Web kavramı son zamanlarda popüler olan bir kavramdır. Gerçekte bu kavram Web üzerinden erişilebilen veri tabanlarında depolanmış içeriğe arama motorlarının ulaşamamasından esinlenerek ortaya çıkmıştır. Bu veri tabanlarındaki konular hemen hemen her başlığı içermektedir. Görünmeyen web ayrıca çoklu ortam dosyalarını, görüntü dosyalarını ve standart olmayan dosya tipinde yaratılmış dosyaları (PDF) da içermektedir (Albany, 2001, p.29).

Görünmeyen Web ile ilgili bazı adresler şöyle sıralanabilir;

<http://www.invisibleweb.com/>

<http://brightplanet.com/>

BrightPlanet'in Mart 2000'de yaptığı çalışma görünmeyen Web ile ilgili şu bilgileri vermektedir:

- Veritabanlarında bulunan kaynaklar arama motorlarının ulaşabildiği bilgilerin 500 katı büyüklüğündedir
- Görünmeyen Web 7500 terabit (terabyte) bilgi barındırırken, görünür kısım sadece 19 terabit bilgi içermektedir.
- Görünmeyen Web 550 milyar döküman barındırırken, görünür kısım 1 milyarı aşkın döküman içermektedir
- İkiyüzbin'i aşkın Görünmeyen Web sitesi mevcuttur.
- Görünmeyen Web'i oluşturan kaynakların yarısından çoğu konuya özel veritabanlarından oluşmaktadır.
- Görünmeyen Web'in %95'i halka açık bilgi kaynağıdır, yani üyelik için ücret alınmamaktadır.

Görünmeyen Web çok fazla miktarda bilgi içermektedir fakat bu veri tabanlarına ulaşabilmek için nerde olduklarını bilmek gerekir. Web üzerinden erişilebilen bu veri tabanlarının sayısı her geçen gün artmaktadır.

2.7. İnternet Özyeterliği (İnternet Self-efficacy)

Özyeterlik kavramı sosyal bilişsel kuramın yaratıcısı olan Bandura tarafından bilim hayatına kazandırılmıştır. Özyeterlik Bandura'nın davranış üstünde etkili olduğu olduğunu düşündüğü temel kavramlardan biridir. Özyeterliğe, teknik olarak "algılanan öz yeterlik" denmektedir. Özyeterlik, bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri organize etme ve başarılı olarak yapma kapasitesine ilişkin kendi inancıdır. İnsanların sahip oldukları bu özyeterlik inançları onların nasıl

hissedeceklerini, düşüneceklerini, davranacaklarını ve kendilerini nasıl motive edeceklerini belirler. Güçlü bir öz yeterlik hissi insanın başarısını ve mutluluğunu bir çok şekilde geliştirmektedir (Bandura, 1994, s.1).

Özyeterlik bireyin becerilerinin bir işlevi değildir. Bireyin, becerilerini kullanarak yapabildiklerine ilişkin yargılarının bir ürünüdür. Özyeterlik yargılarını dört temel kaynaktan elde edilen bilgilerden etkilenmektedir. Bu kaynakları Bandura (1980) şöyle sıralamıştır:

1. Bireyin doğrudan kendi yaptığı başarılı ya da başarısız etkinlikler sonucunda elde ettiği bilgiler.
2. Dolaylı yaşantılar; bireyin kendine benzer başka kişilerin başarılı ya da başarısız etkinlikleri, bireyin aynı etkinlikleri kendinin de başarabileceğine ya da başaramayacağına ilişkin yargısını güçlendirir.
3. Sözel ikna; bireyin başarabileceğine ya da başaramayacağına ilişkin teşvikler, nasihatlar, öğütler değişik ölçülerde özyeterlik yargısı etkiler.
4. Psikolojik durum; bireyin belli bir görevi başarma ya da başarısız olma beklentisi özyeterlik algısını etkiler.

Algılanan özyeterliği yüksek olan birey, herhangi bir işin üstesinden gelmek için, düşük olan bireye göre daha çok çaba harcar, daha ısrarlı ve sebatkardır. Ayrıca algılanan özyeterliği yüksek olan birey, herhangi bir şeyi denemekten düşük olana göre daha az korkar. Algılanan özyeterliği yüksek olan bireyler, çevreyi daha çok kontrol edebileceğinden olayların üstesinden gelebilir ve dolayısıyla da yeni şeyler denemekten korkmazlar (Aktaran: Senemoğlu, 1998, s.236). Fakat öz yeterliğin yüksek olmasının olumsuz yönleri de vardır. Özyeterliği yüksek olan bir birey yeni bir konu da hazırlık niteliğindeki ya da giriş niteliğindeki etkinliklere daha az ihtiyaç duyduğunu hissedebilir ve kendini konuya vermediği için eksik bilgilenebilir.

Günümüze gelene kadar özyeterlik ile ilgili yapılan bir çok araştırma çalışma sonucunda özyeterliğin bir hiyerarşisi olduğunu göstermiştir. Duruma özgü özyeterlik (situation-specific self efficacy) bu hiyerarşisini en alt seviyesidir ve herhangi birinin herhangi bir

durum içinde belirli bir sonuca ulaşmak için belirli davranışları gerçekleştirme yeteneğidir (Örneğin test performansı). Bundan sonraki katman da alana özgü az yeterlidir (domain-specific self efficacy). Bu da herhangi bir insanın hayatın belirli bir parçası içinde belirli bir sonuca ulaşmak için bir davranışı gerçekleştirme yeteneğidir (Örneğin kişisel ilişkiler). Son olarak da bunların hepsini kapsayan kelime genel özyeterlidir. Bu da bireylerin herhangi bir sonuca ulaşmak için her davranışı gerçekleştirebilme algısıdır (Hlino,1997, s.4).

İnternet özyeterliği bu basamaklardan duruma özgü özyeterliğin içinde yer almaktadır. İnternet'in kullanımı için gerekli bir parça olan bilgisayar ile ilgili algılanan özyeterlik doğal olarak İnternet özyeterliğinden önce gelmektedir. Bilgisayar özyeterliği kavramı Amerika'da teknolojik ilerlemelerden sonra ortaya çıkmıştır. Çünkü; kurumlar iş ortamlarını bilgisayarla modernize ettikten sonra insanların iş davranışları hızlı bir şekilde bu durumdan etkilenmiştir (Hlino,1997, s.4).

Bundan sonraki adım da İnternet öz yeterliğidir. Burada önemli olan bir bireyin İnternet kullanımı ile ilgili özyeterliğe sahip olabilmesi için ne gibi davranışları tam olarak yerine getirmesi gerektiğinin belirlenmesidir. Bunun içinde İnternet kullanımı ile ilgili önemli başlıkların belirlenmesi gerekmektedir.

2.8. Akademisyenlerin İnternet Kullanımı ile İlgili Araştırmalar

Lazinger ve İlan (1997) İnternet'in çok popüler bir konu olmasına rağmen özellikle öğretim elemanlarının İnternet kullanımı üzerine yapılmış çalışmaların şaşırtıcı derecede az olduğunu belirtmişlerdir. Bane ve Milheim (1995) akademisyenlerin İnternet'i nasıl kullandıkları ve nasıl algıladıklarına ilişkin yaptıkları araştırmada, İnternet'in işlerini yapmada kullanılan popüler bir araç olduğu ortaya çıkmıştır. Bu işler arasında önceliğin iletişim kurmak amacıyla e-posta kullanımında olduğu ifade edilmiştir. Bununla beraber bir çok akademisyenin İnternet'in kaynaklarından ve olanaklarından haberdar olmadıkları belirtilmiştir. Ayrıca geniş ölçekli bu araştırmada akademisyenler İnternet'in öneminin arttığını, İnternet'in kendi alanlarındaki bilgi

kaynaklarından en iyisi olduğunu, günlük iletişim için kesinlikle gerekli olduğunu, araştırma sonuçlarına erişmede çok önemli olduğunu, işleri için gerekli bir araç olduğunu belirtmişlerdir.

Lazinger ve Ilan (1997) İsrail'deki Hebrew Üniversite'sinde tüm bölümlerdeki akademik personelin İnternet kullanımını araştırmışlardır. Bu araştırmanın amacı iki ana gruptaki (Bilim ve Ziraat ile Sosyal Bilimler ve Beşeri Bilimler) öğretim elemanlarının İnternet'i algılayışlarında ve kullanımlarında farklılıklar olup olmadığını incelemektir. Bu araştırmamdan elde edilen ana sonuç Bilim ve Ziraat grubundaki öğretim elemanlarının, Beşeri ve Sosyal Bilimlerdeki öğretim elemanları grubuna göre daha yoğun bir şekilde İnternet kullanma eğilimleri olduğudur. Bunun dışında bu araştırmada , öğretim elemanları arasındaki İnternet kullanımı ile akademik unvan arasında ters bir ilişki olduğu, her iki grupta da e-postanın yaygın bir şekilde kullanıldığı, kullanıcıların çoğunun herhangi bir yardım almadan İnternet'i kullanmayı kendilerinin öğrendiği, Bilim ve Ziraat grubundaki öğretim elemanlarının İnternet hakkında daha fazla bilgi edinmek istedikleri ve İnternet kullanımının ilk etkisi olarak İnternet'in profesyonel hayatta akademisyenler arasındaki işbirliğini arttırdığını düşündükleri belirtilmiştir.

Bruce (1998), Avusturalya'lı akademisyenlerin İnternet'i bilgi arama amacıyla kullandıklarında elde ettikleri bilgilerden ne ölçüde tatmin olduklarını araştırmıştır. Kullanıcı tatmini verilerini eğitim, kullanım sıklığı ve başarı beklentisi gibi son kullanıcı özellikleriyle ilişkilendirmiştir. Araştırma sonucunda Avusturya'lı akademisyenlerin genellikle İnternet'te bilgi ararken yüksek başarı beklentisine sahip oldukları, İnternet'i kullanım sıklıkları ne olursa olsun ya da İnternet'le ilgili bir eğitim almış olsunlar veya olmasınlar İnternet'teki bilgi arama sürecinden ve elde ettikleri bilgilerden tatmin olduklarını belirtmiştir.

Harter (1998), elektronik dergilerin bilime, araştırmaya ve bilgi geliştirmeye etkilerini incelemiş ve elektronik dergilerin bilimsel iletişim üzerinde etkisinin çok asgari düzeyde olduğunu belirtmiştir.

Voorbij (1999), araştırmasında Hollanda'daki akademisyenler ve öğrenciler arasında İnternet'in kullanımı ve algılanan önemini incelemiştir. Bu araştırmanın sonucunda: akademik topluluğun büyük bir çoğunluğunun İnternet'i çalışmaları veya işleri ile ilgili amaçlarla kullandığı; e-postanın en popüler İnternet hizmeti olduğu; WWW'nin birincil olarak genel, gerçeklere dayanan, çok kısa ömürlü veya çok özel bilgilerle ilgi tarama yapmak amacıyla kullanıldığı; tam metin kaynaklarının akademik araştırma sürecinde çok az bir rol oynadığı ve bundan dolayı akademisyenlerin Web'i ekstra bir kaynak olarak gördüğü, basılı bilgilerin yerini alabilecek bir kaynak olarak görmedikleri; bilimsel iletişim için geleneksel basılı dergilerin önemli bir ortam olduğu; İnternet üzerinde konu taraması gerçekleştirmenin çok da kolay olmadığı ve bu konudaki en önemli sorunun çok fazla ilgisiz sonucun gelmesi olduğu; gelişmiş tarama olanaklarının kullanım sıklığının oldukça düşük olduğu; akademisyenlerinde öğrencilerinde İnternet ile ilgili bilgileri çoğunlukla kendilerinin öğrendikleri; İnternet kullanmamanın başlıca nedeninin de beceri eksikliği olduğu ama İnternet kullanmayanların büyük bir çoğunluğunun İnternet'e karşı olumlu tutumlara sahip oldukları ve gelecekte İnternet kullanmak istedikleri ortaya çıkmıştır.

Brown (1999) yaptığı çalışmada Fen Bilimlerindeki bilim adamlarının elektronik bilgi kaynaklarında bilgi arama davranışlarını incelemiş ve bu inceleme sonucunda bu bilim adamlarının elektronik bilgi kaynaklarının benimsediklerini ve daha çok elektronik bilgi kaynağına erişim sağlanmasını istediklerini belirtmiştir. Buna rağmen basılı dergilerdeki makalelerin nihai bilgi kaynağı olarak tercih edildiğini ifade etmiştir.

Herring (2001)'de bir araştırma aracı olarak akademisyenlerin Web'ten memnun olup olmama durumlarını inceleyen hiçbir çalışma olmadığını belirterek bu konu ile ilgili bir araştırma yapmıştır. Genel olarak akademisyenlerin İnternet'ten memnun olmalarına rağmen Web tabanlı bir çok bilginin doğruluğunu ve güvenilirliğini sorguladıklarını belirtmiştir. Ayrıca Web'i akademisyenlerin ihtiyaçları olan araştırma bilgisinin miktarı açısından veya bilginin dağıtımında tek bir kaynak olarak yeterli görmediklerini belirtmiştir. Bununla beraber tutumlarında akademik disiplinlere bağlı olarak değiştiğini açıklamıştır.

Al-Saleh (2001)'de, ğretim elemanları tarafından İnternet'in kullanım düzeyini ve kullanım örüntülerini araştırmıştır. Bu araştırmanın sonucunda ğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun İnternet'i kullanmayı kendilerinin öğrendikleri ortaya çıkmıştır. İnternet'i kullanım örüntülerinde ise ilk sırayı araştırma amacıyla kullanım almış, bunu sırasıyla iletişim öğretme ve yayın izlemiştir. Öğretme amacıyla WWW'nin kullanılmasında ise ğretim elemanlarının en çok İnternet'i destekleyici seviyede kullanmayı yeğledikleri ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de İnternet'in akademik amaçlı kullanımı ile yapılmış tek çalışma ise Kaynak (1998) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu alışma sonucunda İnternet'in akademik çevrelerde yaygın kullanıma sahip olmadığı belirtilmiş ve bunların başlıca nedenleri açıklanmıştır. Bu çalışmada akademisyenlerin İnternet'i araştırma amacıyla kullanmasına sadece bir başlıkla değinilmiştir.

Bu çalışmalara genel olarak göz atıldığında Herring'in (2001) alışması dışındaki araştırmalarda İnternet'in araştırma amacıyla kullanımına genel olarak değinildiği görülmektedir. Yapılan bu çalışmada ise araştırmacı ağrılıklı olarak akademisyenler tarafından İnternet'in araştırma amacıyla kullanımına yer vermiş ve buna ilişkin var olan durumu ortaya çıkarmaya çalışmıştır.

2.9. Türkiye'de İnternet

1980'lerin ortalarında başlayan Türkiye için geniş alan ağ oluşturma abaları TUVAKA (Türkiye niversiteler ve Araştırma kurumu Ağları) organizasyonu ile hız kazanmıştır. (zağlayan, 1998, s.228). Türkiye'nin küresel bilgisayar ağları ile ilk bağlantısı 1986 yılında EARN adı verilen ağa Anadolu ve Ege niversitelerinden ulaşarak sağlanmıştır. Ancak bu sadece EARN'e yapılan bir bağlantıdır. Gerçek Anlamda bir İnternet bağlantısı değildir.

1991 yılında ise ülkemizde gecikmiş olan İnternet bağlantısını sağlamak ve yaymak amacıyla ODTÜ ve TBTAK arasında TR-NET adında bir proje grubu

oluşturulmuştur (Aytek1998, s.115). Bu proje ile ilk İnternet bağlantısı 1992 Temmuz ayında Amerika Birleşik Devletleri üzerinden 64 Kbit/saniye bir hatla sağlanmıştır. Hızlı bir şekilde yürütülen çalışmalar sonucunda da 12 Nisan 1993 tarihinden itibaren resmen kullanıma açılmıştır.

İlk İnternet bağlantısının kurulduğu bu yıllarda (1993-1996) üniversitelerin çoğu X.25 ve Leased Line (Kiralık Hat) gibi bağlantılarla ODTÜ üzerinden İnternet'e erişim sağlamışlardır. Türkiye'den ilk İnternet bağlantısının kurulduğu tarihten itibaren ODTÜ hattı çok uzun bir süre ülkeye hizmet vermiş, daha sonra devreye giren, Ege Üniversitesi (Almanya bağlantılı; 256 Kpbs; 1994 yılı başlarında gerçekleştirildi.), Bilkent Üniversitesi (A.B.D. bağlantılı; 256 Kbps; 1995 yılında Eylül ayında gerçekleştirildi.), Bogaziçi Üniversitesi (A.B.D. bağlantılı; 256 Kbps; 1995 yılında Kasım ayında gerçekleştirildi.) ve İstanbul Teknik Üniversitesi (A.B.D. bağlantılı; 256 Kbps; 1996 yılında Şubat ayında gerçekleştirildi.) bağlantıları akademik kuruluşların ihtiyacını karşılamaya çalışmışlardır.

TR-NET'in belli bir süre sonra ihtiyaçlara cevap verememesi nedeniyle TÜBİTAK ve Üniversitelerin çabaları ile TURNET kurulmuş bazı devlet kuruluşlarının ve akademik olmayan kamu kuruluşlarının da ihtiyaçları karşılanmaya çalışılmıştır.

İnternet'in dünyadaki gelişme hızı yanında Türkiye'nin yavaş kalması, ülke çapında yaygın, tüm akademik kuruluşları içine alan bir İnternet omurgası kurulması ihtiyacını gündeme getirmiştir. Eski TUVAKA'nın yerine TÜBİTAK bünyesinde yeni bir yapılanmaya gidilerek; Yüksek Öğretim Kurulunun katkılarının yanında, ODTÜ ve Türk Telekom ile yapılan ortak çalışmaların sonucunda ULAKBİM (Ulusal Akademik Bilgi Merkezi) ve ardından da ULAKNET (Ulusal Akademik Ağ) kurulmuştur (Özçağlayan, 1998, s.236). ULAKNET 1997 yılında kullanıma girmiş ve 80 üniversite ULAKNET omurgasına bağlanmıştır. Böylece akademik kuruluşlar arasında İnternet kullanımı yaygınlaşmaya başlamıştır. Zaten ULAKBİM'in hedefi ve misyonu da; Üniversitelerin ve Araştırma Geliştirme kurumlarının, uluslararası ve ulusal düzeyde bilgi kaynaklarına elektronik ortamda hızlı erişimini sağlamak ve öğretimle araştırmanın bütünleşmesini, bir yandan da araştırmayı desteklemektir. 1999 yılında

TURNET'in yerini yüksek hızda bağlantı sağlayan TTNNet adında yeni bir oluşum almıştır.

Sonuç olarak, Türkiye'de İnternet çıkışını sağlayan merkezler dört grupta toplanabilir;

- Üniversiteler ve akademik kuruluşların İnternet bağlantı çıkışlarını sağlayan ULAKNET,
- Ticari kuruluşların ve İnternet Servis Sağlayıcılarının çıkışlarını sağlayan TTNNet,
- Diğer bazı kuruluşlar ve servis sağlayıcıların, TTNNet ile yaptıkları İnternet Erişim Noktası (İEN) anlaşması sonrasında kullandıkları firma bazlı doğrudan yurtdışı İnternet çıkışları,
- Yukarıda belirtilen bağlantıların dışında özellikle yabancı firmaların kendi doğrudan hatlarıyla kurdukları bağlantılar.

Türkiye'de İnternet'i yaygınlaştırmak ve geliştirmek için yapılan tüm bu çalışmalara rağmen dünyadaki durum göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'deki hat hızlarının çok fazla yeterli olmadığı görülebilir. Türkiye'nin ağ bağlantı hızı, İnternet kültürü ve bilinci yaygınlaşmış olan gelişmiş ülkelerdeki bir üniversitenin çıkış hızından dahi düşüktür (Aytek, 1998, s.116).

Türkiye'de genel olarak İnternet kullanımına yönelik çalışmalar incelendiğinde ise İnternet kullanımının çok yaygın olmadığı ortaya çıkmaktadır. TÜBİTAK-ODTÜ-BİLTEN' in yaptığı Türkiye'nin en geniş kapsamlı saha araştırmalarından biri olan BTYKA-2000 (Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Anketi-2000) çalışmasında yaklaşık 6000 hane incelenmiştir. Evinde bilgisayarı olan hanelerin %84,5'i, İnternet konusunda bilgileri olduğunu belirtmişlerdir. Bu hanelerin %15'i İnternet'in ismini duyduğunu ancak bilgisinin olmadığını, %0,4'lük kesim ise daha önceden İnternet sözcüğünü hiç duymadıklarını söylemiştir. Evinde İnternet bağlantısı olanların oranı %7 olarak belirlenmiştir. Hanelerdeki bilgisayar sahipliği oranının %12,3 olduğu göz önüne alındığında, hanelerdeki bilgisayarların yaklaşık yarısının İnternet'e bağlı olmadığı ortaya çıkmaktadır. Evdeki İnternet bağlantısının öncelikli olarak hangi

amaçla kullanıldığı sorusuna verilen ilk öncelik yanıtlarında, kullanıcıların %23'ü e-posta kullanmak amacıyla, %22,3'ü merak ettiği konularda bilgi edinmek için, %16,5'i ise arkadaşlarıyla "chat" yapmak amacıyla kullandıklarını belirtmişlerdir (TUBİTAK, 2000).

TNS (Taylor Nelson Sofres) firmasının Türkiye'de yaptığı e-devlet araştırmasında Türkiye'deki İnternet kullanıcılarının sayısı %18 olarak belirtilmiştir. Bu araştırma kent nüfusu üzerinde gerçekleştirilmiştir ve 31 milyon kişiyi kapsamaktadır. 12 yaş üstü, kent nüfusunu temsil eden 1200 kişilik örneklem kullanılmıştır. Bu nüfusun %18'i son 1 ayda herhangi bir yerden İnternet kullandığını bildirmektedir. Bu da Türkiye'de 5.6 milyon İnternet kullanıcısı olduğunu göstermektedir. Bu 5.6 milyon kişinin, 1.8 milyonunu İnternet'i her gün kullanan kişiler oluşturmaktadır (Özalp,2001). Yine aynı firmanın 2002 yılı haziran ayında gerçekleştirdiği bir araştırmaya göre kullanıcı sayısı %20'ye çıktığı belirtilmektedir. Bu da kullanıcı sayısının bir yıl içinde 6,2 milyona çıktığını göstermektedir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, çalışma kümesi, verilerin toplanması ve çözümlenmesiyle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Anadolu Üniversitesi'nde görev yapan öğretim elemanlarının İnternet'i araştırma amacıyla kullanma durumlarının ortaya çıkarılmasını amaçlayan bu araştırma tarama modelindedir. Tarama modeli, geçmişteki veya halen mevcut bir durumu olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 1992).

3.2. Çalışma Kümesi

Bu araştırmada bilgi toplamak için kullanılan anket, Anadolu Üniversitesinde görev yapan öğretim üyelerinden seçilen bir örneklem üzerinde uygulanmıştır. Örneklemi belirlemek için "oranlı (kotalı) eleman örnekleme" yöntemi kullanılmıştır. Oranlı eleman örnekleme, evrenin farklı gruplardan oluşması durumunda, bu gruplardan evrendeki oranları doğrultusunda örneklem alınmasıdır. Bunun için, öncelikle Anadolu Üniversitesi bünyesinde bulunan fakültelerdeki öğretim elemanlarının sayıları belirlenmiştir. Daha sonra her fakülte'deki öğretim elemanları unvanlarına göre (Profesör Doktor, Doçent Doktor, Yardımcı Doçent Doktor, Öğretim Görevlisi, Araştırma Görevlisi) sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmadan sonra her bir sınıftaki sayı o fakülte'deki toplam öğretim üyesi sayısına oranlanarak her unvanı temsil edecek sayı bulunmuştur. Bu sayıların toplamı yaklaşık olarak her fakülte'deki akademik personelin toplam sayısının %30'unu vermiştir. Bu nedenle her fakülte'deki her bir unvandaki toplam sayının %30'u çalışma kümesini oluşturmuştur. Fakültelere ve unvanlara göre toplam öğretim üyesi sayısı Çizelge 1 de görülmektedir.

Çizelge 1

Fakültelerdeki Akademik Personelin Unvanlara Göre Dağılımı

Fakülteler	Prof.Dr.	Doç.Dr.	Yrd.Doç.Dr.	Öğr.Gör.	Arş.Gör.	Toplam
Güzel Sanatlar Fakültesi	7	9	21	19	10	66
Açık Öğretim Fakültesi	13	4	24	106	11	158
Edebiyat Fakültesi	4	2	18	27	9	60
Eğitim Fakültesi	18	8	45	52	23	146
Hukuk Fakültesi	4	2	4	2	17	29
İktisadi ve İdari Bil. Fak.	25	11	42	6	30	114
İktisat Fakültesi	5	0	3	0	0	8
İletişim Fakültesi	12	8	31	11	19	81
İşletme Fakültesi	5	0	1	0	0	6
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	19	8	38	13	57	135
Eczacılık Fakültesi	10	3	21	3	26	63
Fen Fakültesi	17	8	33	10	48	116
Toplam	139	63	281	249	250	982

Her bir fakültedeki akademik personelin unvanlarına göre sayıları toplamının %30'u alınarak çalışma kümesi belirlenmiştir. Belirlenen örnekleme ilişkin sayısal veriler Çizelge 2'de görülmektedir. Buna göre üniversitedeki fakültelerden toplam 295 akademik personel bu araştırmanın çalışma kümesini oluşturmaktadır.

Çizelge 2

Çalışma Kümesi İlgili Sayısal Veriler

Fakülteler (%30)	Prof.Dr.	Doç.Dr.	Yrd.Doç.Dr.	Öğr.Gör.	Arş.Gör.	Toplam
Güzel Sanatlar Fakültesi	2	3	6	6	3	20
Açık Öğretim Fakültesi	4	1	7	32	3	47
Edebiyat Fakültesi	1	1	5	8	3	18
Eğitim Fakültesi	5	2	14	16	7	44
Hukuk Fakültesi	1	1	1	1	5	9
İktisadi ve İdari Bil. Fak.	8	3	13	2	9	34
İktisat Fakültesi	2	0	1	0	0	2
İletişim Fakültesi	4	2	9	3	6	24
İşletme Fakültesi	2	0	0	0	0	2
Mühendislik-Mimarlık Fakültesi	6	2	11	4	17	41
Eczacılık Fakültesi	3	1	6	1	8	19
Fen Fakültesi	5	2	10	3	14	35
Toplam	42	19	84	75	75	295

3.3. Veriler ve Toplanması

Anadolu Üniversite'sindeki öğretim elemanlarının İnternet'i araştırma amacıyla kullanımlarını saptayacak olan bu araştırmada, kavramsal çerçevenin oluşturulması ve ilgili alan yazının araştırılması amacıyla belge tarama; bu konuyla ilgili verileri toplamak amacıyla da anket tekniği kullanılmıştır.

Belge tarama, konuyla ilgili kitaplardan, süreli yayınlardaki makalelerden, araştırma raporlarından, kütüphane ve İnternet yoluyla ulaşılacak çeşitli materyallerden yapılmıştır. Belge tarama yoluyla elde edilen verilerin yardımıyla da anket soruları oluşturulmuştur. Anket soruları oluşturulurken önceden hazırlanmış iki ölçek de ankete eklenmiştir. Bu ölçeklerden birincisi William J. Doll ve Gholamreza Torkzadeh tarafından birçok bilgisayar programı ile ilgili son kullanıcıların memnuniyetlerini test etmek amacıyla geliştirilen ve daha sonra Susan D. Herring tarafından 2001 yılında akademik personelin araştırma amaçlı olarak WWW kullanımı ile ilgili memnuniyetlerini ölçmek amacıyla Web kullanımına uyarlanan son kullanıcı memnuniyetini ölçme "End User Computing Satisfaction Instrument (EUCS)" ölçeğidir. İkincisi ise Marios Miltiadou (1999) geliştirdiği çevrimiçi teknolojiler öz yeterliği (Online Technologies Self-efficacy) ölçeğidir. Bu iki ölçekte konu ile ilgili uzmanlara danışılarak Türkçe'ye çevrilmiştir.

Tüm bunlardan sonra hazırlanan anketin geçerliği uzman kişilere danışılarak belirlenmiştir. Eleştiriler ve öneriler alındıktan sonra ankette bazı değişiklikler yapılmış ve tekrar uzmanların onayı alınmıştır. Ardından, anketteki ölçeklerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla pilot çalışma yapılmıştır. Pilot çalışma Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesinde görev yapan 30 kişilik bir öğretim elemanı grubuyla gerçekleştirilmiştir. Güvenirliğin hesaplamasında Cronbach Alfa analizi kullanılmıştır. Cronbach Alfa aynı amaca yönelik olarak oluşturulan bir grup değişkenin iç tutarlılığını ölçmeye yönelik olarak kullanılan bir istatistiktir. Güvenirlik analizi ile ilgili sonuçlar Çizelge 3'de görülmektedir.

Çizelge 3
Ölçeklerin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Ölçekler	Alfa Katsayısı
İnternet'in sağladığı olanaklar	0,80
İnternet ve WWW kullanma örüntüleri	0,70
İnternet'te bilgi arama	0,92
Bilgiye erişim kaynakları kullanım sıklığı	0,77
Araştırmada bir kaynak olarak WWW	0,93
Genel İnternet kullanımı öz yeterliği	0,90

Ankette kullanılan ölçeklerin iç tutarlık düzeylerine (güvenirliğine) bakıldığında, bunların 0.70 ile 0.93 arasında değiştiği görülmektedir. Bir ölçeğin güvenilir olabilmesi için iç tutarlık değerinin 0.70'ten düşük olmaması gerekir. Bu anketteki hiçbir ölçeğin iç tutarlık katsayısı 0.70'in altında olmadığından bu ankette kullanılan ölçekler güvenilir denebilir. Aynı zamanda ilgili oldukları konulardaki farklı boyutları dengeli olarak temsil ettikleri söylenebilir.

Ankette genel olarak demografik bilgilerle ilgili sorular, İnternet'in sağladığı olanakların kullanımı ile ilgili sorular, akademik araştırmada bir kaynak olarak İnternet kullanımı ile ilgili sorular ve algılanan İnternet öz yeterlikleri ile ilgili sorular bulunmaktadır. Bu soruların bazıları likert tipi ölçeğe göre hazırlanmıştır.

Anketlerin dağıtılması ve toplanması aşamasında dönüş oranını arttırmak amacıyla anketler öğretim görevlilerine elden dağıtılmaya çalışılmıştır. Gerektiğinde telefonla izleme çalışması da yapılmıştır.

3.4. Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Anadolu Üniversite'sindeki fakültelerde görev yapan öğretim görevlilerinin İnternet'i araştırma amacıyla kullanım düzeylerinin belirleneceği bu araştırmada hazırlanan anket örneklemini oluşturan akademik personele ayrı ayrı dağıtılmıştır. Daha sonra geri dönen anketlerden elde edilen verilere farklı istatistiksel analiz teknikleri uygulanmıştır.

İstatistiksel işlemler SPSS paket programından yararlanılarak PC bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir. Yapılan tüm analizlerde .05 anlamlılık düzeyi temel alınmıştır.

Verileri çözümlemede öncelikle merkezi dağılım ve değişkenlik ölçülerinden yararlanılmıştır. Bununla beraber iki sınıftan oluşan bir sınıflama verisi ile bir eşit aralıklı ölçek verisi arasındaki bağıntıyı incelemek için t-testi kullanılmış, ikiden fazla sınıftan oluşan bir sınıflama verisi ile bir eşit aralıklı ölçek verisi arasındaki bağıntıyı incelemek için ise varyans analizi kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmada toplanan verilerin istatistiksel çözümlmelerine ve bunlara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. İstatistiksel veriler sunulması ve bunlara ilişkin yorumlar yapılmasında araştırmmanın amaçlarındaki sıra dikkate alınmıştır.

Araştırma anketinde 4 ve 5 dereceli Likert Ölçekleri bulunmaktadır. İstatistiksel çözümlmeler yapılırken yararlanılacak olan aralık genişliğini belirlemek için seri genişliği ölçeğin düzey sayısına bölünmüş ve aralık genişliği bulunmuştur. Beş dereceli ölçekler için aralık genişliği $4/5 = 0.8$, dört dereceli ölçekler içinde aralık genişliği $3/4 = 0.75$ olarak bulunmuştur. Böylece dört ve beş dereceli ölçeklerdeki birim aralıklarının alt ve üst sınırları aşağıdaki gibi çıkmaktadır.

<u>Beş Dereceli</u>	<u>Dört Dereceli</u>
1,00 – 1,80 = 1	1,00 – 1,75 = 1
1,81 – 2,60 = 2	1,76 – 2,50 = 2
2,61 – 3,40 = 3	2,51 – 3,25 = 3
3,41 – 4,20 = 4	3,26 – 4,00 = 4
4,21 – 5,00 = 5	

Beş dereceli ölçeklerde kabul edilebilirlik ortalaması 3,41 olarak, dört dereceli ölçekte ise 2,51 olarak alınmış ve yorumlamalar buna göre yapılmıştır.

4.1. Demografik Veriler

Bu bölümde fakülteler ve bu fakültelerdeki akademik personelin yaşları, cinsiyetleri ve akademik unvanları, İnternet'i kullanım sıklıkları ve süreleri, İnternet'i kullanmayı nasıl öğrendikleri ile ilgili sayısal verilere yer verilmiştir.

Bu anket toplam 295 akademik personele dağıtılmıştır. Bu anketlerin 248'i geri dönmüştür. Buna göre anketin geri dönüş oranı %84' tür. Fen Bilimlerinde (Fen

Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Eczacılık Fakültesi) dağıtılan 95 anketin 92'si geri dönmüştür. Sosyal Bilimlerde ise dağıtılan 200 anketten 156'sı geri dönmüştür. Geri dönen anketlerin en büyük kısmını %17,7 ile Eğitim Fakültesi oluşturmuştur. Diğer fakültelerin geri dönüş oranları Çizelge 4' görülmektedir.

Çizelge 4

Geri Dönen Anketlerin Fakültelere Göre Dağılımı

Fakülteler	Frekans	Yüzde
Eğitim Fakültesi	44	17,7
Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi	38	15,3
Fen Fakültesi	35	14,1
Açık Öğretim Fakültesi	34	13,7
İletişim Bilimleri Fakültesi	19	7,7
Edebiyat Fakültesi	19	7,7
Eczacılık Fakültesi	19	7,7
Güzel Sanatlar Fakültesi	18	7,3
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	11	4,4
Hukuk Fakültesi	9	3,6
İşletme Fakültesi	1	,4
İktisat Fakültesi	1	,4
Toplam	248	100,0

Anketi yanıtlayan akademik personelin unvanlara göre dağılımı ise Çizelge 5'te sunulmuştur.

Çizelge 5

Anketi Yanıtlayanların Unvanlarına Göre Dağılımı

Akademik Unvan	Frekans	Yüzde
Öğretim Görevlisi	70	28,2
Araştırma Görevlisi	69	27,8
Yardımcı Doçent Dr.	62	25,0
Profesör Dr.	32	12,9
Doçent Dr.	15	6,0
Toplam	248	100,0

Anketi yanıtlayanların akademik unvanlarına bakıldığında ise bunların 70 (%28,2)'ini Öğretim Görevlilerinin oluşturduğu görülmektedir. Bunu da sırasıyla 69 (%27,8) ile Araştırma Görevlileri, 62 (%25,0) ile Yardımcı Doçent Doktor, 32 (%12,9) ile Profesör Doktor ve 15 (%6) ile de Doçent Doktor izlemektedir.

Anketi yanıtlayan akademik personelin 125'i erkek personelden 123'ü ise kadın personelden oluşmaktadır. Anketi yanıtlayan akademik personeli yaşları ise en çok %42,7 ile 30-39 yaş aralığında toplanmıştır. Bunu sırası ile 20-29, 40-49 ve 50-59 yaş aralıkları izlemiştir. Bunlarla ilgili yüzdeler Çizelge 6'tıda sunulmuştur.

Çizelge 6

Anketi Yanıtlayanların Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş Gurupları	Frekans	Yüzde
20-29	79	31,9
30-39	106	42,7
40-49	40	16,1
50-59	23	9,3
Toplam	248	100,0

Akademik personelin 247'si çalıştıkları yerde İnternet bağlantısı olduğunu belirtirken bunlardan 96'sı evinde de İnternet bağlantısı olduğunu belirtmiştir. Sadece bir kişi çalıştığı yerde İnternet bağlantısı olmadığını belirtmiştir.

4.2. İnternet Kullanma Sıklığı

Akademisyenlerin büyük çoğunluğu (213 akademisyen) İnternet'i her gün kullandıklarını belirtirken sadece 3 akademisyen İnternet'i hiç kullanmadıklarını belirtmiştir. Çizelge 7'ye bakıldığında akademisyenlerin %96,4'ünün İnternet'i her gün ve haftada birkaç kez kullandığı görülmektedir.

Çizelge 7
İnternet Kullanma Sıklığı

İnternet'i Kullanma Sıklığı	Frekans	Yüzde
Her gün	213	85,9
Haftada birkaç kez	26	10,5
Ayda birkaç kez	3	1,2
Nadiren	3	1,2
Hiç kullanmadım	3	1,2
Toplam	248	100,0

İnternet'in fakülteler arasındaki kullanım sıklığı ortalamaları Çizelge 8'de sunulmuştur.

Çizelge 8
İnternet'i Kullanım Sıklığının Fakültelere Göre Ortalaması

Fakülteler	M	N	Std. Sapma
GSF	4,56	18	1,15
EĞT	4,73	44	,62
HUK	4,89	9	,33
EDB	4,84	19	,37
ECZ	4,84	19	,37
FEN	4,83	35	,57
MMF	4,92	38	,36
AÖF	4,72	36	,78
İBF	4,84	19	,37
İİBF	5,00	11	,00
Toplam	4,80	248	,59

Fakülteler bazında İnternet kullanım sıklığı ortalamaları 4,00'den doğal olarak da 3,41 kabul edilebilirlik ortalamasından yüksektir. Bu ortalamalar arasında en yüksek ortalamaya 5,00 ile İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi sahip olmuştur, fakat İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine gönderilen 34 anketten sadece 11'inin geri döndüğü göz önünde bulundurulduğunda bu ortalamanın fakültenin genelini yansıtmadığı da söylenebilir. Bu ortalamalar arasında en düşük ortalamaya da 4,56 ortalama ile Güzel Sanatlar Fakültesi sahip olmuştur. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda fakülteler bazında

İnternet kullanım sıklığı ortalamalarının yüksek olduğu ve fakülteler genelinde her gün İnternet'in kullanıldığı söylenebilir.

İnternet'in akademik unvanlar arasındaki kullanım sıklığı ortalamaları Çizelge 9'da görülmektedir.

Çizelge 9

İnternet'i Kullanım Sıklığının Akademik Unvanlara Göre Ortalaması

Akademik Unvanlar	M	N	Std. Sapma
Prof. Dr.	4,69	32	,78
Doç. Dr.	4,27	15	1,28
Yrd. Doç. Dr.	4,85	62	,47
Öğr. Grv.	4,79	70	,56
Arş. Grv.	4,94	69	,24
Toplam	4,80	248	,59

İnternet kullanım sıklığında tüm unvanların sahip olduğu ortalamaların da 4,00 değerinden doğal olarak da 3,41 kabul edilebilirlik değerinden yüksek olduğu görülmektedir. Unvanlara göre kullanım sıklığı ortalamalarında en yüksek değer 4,94 ile Araştırma Görevlilerine aitken en düşük ortalama da 4,27 ile Doçent doktorlara aittir. Bu sonuçlar doğrultusunda unvanlar bazında da akademisyenlerin İnternet'i her gün kullandıkları söylenebilir.

İnternet'in yaş grupları arasındaki kullanım sıklığı ortalamaları Çizelge 10'da görülmektedir.

Çizelge 10

İnternet'i Kullanım Sıklığının Yaş Gruplarına Göre Ortalaması

Yaş Grupları	M	N	Std. Sapma
20-29	4,89	79	,36
30-39	4,87	106	,44
40-49	4,65	40	,86
50-59	4,48	23	1,04
Toplam	4,80	248	,59

İnternet'i kullanım sıklığında yaş guruplarına göre ortalamalarda 4,00'in üstünde değerler almışlardır. Dolayısıyla bu değerlerde kabul edilebilirlik ortalamasını üstündedir. Yaş guruplarına göre İnternet'i kullanım sıklığında en yüksek ortalama 4,89 ile 20-29 yaş gurubuna aitken en düşük ortalama 4,48 ile 50-59 yaş gurubuna aittir. Çizelge 10 da yaş gurupları büyüdükçe kullanım sıklığı ortalamalarının azaldığı görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda her yaş gurubunda İnternet'in her gün kullanıldığı söylenebilir.

Çizelge 11

İnternet'i Kullanım Sıklığının Cinsiyetlere Göre Ortalaması

Cinsiyet	M	N	Std. Sapma
Kadın	4,79	123	,60
Erkek	4,82	125	,59
Toplam	4,80	248	,59

Çizelge 11'de İnternet'in cinsiyetlere göre kullanım sıklığı ortalamaları sunulmuştur. Bu ortalamalara göre cinsiyet guruplarının da İnternet'i her gün kullandıkları ve erkek kullanıcıların kadın kullanıcılara göre İnternet'i biraz daha yoğun bir şekilde kullandıkları söylenebilir.

Çizelge 12

İnternet'i Kullanım Sıklığının Bilim Dallarına Göre Ortalaması

Bilim Dalları	M	N	Std. Sapma
Sosyal Bilimler	4,76	156	,66
Fen Bilimleri	4,87	92	,45
Toplam	4,80	248	,59

İnternet'i kullanım sıklığının bilim dallarına göre ortalamaları Çizelge 12'de sunulmuştur. Bu ortalamalara göre Fen Bilimlerinde görev yapan öğretim elemanlarının Sosyal Bilimlerdekilere oranla İnternet'i biraz daha yoğun bir şekilde kullandıkları söylenebilir.

Öğretim elemanlarının İnternet'i kullanma süreleri Çizelge 13'te gösterilmiştir.

Çizelge 13
Öğretim Elemanlarının İnternet'i Kullanma Süresi

İnternet Kullanma Süresi	N	Yüzde
3 yıldan fazla	171	69,0
2 ile 3 yıl arası	47	19,0
1 ile 2 yıl arası	20	8,1
6 aydan az	4	1,6
6 ay ile 1 yıl arası	4	1,6
Toplam	246	99,2
Eksik	2	,8
Genel Toplam	248	100,0

Akademisyenlerin İnternet'i kullanma sürelerine bakıldığında 171(%69) akademisyenin üç yıldan daha uzun süredir İnternet'i kullandığı görülmektedir. Altı aydan az bir süredir İnternet kullananların sayısı ise sadece 4 (%1,6)'tır. Bu sonuçlar akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun İnternet'i çok uzun süredir kullandıklarını göstermektedir.

4.3. İnternet'i Kullanmayı Öğrenme Durumları

Öğretim Elemanlarının İnternet'i kullanmayı nasıl öğrendikleri Çizelge 14'te gösterilmiştir. 212 (%85,5) öğretim elemanı kendi kendilerine deneme yanılma yöntemini ile İnternet'i kullanmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bunu sırasıyla diğer seçeneğini işaretleyen 18 (%7,3), kitaptan çalışarak seçeneğini işaretleyen 7 (%2,8), okuldan alınan derslerden senegini işaretleyen 6 (%2,4) ve Özel kursa giderek seçeneğini işaretleyen 3 (%1,2) öğretim elemanı takip etmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda öğretim elemanlarının büyük bir çoğunluğunun İnternet'i kullanmayı kendi kendilerine deneme yanılma yöntemini kullanarak öğrendikleri söylenebilir.

Çizelge 14

İnternet Kullanmayı Öğrenme Durumu

İnternet'i Kullanmayı Öğrenme Durumu	Frekans	Yüzde
Kendim deneme yanılma yoluyla	212	85,5
Özel kursa giderek	3	1,2
Okulda aldığım derslerde	6	2,4
Kitaptan çalışarak	7	2,8
Diğer	18	7,3
<u>Toplam</u>	246	99,2
<u>Eksik</u>	2	,8
Genel Toplam	248	100,0

4.4. İnternet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı

İnternet'in sağladığı olanaklardan yararlanma sıklığı Çizelge 15'te gösterilmiştir. Akademisyenler İnternet'in sağladığı olanaklardan en çok elektronik posta hizmetinden yararlanmaktadırlar. E-posta hizmetinden her zaman yararlananların oranı %80,4'tür. Hiçbir zaman e-posta hizmetini kullanmadıklarını belirtenlerin oranı ise %1,2'dir. E-posta hizmetiyle ilgili sayısal verilerin ortalamalarına bakıldığında e-postanın akademisyenler arasında yaygın bir şekilde kullanıldığı söylenebilir. E-postadan sonra en çok kullanılan İnternet hizmeti Web kaynaklarıdır. Bunu sırasıyla elektronik dergiler belge sağlama hizmetleri, harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanları hizmetleri izlemektedir. Bu hizmetlerle ilgili sayısal verilerin ortalamalarına bakıldığında en düşüğünün ortalamasının 3,56 olduğu görülmektedir. Bu değerde beş dereceli ölçekte 4,00'e denk gelmektedir. Buna göre akademisyenlerin bu hizmetleri sıklıkla kullandıkları ortaya çıkmaktadır. Kullanma sıklığında bu hizmetlerden sonra sırasıyla tartışma listeleri ve haber grupları, sesli ve görüntülü web kaynakları ve yazılım indirme hizmetleri gelmektedir. Bunların sayısal değerlerinin ortalamaları da beş dereceli ölçekte 3,00'e denk düşmektedir. Bu da bu hizmetlerin öğretim elemanları tarafından bazen kullanıldığını göstermektedir.

Çizelge 15

İnternet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı

İnternet'in Sunduğu Olanaklar	Frekans	Ortalama	Std. Sapma
Elektronik posta	245	4,73	,66
Tartışma Listeleri ve Haber Grupları	239	2,83	1,19
Harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanları	235	3,56	1,12
Belge sağlama hizmetleri	243	3,70	1,16
Elektronik dergiler	243	3,74	1,10
WWW kaynakları (metinler ve resimler)	240	3,79	1,12
WWW kaynakları (sesler ve hareketli görüntüler)	235	2,81	1,34
Yazılım indirme	238	2,73	1,29

Çizelge 16'tıda ise İnternet'in sağladığı olanaklardan fakülteler bazında yararlanma sıklıkları gösterilmiştir.

Çizelge 16

Fakülteler Arasında İnternet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı

Fakülteler		11.1	11.2	11.3	11.4	11.5	11.6	11.7	11.8
GSF	Ortalama	4,24	2,56	2,94	2,88	3,12	4,29	3,00	2,94
	N	17	16	17	17	17	17	17	17
	Std.								
	Sapma	1,44	1,15	1,39	1,58	1,73	1,31	1,84	1,68
EĞT	Ortalama	4,81	2,51	3,49	3,37	3,49	3,53	2,65	2,36
	N	43	43	43	43	43	43	43	42
	Std.								
	Sapma	,45	1,12	,98	1,07	1,01	1,20	1,23	1,27
HUK	Ortalama	4,78	3,11	3,22	3,22	3,22	3,56	2,25	2,11
	N	9	9	9	9	9	9	8	9
	Std.								
	Sapma	,44	1,05	,97	1,09	,83	,88	1,28	1,05
EDB	Ortalama	4,53	3,11	3,79	3,11	3,16	3,37	2,26	2,47
	N	19	19	19	19	19	19	19	19
	Std.								
	Sapma	1,02	1,20	1,27	1,63	1,26	1,07	1,28	1,17
ECZ	Ortalama	4,58	3,00	3,56	4,17	3,94	3,29	2,35	2,35
	N	19	18	18	18	18	17	17	17
	Std.								
	Sapma	,61	1,14	1,38	,79	,94	1,21	1,06	1,17
FEN	Ortalama	4,77	2,88	3,70	4,03	4,09	3,77	2,97	2,91
	N	35	33	33	35	35	35	33	34
	Std.								
	Sapma	,55	1,05	1,05	1,10	,89	1,00	1,19	1,11
MMF	Ortalama	4,89	2,74	3,57	3,92	4,13	3,82	2,68	3,00
	N	38	38	35	38	38	38	37	38
	Std.								
	Sapma	,31	1,29	1,12	,97	,96	1,14	1,43	1,49
AÖF	Ortalama	4,63	2,94	3,53	3,82	3,80	3,97	3,03	2,73
	N	35	33	32	34	35	33	33	33
	Std.								
	Sapma	,65	1,39	1,02	1,09	,96	,95	1,29	1,26
İBF	Ortalama	4,95	2,79	3,58	3,95	3,74	4,21	3,11	2,95
	N	19	19	19	19	19	19	18	19
	Std.								
	Sapma	,23	1,08	1,07	,62	1,15	1,08	1,18	1,03
İİBF	Ortalama	4,91	3,45	4,40	4,36	4,20	4,50	4,10	3,60
	N	11	11	10	11	10	10	10	10
	Std.								
	Sapma	,30	1,13	,70	,81	,92	,71	1,29	1,17
Toplam	Ortalama	4,73	2,83	3,56	3,70	3,74	3,79	2,81	2,73
	N	245	239	235	243	243	240	235	238
	Std.								
	Sapma	,66	1,19	1,12	1,16	1,10	1,12	1,34	1,29

Fakülteler bazında İnternet'in sağladığı olanaklardan yararlanma sıklığı ortalamalarına bakıldığında şu sonuçlar görülmektedir. Elektronik posta (11.1) hizmetinden yararlanmada en yüksek sayısal değeri 4,91 ortalama ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi sahip olurken, en düşük sayısal değere de 4,24 ortalama ile Güzel Sanatlar Fakültesi sahip olmuştur.

Tartışma listeleri ve haber grupları (11.2) hizmetinden yararlanmada en yüksek ortalama 3, 45 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi en düşük ortalama 2,51 ile Eğitim Fakültesine aittir.

Harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanlarından (11.3) yararlanmada en yüksek ortalama 4,40 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine aitken en düşük ortalama 2.94 ile Güzel Sanatlar Fakültesine aittir.

Belge sağlama hizmetlerinden (11.4) yararlanmada en yüksek ortalama 4,36 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine aitken en düşük ortalama 2,88 ile Güzel Sanatlar Fakültesine aittir.

Elektronik dergi hizmetinden (11.5) yararlanmada en yüksek ortalama 4,20 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine aitken en düşük ortalama 3,12 ile Güzel Sanatlar Fakültesine aittir.

Metin ve/veya resim içeren Web kaynaklarından (11.6) yararlanmada en yüksek ortalama 4,50 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine aitken en düşük ortalama 3,29 ile Eczacılık Fakültesine aittir.

Ses ve/veya hareketli görüntü içeren Web kaynaklarından (11,7) yararlanmada en yüksek ortalama 4,10 ile İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine aitken en düşük ortalama 2,25 ile Hukuk Fakültesine aittir.

Yazılım indirme (11.8) hizmetlerinden yararlanmada ise en yüksek ortalama 3,60 ile yine İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine aitken en düşük ortalama 2,11 ile Hukuk Fakültesine aittir.

Tüm bu hizmetlerin ortalamaları fakülteler bazında göz önünde bulundurulduğunda en yüksek ortalama İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine ait olmakta onu sırasıyla İletişim Bilimleri Fakültesine, Fen Fakültesi, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Açık Öğretim Fakültesi, Eczacılık Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, Edebiyat Fakültesi ve Hukuk Fakültesi izlemektedir.

Fakülteler arasında bu hizmetlerin kullanımının karşılaştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bununla ilgili sonuçlar Çizelge 17'de sunulmuştur.

Çizelge 17

Fakülteler Arasında İnternet'in Sağladığı Olanaklara İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		df	MS	F	p
Elektronik posta	Guruplar Arasında	9	,934	2,233	,021
	Gruplar İçinde	235	,418		
	Toplam	244			
Tartışma Listeleri ve Haber Grupları	Guruplar Arasında	9	1,478	1,051	,401
	Gruplar İçinde	229	1,406		
	Toplam	238			
Harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanları	Guruplar Arasında	9	1,830	1,495	,151
	Gruplar İçinde	225	1,224		
	Toplam	234			
Belge sağlama hizmetleri	Guruplar Arasında	9	4,538	3,725	,000
	Gruplar İçinde	233	1,218		
	Toplam	242			
Elektronik dergiler	Guruplar Arasında	9	3,462	3,062	,002
	Gruplar İçinde	233	1,131		
	Toplam	242			
WWW kaynakları (metinler ve resimler)	Guruplar Arasında	9	2,742	2,294	,018
	Gruplar İçinde	230	1,195		
	Toplam	239			
WWW kaynakları (sesler ve hareketli görüntüler)	Guruplar Arasında	9	3,869	2,246	,020
	Gruplar İçinde	225	1,722		
	Toplam	234			
Yazılım indirme	Guruplar Arasında	9	2,897	1,781	,073
	Gruplar İçinde	228	1,626		
	Toplam	237			

Bu analiz sonucunda fakülteler arasında elektronik posta kullanımında ($p=.021$), belge sağlama hizmetleri kullanımında ($p=.000$), elektronik dergilerin kullanımında ($p=.002$), WWW kaynaklarının kullanımında ($p=.018$; $p=.020$) anlamlı farklılıklar çıkmıştır.

İnternet'in sağladığı olanaklardan akademik unvanlara göre yararlanma sıklığı ortalamaları Çizelge 18'de sunulmuştur.

Çizelge 18

Akademik Unvanlara Göre İnternet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı

Akademik Unvanlar		11.1	11.2	11.3	11.4	11.5	11.6	11.7	11.8
Prof. Dr.	Ortalama	4,67	2,96	3,72	3,86	3,66	4,04	2,79	2,81
	N	30	28	25	28	29	27	24	27
	Std. Sapma	,84	1,23	1,24	1,11	1,17	1,06	1,47	1,52
Doç. Dr.	Ortalama	4,57	3,07	3,71	3,79	3,86	3,54	2,71	2,79
	N	14	14	14	14	14	13	14	14
	Std. Sapma	,94	1,33	,91	,89	1,23	1,39	1,54	1,42
Yrd. Doç. Dr.	Ortalama	4,73	2,73	3,66	3,69	3,74	3,62	2,53	2,62
	N	62	60	59	62	61	61	60	61
	Std. Sapma	,66	1,23	1,15	1,31	1,25	1,20	1,32	1,13
Öğr. Grv.	Ortalama	4,69	2,85	3,47	3,59	3,70	3,89	3,03	2,66
	N	70	68	70	70	70	70	70	67
	Std. Sapma	,60	1,36	1,11	1,21	1,09	1,07	1,29	1,35
Arş. Grv.	Ortalama	4,83	2,80	3,48	3,75	3,80	3,80	2,85	2,86
	N	69	69	67	69	69	69	67	69
	Std. Sapma	,57	,90	1,09	1,03	,93	1,07	1,33	1,28
Toplam	Ortalama	4,73	2,83	3,56	3,70	3,74	3,79	2,81	2,73
	N	245	239	235	243	243	240	235	238
	Std. Sapma	,66	1,19	1,12	1,16	1,10	1,12	1,34	1,29

Akademik unvan açısından Elektronik posta hizmetinden (11.1) yararlanmada en yüksek ortalama 4,83 ile Araştırma Görevlilerine ait olurken en düşük ortalama 4,57 ile Doçent Doktorlara aittir.

Akademik Unvan açısından tartışma listeleri ve haber gruplarından (11.2) yararlanmada en yüksek ortalama 3,07 ile Doçent Doktorlara aitken en düşük ortalama ise 2,73 ile Yardımcı Doçent Doktorlara aittir.

Akademik unvan açısından harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanlarından yararlanmada (11.3) en yüksek ortalama 3,72 ile Profesör Doktorlara aitken en düşük ortalama 3,47 ile Öğretim Görevlilerine aittir.

Akademik unvan açısından belge sağlama hizmetlerinden (11.4) yararlanmada en yüksek ortalama 3,86 ile Profesör doktorlara aitken en düşük ortalama ise 3,59 ile Öğretim görevlilerine aittir.

Akademik unvan açısından elektronik dergi hizmetlerinden(11.5) yararlanmada en yüksek ortalama 3,86 ile Doçent Doktorlara aitken en düşük ortalama ise 3,66 ile Profesör doktorlara aittir.

Akademik unvan açısından metin ve/veya resim içeren Web kaynaklarından (11.6) yararlanmada en yüksek ortalama 4,04 ile Profesör Doktorlara aitken en düşük ortalama ise 3,54 ile Doçent Doktorlara aittir.

Akademik unvan açısından ses ve/veya görüntü içeren Web kaynaklarından (11.7) yararlanmada en yüksek ortalama 3,03 ile Öğretim Görevlilerine aitken en düşük ortalama ise 2,53 ile Yardımcı Doçent Doktorlara aittir.

Akademik unvan açısından yazılım indirme hizmetinden (11.8) yararlanmada en yüksek ortalama 3,03 ile Araştırma Görevlilerine aitken en düşük ortalama ise 2,62 ile Yardımcı Doçent Doktorlara aittir.

Bu hizmetlerden yararlanma ortalamaları akademik unvanlar bazında göz önünde bulundurulduğunda ise en yüksek ortalama Profesör Doktorlara ait olmakta onu sırasıyla Araştırma Görevlileri, Doçent Doktorlar, Öğretim Görevlileri ve Yardımcı Doçentler izlemektedir.

Yapılan varyans analizi sonucunda akademik unvanlar arasında bu hizmetlerin kullanım sıklığı açısından anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Yaş guruplarına göre İnternet'in sağladığı olanaklardan yararlanma sıklığı ortalamaları Çizelge 19'da sunulmuştur.

Çizelge 19

Yaş Guruplarına Göre İnternet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı

Yaş Gurupları		11.1	11.2	11.3	11.4	11.5	11.6	11.7	11.8
20-29	Ortalama	4,80	2,70	3,49	3,67	3,78	3,70	2,84	2,71
	N	79	79	77	79	79	79	77	79
	Std. Sapma	,59	,97	1,13	1,15	,97	1,10	1,33	1,30
30-39	Ortalama	4,79	2,85	3,62	3,70	3,81	3,86	2,85	2,82
	N	106	105	103	106	105	105	105	105
	Std. Sapma	,55	1,30	1,05	1,19	1,14	1,09	1,31	1,23
40-49	Ortalama	4,49	3,28	3,58	3,97	3,74	3,86	2,77	2,66
	N	39	36	38	39	39	37	35	35
	Std. Sapma	,82	1,28	1,18	1,04	1,19	1,23	1,52	1,43
50-59	Ortalama	4,57	2,47	3,47	3,32	3,20	3,68	2,50	2,47
	N	21	19	17	19	20	19	18	19
	Std. Sapma	,98	1,02	1,37	1,20	1,20	1,20	1,29	1,39
Toplam	Ortalama	4,73	2,83	3,56	3,70	3,74	3,79	2,81	2,73
	N	245	239	235	243	243	240	235	238
	Std. Sapma	,66	1,19	1,12	1,16	1,10	1,12	1,34	1,29

Yaş gurupları açısından Elektronik posta hizmetinden (11.1) yararlanmada en yüksek ortalama 4,80 ile 20-29 yaş gurubuna ait olurken en düşük ortalama 4,49 ile 40-49 yaş gurubuna aittir.

Yaş gurupları açısından tartışma listeleri ve haber guruplarından (11.2) yararlanmada en yüksek ortalama 3,28 ile 40-49 yaş gurubuna aitken en düşük ortalama ise 2,47 ile 50-59 yaş gurubuna aittir.

Yaş gurupları açısından harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanlarından yararlanmada (11.3) en yüksek ortalama 3,62 30-39 yaş grubuna aitken en düşük ortalama 3,47 ile 50-59 yaş grubuna aittir.

Yaş gurupları açısından belge sağlama hizmetlerinden (11.4) yararlanmada en yüksek ortalama 3,97 ile 40-49 yaş gurubuna aitken en düşük ortalama ise 3,32 ile 50-59 yaş gurubuna aittir.

Yaş gurupları açısından elektronik dergi hizmetlerinden(11.5) yararlanmada en yüksek ortalama 3,81 ile 30-39 yaş grubuna aitken en düşük ortalama ise 3,20 ile 50-59 yaş grubuna aittir.

Yaş gurupları açısından metin ve/veya resim içeren Web kaynaklarından (11.6) yararlanmada en yüksek ortalama 3,86 ile 30-39 ve 40-49 yaş gruplarına aitken en düşük ortalama ise 3,68 ile 50-59 yaş gurubuna aittir.

Yaş gurupları açısından ses ve/veya görüntü içeren Web kaynaklarından (11.7) yararlanmada en yüksek ortalama 2,85 ile 30-39 yaş gurubuna aitken en düşük ortalama ise 2,50 ile 50-59 yaş gurubuna aittir.

Yaş gurupları açısından yazılım indirme hizmetinden (11.8) yararlanmada en yüksek ortalama 2,82 ile 30-39 yaş grubuna aitken en düşük ortalama ise 2,47 ile 50-59 yaş gurubuna aittir.

Yaş gurupları arasında bu hizmetlerin kullanımının karşılaştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bununla ilgili sonuçlar Çizelge 20'de sunulmuştur.

Çizelge 20
Yaş Grupları Arasında İnternet'in Sağladığı Olanaklara İlişkin
Varyans Analizi Sonuçları

		df	MS	F	p
Elektronik posta	Guruplar Arasında	3	1,199	2,804	,040
	Guruplar İçinde	241	,428		
	Toplam	244			
Tartışma Listeleri ve Haber Grupları	Guruplar Arasında	3	3,692	2,676	,048
	Guruplar İçinde	235	1,380		
	Toplam	238			
Harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanları	Guruplar Arasında	3	,292	,232	,874
	Guruplar İçinde	231	1,260		
	Toplam	234			
Belge sağlama hizmetleri	Guruplar Arasında	3	1,935	1,450	,229
	Guruplar İçinde	239	1,334		
	Toplam	242			
Elektronik dergiler	Guruplar Arasında	3	2,166	1,797	,148
	Guruplar İçinde	239	1,206		
	Toplam	242			
WWW kaynakları (metinler ve resimler)	Guruplar Arasında	3	,529	,419	,739
	Guruplar İçinde	236	1,263		
	Toplam	239			
WWW kaynakları (sesler ve hareketli görüntüler)	Guruplar Arasında	3	,673	,370	,775
	Guruplar İçinde	231	1,820		
	Toplam	234			
Yazılım indirme	Guruplar Arasında	3	,767	,455	,714
	Guruplar İçinde	234	1,686		
	Toplam	237			

Bu analiz sonucunda yaş grupları arasında elektronik posta kullanımında ($p=.040$) ve tartışma listeleri ile haber gruplarının kullanımında ($p=.048$) anlamlı farklılıklar çıkmıştır.

Cinsiyetlere göre İnternet'in sağladığı olanaklardan yararlanma sıklığı ortalamaları Çizelge 21'de gösterilmiştir.

Çizelge 21

Cinsiyetlere Göre İnternet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı

Cinsiyet		11.1	11.2	11.3	11.4	11.5	11.6	11.7	11.8
Kadın	Ortalama	4,70	2,97	3,55	3,68	3,78	3,71	2,64	2,51
	N	122	119	118	122	121	121	118	118
	Std. Sapma	,70	1,19	1,14	1,19	1,11	1,18	1,28	1,26
Erkek	Ortalama	4,75	2,70	3,57	3,73	3,70	3,87	2,97	2,95
	N	123	120	117	121	122	119	117	120
	Std. Sapma	,62	1,17	1,09	1,13	1,10	1,05	1,39	1,30
Toplam	Ortalama	4,73	2,83	3,56	3,70	3,74	3,79	2,81	2,73
	N	245	239	235	243	243	240	235	238
	Std. Sapma	,66	1,19	1,12	1,16	1,10	1,12	1,34	1,29

Bu sonuçlara göre, 11.1-Tartışma listeleri ve haber gurupları hizmeti ile 11.5-Elektronik dergi hizmetleri kullanımı hariç diğer tüm hizmetlerde erkeklerin kullanım sıklığı ortalamaları kadınlara oranla daha yüksektir. Buna göre tartışma listeleri, haber gurupları ve elektronik dergi hizmetlerini kadınların; elektronik posta, harici kataloglar, veri tabanları, belge sağlama, web kaynakları ve yazılım indirme hizmetlerini de erkeklerin daha yoğun bir şekilde kullandıkları söylenebilir.

Cinsiyetler arasında bu hizmetlerin kullanımının karşılaştırılması amacıyla t-testi yapılmıştır. Bununla ilgili sonuçlar Çizelge 22'de sunulmuştur.

Çizelge 22

Cinsiyetler Arasında İnternet'in Sağladığı Olanaklara İlişkin t-testi Sonuçları

İnternet'in Sağladığı Olanaklar				
	F	p	t	df
Elektronik posta	,890	,346	-,509	243
Tartışma Listeleri ve Haber Grupları	,049	,826	1,742	237
Harici kataloglar ve bibliyografik veri	,094	,759	-,149	233
Belge sağlama hizmetleri	,441	,507	-,315	241
Elektronik dergiler	,120	,729	-,315	241
WWW kaynakları (metinler ve resimler)	4,400	,037	-1,130	238
WWW kaynakları (sesler ve hareketli	,979	,324	-1,895	233
Yazılım indirme	,014	,907	-2,666	236

Bu analiz sonucunda cinsiyetler arasında metin ve/veya resim içeren Web kaynaklarının kullanımında ($p=.037$) anlamlı farklılık çıkmıştır.

Bilim dallarına göre İnternet'in sağladığı olanaklardan yararlanma sıklığına ilişkin veriler Çizelge 23'de sunulmuştur.

Çizelge 23

Bilim Dallarına Göre İnternet'in Sağladığı Olanaklardan Yararlanma Sıklığı

Bilim Dalları		11.1	11.2	11.3	11.4	11.5	11.6	11.7	11.8
Sosyal Bilimler	Ortalama	4,69	2,83	3,53	3,52	3,54	3,85	2,86	2,66
	N	153	150	149	152	152	150	148	149
	Std. Sapma	,75	1,20	1,11	1,22	1,16	1,13	1,38	1,29
Fen Bilimleri	Ortalama	4,78	2,84	3,62	4,01	4,08	3,70	2,72	2,84
	N	92	89	86	91	91	90	87	89
	Std. Sapma	,49	1,17	1,14	,98	,92	1,11	1,28	1,30
Toplam	Ortalama	4,73	2,83	3,56	3,70	3,74	3,79	2,81	2,73
	N	245	239	235	243	243	240	235	238
	Std. Sapma	,66	1,19	1,12	1,16	1,10	1,12	1,34	1,29

Bu sonuçlara Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri ayrımı yapılarak bakıldığında ise metin ve/veya resim içeren Web kaynakları haricinde diğer kaynakların kullanımının

ortalamalarının Fen Bilimlerinde, Sosyal Bilimlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bilim dalları arasında bu hizmetlerin kullanımının karşılaştırılması amacıyla T-testi yapılmıştır. Bununla ilgili sonuçlar Çizelge 24'te sunulmuştur.

Çizelge 24

Bilim Dalları Arasında İnternet'in Sağladığı Olanaklara İlişkin t-testi Sonuçları

	F	p	t	df
Elektronik posta	4,421	,037	-1,030	243
Tartışma Listeleri ve Haber	,005	,944	-,101	237
Harici kataloglar ve bibliyografi	,055	,815	-,568	233
Belge sağlama hizmetleri	10,862	,001	-3,263	241
Elektronik dergiler	12,181	,001	-3,774	241
WWW kaynakları (metinler ve	,236	,627	,982	238
WWW kaynakları (sesler ve	1,189	,277	,737	233
Yazılım indirme	,034	,853	-1,029	236

Bu analiz sonucunda da bilim alanları arasında elektronik posta hizmetinin ($p=.037$) belge sağlama hizmetinin ($p=.001$) ve elektronik dergi hizmetinin ($p=.000$) kullanımı arasındaki farkın istatistiksel açıdan anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır.

4.5. İnternet ve WWW Kullanma Örüntüleri

Bu başlık altında Anadolu Üniversite'sindeki öğretim elemanlarının İnternet'i öğretme, araştırma, iletişim, yayın amacıyla kullanımlarına ilişkin sayısal verilere yer verilmiştir. Öğretim elemanlarının İnternet ve Web'i kullanma örüntüleri ile ilgili ortalamalar Çizelge 25'te gösterilmiştir.

Çizelge 25

Öğretim Elemanlarının İnternet ve WWW Kullanma Örüntüleri

İnternet Kullanma Örüntüleri	Frekans	Ortalama	Std. Sapma
Öğretme	237	3,05	1,37
Araştırma	243	4,55	,69
İletişim	243	3,83	1,19
Yayın	238	2,59	1,54

Öğretim elemanlarının İnternet ve Web'i yoğun olarak araştırma amacıyla kullandıkları görülmektedir. Bunu sırasıyla iletişim, öğretme ve yayın izlemektedir. Bu değerler göz önünde bulundurulduğunda araştırma ve iletişimin kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üstünde ortalamalara sahip oldukları yani araştırma amacıyla İnternet'in her zaman iletişim amacılıda sık sık kullanıldığı söylenebilir. Öğretme ve yayın örüntüleri kabul edilebilirlik sınırının altında değerler almışlardır. Bu sonuçlara göre de İnternet akademisyenler tarafından öğretme amacıyla bazen, yayın amacıyla da nadiren kullanıldığı ileri sürülebilir.

Öğretim elemanlarının İnternet ve Web'i kullanma örüntülerinin yüzde ve frekansları Çizelge 26'ta gösterilmiştir.

Çizelge 26

Öğretim Elemanlarının İnternet ve WWW Kullanma Örüntüleri

Yüzde ve Frekansları

Kullanım Sıklığı	Öğretme		Araştırma		İletişim		Yayın	
	f	%	f	%	f	%	F	%
Her Zaman	41	16,5	155	62,5	93	37,5	44	17,7
Sık sık	59	23,8	73	29,4	66	26,6	33	13,3
Bazen	51	20,6	10	4,0	46	18,5	30	12,1
Nadiren	42	16,9	4	1,6	26	10,5	43	17,3
Hiçbir zaman	44	17,7	1	0,4	12	4,8	88	35,5
Toplam	237	95,6	243	98,0	243	98,0	238	96,0

155 (%62,5) ğretim elemanı İnternet'i araştırma amacıyla her zaman kullandığını belirtmiştir. Sadece 1 (%0,4) ğretim elemanı İnternet'i araştırma amacıyla kullanmadığını belirtmiştir. İnternet ve WWW ğretim elemanları tarafından araştırmadan sonra en çok iletişim amacıyla kullanılmaktadır. Öğretim elemanlarının 93 (%37,5)'i İnternet ve WWW'yi iletişim amacıyla her zaman kullandıklarını belirtirken 12 (%4,8)'i İnternet ve WWW'yi iletişim amacıyla hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir. 41 (%16,5) ğretim görevlisi ğretimi desteklemek için İnternet ve WWW'yi sürekli kullandıklarını belirtirken 44 (%17,7) ğretim görevlisi ğretimi desteklemek amacıyla İnternet ve WWW'yi hiç kullanmadıklarını belirtmişlerdir. Bu da üniversitedeki ğretim elemanlarının İnternet ve WWW'yi ğretimi desteklemek amacıyla orta düzeyde kullandıklarını göstermektedir. İnternet ve WWW'yi yayın amacıyla sürekli kullananların sayısı 44 (%17,7) iken, hiç kullanmayanların sayısı 88 (%35,5)'dir. Bu değerlerde Anadolu Üniversite'sindeki ğretim elemanlarının İnternet ve WWW'yi araştırma amacıyla her zaman, iletişim amacıyla sık sık, öğretme amacıyla bazen ve yayın amacıyla nadiren kullandıklarını göstermektedir.

Fakülteler arasında İnternet ve Web'i kullanma örüntüleri Çizelge 27'de sunulmuştur.

Çizelge 27

Fakülteler Arasında İnternet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı

Fakülteler		Öğretme	Araştırma	İletişim	Yayın
GSF	Ortalama	3,12	4,35	3,41	3,00
	N	17	17	17	17
	Std. Sapma	1,58	1,11	1,54	1,73
EĞT	Ortalama	3,10	4,37	3,86	2,12
	N	41	43	43	41
	Std. Sapma	1,46	,72	1,23	1,31
HUK	Ortalama	2,33	4,11	4,22	2,38
	N	9	9	9	8
	Std. Sapma	1,22	1,05	1,09	1,51
EDB	Ortalama	2,76	4,58	3,79	2,21
	N	17	19	19	19
	Std. Sapma	1,60	,77	1,44	1,58
ECZ	Ortalama	3,26	4,53	3,58	2,89
	N	19	19	19	19
	Std. Sapma	,99	,51	1,02	1,49
FEN	Ortalama	2,85	4,54	3,85	2,53
	N	34	35	34	34
	Std. Sapma	1,18	,78	1,08	1,42
MMF	Ortalama	3,00	4,74	3,97	2,65
	N	37	38	38	37
	Std. Sapma	1,37	,50	1,15	1,58
AÖF	Ortalama	3,32	4,62	3,66	2,76
	N	34	34	35	34
	Std. Sapma	1,41	,49	1,28	1,74
İBF	Ortalama	2,84	4,68	3,95	2,68
	N	19	19	19	19
	Std. Sapma	1,50	,48	1,03	1,53
İİBF	Ortalama	3,70	4,90	4,40	3,30
	N	10	10	10	10
	Std. Sapma	,95	,32	,70	1,64
Toplam	Ortalama	3,05	4,55	3,83	2,59
	N	237	243	243	238
	Std. Sapma	1,37	,69	1,19	1,54

Fakültelere göre bu örüntülerin kullanımına bakıldığında ise bu dört örüntü içinde en yüksek ortalamaların İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine görülmektedir. Öğretmede 2,33 ve araştırmada da 4,11 değerleri ile en düşük ortalamalar Hukuk Fakültesine aittir. İletişim örüntüsünde en düşük ortalama 3, 41 ile Güzel Sanatlar Fakültesine aittir. Yayın örüntüsünde ise en düşük ortalama 2,12 ile Eğitim Fakültesine aittir.

Fakülteler bazında İnternet ve Web'in ğretimi desteklemek amacıyla kullanım ortalamalarına bakıldığında sadece İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinin ortalamasının kabul edilebilirlik sınırının (3,41) stnde olduğu görülmektedir.

İnternet'in fakültelere arasında araştırma amacıyla kullanımı ortalamalarına bakıldığında ise tüm fakültelerin kabul edilebilirlik sınırının üstünde ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

İnternet'in fakültelere arasında iletişim amacıyla kullanımı ortalamalarına bakıldığında da tüm fakültelerin kabul edilebilirlik sınırının üstünde ortalamalara sahip oldukları görülmektedir.

Fakülteler bazında İnternet ve Web'in yayın amacıyla kullanım ortalamalarına bakıldığında ise tüm fakültelerin ortalamasının kabul edilebilirlik sınırının altında olduğu görülmektedir.

Akademik unvanlar arasında İnternet ve Web'i kullanma örüntüleri sıklığı Çizelge 28'de sunulmuştur.

Çizelge 28

Akademik Unvanlar Arasında İnternet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı

Akademik Unvan		Öğretme	Araştırma	İletişim	Yayın
Prof. Dr.	Ortalama	2,83	4,29	3,76	2,82
	N	29	28	29	28
	Std. Sapma	1,34	,76	1,24	1,59
Doç. Dr.	Ortalama	2,92	4,50	4,00	2,85
	N	12	14	14	13
	Std. Sapma	1,51	,94	1,18	1,72
Yrd. Doç. Dr.	Ortalama	2,98	4,58	3,98	2,62
	N	61	62	62	61
	Std. Sapma	1,27	,76	1,18	1,52
Öğr. Grv.	Ortalama	3,28	4,49	3,74	2,50
	N	67	70	69	68
	Std. Sapma	1,43	,65	1,28	1,60
Arş. Grv.	Ortalama	2,99	4,71	3,78	2,50
	N	68	69	69	68
	Std. Sapma	1,38	,55	1,11	1,48
Toplam	Ortalama	3,05	4,55	3,83	2,59
	N	237	243	243	238
	Std. Sapma	1,37	,69	1,19	1,54

Bu sonuçlara göre öğretim amacıyla kullanımda en yüksek ortalama 3,28 ile Öğretim Görevlilerine ait iken en düşük ortalama 2,83 ile Profesörlere aittir. Araştırma amacıyla kullanımda en yüksek ortalama 4,71 ile Araştırma görevlilerine aittir en düşük ortalama 4,29 ile Profesörlere aittir. Bu sonuçlar, bilimsel hayata yeni adım atmış olan araştırmacıların eskilere oranla yeni teknolojileri öğretimde ve araştırmada kullanmaya daha hevesli oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bilimsel iletişim amacıyla kullanımda en yüksek ortalama 4,00 ile Doçent Doktorlara aittir en düşük ortalama ise 3,76 ortalama ile Profesörlere aittir. Yayın amacıyla kullanımda ise en yüksek ortalama 2,82 ile Profesörler aittir en düşük ortalama 2,50 ile Araştırma ve Öğretim Görevlilerine aittir.

Bu ortalamalara kabul edilebilirlik sınırı (3,41) göz önünde bulundurularak bakıldığında akademik unvanlar arasında araştırma ve iletişimin sınırın üstünde değerler aldıkları öğretim ve yayın örüntülerinin ise sınırın altında değerler aldıkları görülmektedir.

Bu örüntüler ile fakülteler ve akademik unvanlar arasında karşılaştırma yapmak amacıyla ayrı ayrı tek yönlü varyans analizi yapılmış ve anlamlı bir fark çıkmamıştır.

Yaş gurupları arasında İnternet ve Web'i kullanma örüntüleri sıklığı Çizelge 29'da sunulmuştur.

Çizelge 29

Yaş Gurupları Arasında İnternet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı

Yaş Gurupları		Öğretme	Araştırma	İletişim	Yayın
20-29	Ortalama	3,05	4,66	3,66	2,42
	N	78	79	79	78
	Std. Sapma	1,44	,57	1,16	1,48
30-39	Ortalama	3,10	4,60	4,00	2,64
	N	103	106	105	104
	Std. Sapma	1,31	,63	1,17	1,58
40-49	Ortalama	3,09	4,39	3,92	2,75
	N	35	38	38	36
	Std. Sapma	1,46	,92	1,22	1,57
50-59	Ortalama	2,71	4,15	3,48	2,65
	N	21	20	21	20
	Std. Sapma	1,23	,81	1,29	1,57
Toplam	Ortalama	3,05	4,55	3,83	2,59
	N	237	243	243	238
	Std. Sapma	1,37	,69	1,19	1,54

Bu sonuçlara göre öğretme amacıyla kullanımda en yüksek ortalama 3,10 ile 30-39 yaş gurubuna ait iken en düşük ortalama 2,71 ile 50-59 yaş gurubuna aittir. Araştırma amacıyla kullanımda en yüksek ortalama 4,66 ile 20-29 yaş gurubuna aittir en düşük ortalama 4,15 ile 50-59 yaş gurubuna aittir. Bilimsel iletişim amacıyla kullanımda en yüksek ortalama 4,00 ile 30-39 yaş gurubuna aittir en düşük ortalama ise 3,48 ile 50-59 yaş gurubuna aittir. Yayın amacıyla kullanımda ise en yüksek ortalama 2,75 ile 40-49 yaş gurubuna aittir en düşük ortalama 2,42 ile 20-29 yaş gurubuna aittir.

Bu ortalamalara kabul edilebilirlik sınırı (3,41) göz önünde bulundurularak bakıldığında yaş gurupları arasında araştırma ve iletişimin sınırın üstünde değerler aldıkları, öğretme ve yayın örüntülerinin ise sınırın altında değerler aldıkları görülmektedir.

Yaş gurupları arasında İnternet ve Web'i kullanma örüntülerinin karşılaştırılması amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Bununla ilgili sonuçlar Çizelge 30'de sunulmuştur.

Çizelge 30

Yaş Gurupları Arasında İnternet ve Web'i Kullanma Örüntülerine İlişkin
Varyans Analizi Sonuçları

		df	MS	F	p
Öğretme	Guruplar Arasında	3	,879	,468	,705
	Guruplar İçinde	233	1,879		
	Toplam	236			
Araştırma	Guruplar Arasında	3	1,782	3,846	,010
	Guruplar İçinde	239	,463		
	Toplam	242			
İletişim	Guruplar Arasında	3	2,770	1,971	,119
	Guruplar İçinde	239	1,405		
	Toplam	242			
Yayın	Guruplar Arasında	3	1,157	,483	,694
	Guruplar İçinde	234	2,394		
	Toplam	237			

Bu analiz sonuçlarına göre yaş gurupları arasında araştırma örüntüsünde ($p=.010$) anlamlı bir fark olduğu görülmüştür.

Cinsiyetler arasında İnternet ve Web'i kullanma örüntüleri sıklığı Çizelge 31'de sunulmuştur.

Çizelge 31

Cinsiyetler Arasında İnternet ve Web'i Kullanma Örüntüleri Sıklığı

Cinsiyet		Öğretme	Araştırma	İletişim	Yayın
Kadın	Ortalama	3,00	4,65	3,79	2,42
	N	118	121	121	118
	Std. Sapma	1,40	,63	1,18	1,49
Erkek	Ortalama	3,09	4,45	3,88	2,75
	N	119	122	122	120
	Std. Sapma	1,33	,74	1,21	1,58
Toplam	Ortalama	3,05	4,55	3,83	2,59
	N	237	243	243	238
	Std. Sapma	1,37	,69	1,19	1,54

Cinsiyetlere göre İnternet ve Web'i kullanma örüntülerine bakıldığında ise araştırma örüntüsü hariç diğer örüntülerin ortalamalarının erkek kullanıcılarda daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bu ortalamalara kabul edilebilirlik sınırı (3,41) göz önünde bulundurularak bakıldığında cinsiyetler arasında da araştırma ve iletişimin sınırın üstünde değerler aldıkları, öğretme ve yayın örüntülerinin ise sınırın altında değerler aldıkları görülmektedir.

Cinsiyetlere göre İnternet ve Web'i kullanma örüntülerine ilişkin veriler Çizelge 32'de sunulmuştur.

Çizelge 32

Cinsiyetler Arasında İnternet ve Web'i Kullanma Örüntülerine İlişkin t-testi Sonuçları

İnternet ve Web Kullanma Örüntüleri				
	F	p	t	df
Öğretme	,511	,475	-,520	235
Araştırma	8,172	,005	2,294	241
İletişim	,060	,807	-,600	241
Yayın	1,660	,199	-1,638	236

Bu analiz sonucunda cinsiyetler arasında araştırma amacıyla kullanımında ($p=.005$) anlamlı farklılık çıkmıştır.

Bilim dallarına göre İnternet ve Web'i kullanma örüntüleri sıklığı Çizelge 33'te sunulmuştur.

Çizelge 33

Bilim Dallarına Göre İnternet WWW Kullanma Örüntüleri Sıklığı

Bilim Dalları	Öğretme	Araştırma	İletişim	Yayın
Sosyal Bilimler Ortalama	3,07	4,51	3,82	2,55
N	147	151	152	148
Std. Sapma	1,45	,73	1,25	1,58
Fen Bilimleri Ortalama	3,00	4,62	3,85	2,66
N	90	92	91	90
Std. Sapma	1,23	,63	1,09	1,49
Toplam Ortalama	3,05	4,55	3,83	2,59
N	237	243	243	238
Std. Sapma	1,37	,69	1,19	1,54

Sosyal ve Fen Bilimleri ayrımı yapılarak sonuçlara bakıldığında öğretmen örüntüsü hariç diğer örüntülerin ortalamalarının Fen Bilimlerinde Sosyal Bilimlere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir.

Bu ortalamalara kabul edilebilirlik sınırı (3,41) göz önünde bulundurularak bakıldığında bilim dalları arasında da araştırma ve iletişimin sınırın üstünde değerler aldıkları, öğretim ve yayın örüntülerinin ise sınırın altında değerler aldıkları görülmektedir.

Bu örüntüler ile bilim dalları arasında karşılaştırma yapmak amacıyla T-testi yapılmış ve anlamlı bir fark çıkmamıştır.

4.6. Akademik Araştırmada Bir Kaynak Olarak İnternet Kullanımı

Bu başlık altında öğretim elemanlarının İnternet'i bilgi arama amacıyla kullanma sıklıkları, İnternet'te bilgi arama becerileri, bilgi ararken hangi sıklıkta hangi kaynakları kullandıkları, İnternet üzerindeki bilgiyi nasıl aradıkları, bilgi kaynaklarından haberdar olma durumları, arama motorlarında bilgi ararken hangi arama yöntemlerini kullandıkları ve bir araştırma amacı olarak WWW'ten memnun olma durumlarına ilişkin verilere yer verilmiştir.

4.6.1. Bilgi Arama Amacıyla İnternet'i Kullanım Sıklığı

Bilgi arama amacıyla İnternet kullanım sıklığı ile ilgili frekans ve yüzdeler Çizelge 34'te verilmiştir.

Çizelge 34

Bilgi Arama Amacıyla İnternet Kullanım Sıklığı

Bilgi Arama Amacıyla İnternet Kullanım Sıklığı	Frekans	Yüzde
Her gün	114	46,0
Haftada birkaç kez	105	42,3
Ayda birkaç kez	20	8,1
Nadiren	5	2,0
Hiç kullanmadım	1	,4
Toplam	245	98,8

Anketi yanıtlayan 114 (%46) akademisyen İnternet'i bilgi aramak amacıyla her gün kullandıklarını belirtirken, 105 (%42,3) akademisyen ise haftada birkaç kez İnternet'te bilgi aradıklarını belirtmiştir. Ayda birkaç kez ve daha az bilgi arayan akademisyenlerin sayısı ise 26 (%10,5)'tir. Bu sonuçlara göre Anadolu Üniversite'sindeki akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun İnternet'i bilgi aramak amacıyla her gün ve haftada birkaç kez kullandıkları söylenebilir.

İnternet'in fakülteler arasında bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığı ortalamaları Çizelge 35'te sunulmuştur.

Çizelge 35

İnternet'i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Fakülterlere Göre Ortalaması

İnternet'i bilgi aramak amacıyla ne sıklıkta kullanıyors			
Fakülteler	M	N	Std. Sapma
GSF	4,24	17	,97
EĞT	4,00	43	,79
HUK	4,33	9	,50
EDB	4,42	19	,77
ECZ	4,37	19	,60
FEN	4,26	35	,78
MMF	4,50	38	,56
AÖF	4,43	35	,85
İBF	4,42	19	,69
İİBF	4,73	11	,47
Toplam	4,33	245	,75

Fakülteler bazında İnternet'in bilgi arama amacıyla kullanım sıklığı ortalamaları 4,00'den doğal olarak da 3,41 kabul edilebilirlik ortalamasından yüksektir. Bu ortalamalar arasında en yüksek ortalamaya 4,73 ile İktisadi ve İdari Bilimleri Fakültesi sahip olmuştur, fakat İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine gönderilen 34 anketten sadece 11'inin geri döndüğü göz önünde bulundurulduğunda bu ortalamanın fakültenin genelini yansıtmadığı da söylenebilir. Bu ortalamalar arasında en düşük ortalamaya da 4,00 ortalama ile Eğitim Fakültesi sahip olmuştur. Tüm bu sonuçlar doğrultusunda

fakülteler bazında İnternet kullanım sıklığı ortalamalarının yüksek olduğu ve fakülteler genelinde her gün İnternet üzerinde bilgi arandığı söylenebilir.

Akademik unvanlar açısından İnternet'in bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığı ortalamaları Çizelge 36'ta görülmektedir.

Çizelge 36

İnternet'in Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının
Akademik Unvanlara Göre Ortalaması

İnternet'i bilgi aramak amacıyla ne sıklıkta kullanıyorsunuz

Akademik Unvanlar	M	N	Std. Sapma
Prof. Dr.	4,27	30	,69
Doç. Dr.	4,07	14	,92
Yrd. Doç. Dr.	4,39	62	,64
Öğr. Grv.	4,29	70	,89
Arş. Grv.	4,41	69	,67
Toplam	4,33	245	,75

İnternet'in bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığında tüm unvanların sahip olduğu ortalamaların da 4,00 değerinden doğal olarak da 3,41 kabul edilebilirlik değerinden yüksek olduğu görülmektedir. Unvanlara göre bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığı ortalamalarında en yüksek değer 4,41 ile Araştırma Görevlilerine aitken en düşük değer ise 4,07 ile Doçent doktorlara aittir. Bu sonuçlar doğrultusunda unvanlar bazında da akademisyenlerin Doçent Doktorlar hariç İnternet'i bilgi aramak amacıyla her gün kullandıkları söylenebilir. Bu sonuçlara göre Doçent Doktorlar İnternet'i bilgi aramak amacıyla sık sık kullanılmaktadırlar.

Yaş gruplarına göre İnternet'in bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığı ortalamaları Çizelge 37'de görülmektedir.

Çizelge 37

İnternet’i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Yaş Guruplarına Göre Ortalaması

İnternet’i bilgi aramak amacıyla ne sıklıkta kullanıyors

Yaş Gurupları	M	N	Std. Sapma
20-29	4,25	79	,79
30-39	4,47	106	,68
40-49	4,26	39	,72
50-59	4,05	21	,86
Toplam	4,33	245	,75

İnternet’i bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığında, yaş guruplarına göre ortalamalarda 4,00’ün üstünde değerler almışlardır. Dolayısıyla bu değerlerde kabul edilebilirlik ortalamasını üstündedir. Yaş guruplarına göre İnternet’i kullanım sıklığında en yüksek ortalama 4,47 ile 30-39 yaş gurubuna aitken en düşük ortalama 4,05 ile 50-59 yaş gurubuna aittir. Bu veriler doğrultusunda 50-59 yaş gurubu hariç diğer yaş guruplarında İnternet’in bilgi aramak amacıyla her gün kullanıldığı söylenebilir. 50-59 yaş gurubu içinse İnternet’i bilgi aramak amacıyla sık sık kullandıkları söylenebilir.

Çizelge 38

İnternet’i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Cinsiyetlere Göre Ortalaması

İnternet’i ne sıklıkla kullanıyorsunuz

Cinsiyet	M	N	Std. Sapma
Kadın	4,79	123	,60
Erkek	4,82	125	,59
Toplam	4,80	248	,59

İnternet’i bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığının cinsiyetler göre ortalaması Çizelge 38’de verilmiştir. Bu ortalamalara göre cinsiyet gurplarının da İnternet’i bilgi aramak amacıyla her gün kullandıkları ve erkek kullanıcıların kadın kullanıcılara göre İnternet’i bilgi aramak amacıyla biraz daha yoğun bir şekilde kullandıkları söylenebilir.

Çizelge 39

İnternet'i Bilgi Aramak Amacıyla Kullanım Sıklığının Bilim Dallarına Göre Ortalaması

İnternet'i bilgi aramak amacıyla ne sıklıkta kullanıyors

Bilim Dalları	M	N	Std. Sapma
Sosyal Bilimler	4,30	153	,80
Fen Bilimleri	4,38	92	,66
Toplam	4,33	245	,75

İnternet'i bilgi aramak amacıyla kullanım sıklığının bilim dallarına göre ortalamaları Çizelge 39'da sunulmuştur. Bu ortalamalara göre Fen Bilimlerinde görev yapan öğretim elemanlarının Sosyal Bilimlerdekilere oranla İnternet'i bilgi aramak amacıyla biraz daha yoğun bir şekilde kullandıkları söylenebilir.

4.6.2. Akademik Personelin İnternet'te Bilgi Arama Yeterlikleri

Akademik personelin İnternet'te bilgi arama yeterliklerine ilişkin ortalamalar Çizelge 40'ta verilmiştir.

Çizelge 40

Öğretim Elemanlarının İnternet'te Bilgi Arama Yeterlikleri

İnternet'te Bilgi Arama Yeterlikleri	N	Ortalama	Std. Sapma
Arama motorlarını kullanabilirim.	233	4,62	,73
Alanımla ilgili konu dizinlerinden yararlanabilirim.	235	4,41	,79
Veri Tabanlarını kullanabilirim.	234	4,17	,96
Kütüphanelerin sağladığı bilgi hizmetlerinden yararlanabilirim.	239	4,40	,80
Elektronik kitap ve dergilerden yararlanabilirim.	235	4,26	,92
Ulaşmayı amaçladığım bilgiyi internetten bulabilirim.	237	4,20	,82
WWW'de elde ettiğim bilgilerin güvenilirliğini değerlendirebilirim.	233	3,69	1,02

Ortalamalara göre ğretim elemanlarının İnternet üzerinde bilgi aramada kullanılan kaynakların hepsini kullanabildikleri, ulaşmayı amaçladıkları bilgileri İnternet'ten bulabildikleri ve elde ettikleri bilgilerin güvenirliğini değerlendirebildikleri görülmektedir. Bu ortalamaların hepsi 3,41 kabul edilebilirlik sınırının üstündedir. Bu verilerde en yüksek ortalama 4,62 ile arama motorlarını kullanabilirime aitken en düşük ortalama WWW'de elde ettiğim bilgilerin güvenirliğini değerlendirebilirim seçeneğine aittir.

Fakülteler bazında ğretim elemanlarının İnternet'te bilgi arama yeterlikleri ortalamaları izelge 41'de sunulmuştur.

Çizelge 41

Öğretim Elemanlarının İnternet’te Bilgi Arama Yeterliklerinin Fakülteler Bazında Karşılaştırması

Fakülteler		S-14	S-15	S-16	S-17	S-18	S-19	S-20
GSF	Ortalama	4,73	4,33	3,93	4,19	3,94	4,25	3,87
	N	15	15	15	16	17	16	16
	Std. Sapma	,46	1,11	1,22	1,11	1,34	,77	,89
EĞT	Ortalama	4,67	4,49	4,19	4,44	4,30	4,37	3,84
	N	43	43	43	43	43	43	43
	Std. Sapma	,64	,74	,93	,88	,86	,72	1,04
HUK	Ortalama	4,56	4,22	4,00	4,11	3,67	4,00	2,75
	N	9	9	9	9	9	8	8
	Std. Sapma	,73	,44	,71	,78	,71	,76	,71
EDB	Ortalama	4,25	4,47	4,06	4,78	4,24	3,94	3,18
	N	16	17	17	18	17	18	17
	Std. Sapma	1,24	,80	,83	,55	,97	,94	1,19
ECZ	Ortalama	4,18	4,06	4,00	4,17	4,11	3,72	3,65
	N	17	17	18	18	18	18	17
	Std. Sapma	,95	,56	1,03	,79	,83	1,13	1,00
FEN	Ortalama	4,60	4,43	4,24	4,46	4,41	4,26	3,62
	N	35	35	34	35	34	35	34
	Std. Sapma	,85	,78	,92	,78	,78	,82	1,16
MMF	Ortalama	4,75	4,32	4,36	4,43	4,34	4,22	3,72
	N	36	37	36	37	35	37	36
	Std. Sapma	,50	,82	,90	,77	,91	,82	1,03
AÖF	Ortalama	4,70	4,48	4,00	4,38	4,24	4,30	3,82
	N	33	33	33	34	33	33	33
	Std. Sapma	,64	,87	1,06	,65	,97	,81	,85
İBF	Ortalama	4,74	4,47	4,26	4,32	4,37	4,11	3,84
	N	19	19	19	19	19	19	19
	Std. Sapma	,56	,84	1,05	,82	,90	,66	,96
İİBF	Ortalama	4,80	4,80	4,50	4,50	4,50	4,50	3,90
	N	10	10	10	10	10	10	10
	Std. Sapma	,42	,42	,85	,85	,85	,71	,88
Toplam	Ortalama	4,62	4,41	4,17	4,40	4,26	4,20	3,69
	N	233	235	234	239	235	237	233
	Std. Sapma	,73	,79	,96	,80	,92	,82	1,02

Çizelge 43

Akademik Unvanlar Arasında İnternet Kullanma Yeterliklerine İlişkin Varyans Analizi
Sonuçları

		df	MS	F	p
Arama motorlarını kullanabilirim	Guruplar Arasında	4	1,962	3,893	,004
	Guruplar İçinde	228	,504		
	Toplam	232			
Alanımla ilgili konu dizinlerinden yararlanabilirim	Guruplar Arasında	4	1,798	3,001	,019
	Guruplar İçinde	230	,599		
	Toplam	234			
Veri Tabanlarını kullanabilirim.	Guruplar Arasında	4	2,547	2,855	,024
	Guruplar İçinde	229	,892		
	Toplam	233			
Kütüphanelerin sağladığı bilgi hizmetlerinden yararlanabilirim	Guruplar Arasında	4	1,492	2,400	,051
	Guruplar İçinde	234	,622		
	Toplam	238			
Elektronik kitap ve dergilerden yararlanabilirim	Guruplar Arasında	4	1,111	1,325	,261
	Guruplar İçinde	230	,838		
	Toplam	234			
Ulaşmayı amaçladığım bilgiyi internetten bulabilirim	Guruplar Arasında	4	,971	1,440	,222
	Guruplar İçinde	232	,674		
	Toplam	236			
WWW'de elde ettiğim bilgilerin güvenilirliğini değerlendirebilirim	Guruplar Arasında	4	1,039	,997	,410
	Guruplar İçinde	228	1,042		
	Toplam	232			

Unvanlar bazında bu yeterlikler varyans analizi yapılarak karşılaştırıldığında arama motorlarını kullanmada ($p = .004$), konu dizinlerini kullanmada ($p = .019$) ve veri tabanlarını kullanmada ($p = .024$) anlamlı farklılıklar çıkmıştır. Kütüphanelerin sağladığı bilgi hizmetlerinden yararlanma seçeneğinde $p = 0.51$ çıkmıştır. Bu seçenekte de unvanlar bazında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir.

Çizelge 44

Öğretim Elemanlarının İnternet’te Bilgi Arama Yeterliklerinin Yaş Gurupları Bazında Karşılaştırması

Yaş Gurupları		S-14	S-15	S-16	S-17	S-18	S-19	S-20
20-29	Ortalama	4,78	4,46	4,26	4,38	4,31	4,36	3,72
	N	76	76	76	77	75	76	76
	Std. sapma	,56	,64	,85	,83	,87	,78	1,01
30-39	Ortalama	4,66	4,47	4,22	4,52	4,33	4,22	3,74
	N	103	103	104	104	103	103	100
	Std. sapma	,72	,87	,95	,62	,91	,77	1,05
40-49	Ortalama	4,49	4,41	4,03	4,32	4,24	4,08	3,73
	N	35	37	35	38	37	38	37
	Std. sapma	,70	,69	1,01	,96	,89	,91	,87
50-59	Ortalama	4,05	3,95	3,74	4,05	3,75	3,75	3,25
	N	19	19	19	20	20	20	20
	Std. sapma	1,08	,91	1,19	1,05	1,07	,97	1,12
Toplam	Ortalama	4,62	4,41	4,17	4,40	4,26	4,20	3,69
	N	233	235	234	239	235	237	233
	Std. sapma	,73	,79	,96	,80	,92	,82	1,02

Çizelge 44’de ise yaş gurupları bazında bu yeterliklerin ortalamaları görülmektedir. Yaş gurupları bazında bu yeterliklerin ortalamaları 50-59 yaş gurubundaki “Web’te elde ettiğim bilgilerin güvenilirliğini değerlendirebilirim(S-20)” yeterliliği hariç hepsi kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üzerindedir. Bu sonuçlara göre 50-59 yaş gurubundaki öğretim elemanlarının Web’ten elde ettikleri bilgilerin güvenilirliğini değerlendirmede kendilerine fazla güvenmedikleri söylenebilir.

Yaş gurupları arasında İnternet kullanma yeterliklerine ilişkin varyans analizi sonuçları Çizelge 45’te verilmiştir.

Çizelge 45

Yaş Grupları Arasında İnternet Kullanma Yeterliklerine İlişkin Varyans Analizi

Sonuçları

		df	MS	F	p
Arama motorlarını kullanabilirim	Guruplar Arasında	3	2,923	5,872	,001
	Guruplar İçinde	229	,498		
	Toplam	232			
Alanımla ilgili konu dizinlerinden yararlanabilirim	Guruplar Arasında	3	1,528	2,514	,059
	Guruplar İçinde	231	,608		
	Toplam	234			
Veri Tabanlarını kullanabilirim.	Guruplar Arasında	3	1,731	1,903	,130
	Guruplar İçinde	230	,910		
	Toplam	233			
Kütüphanelerin sağladığı bil hizmetlerinden yararlanabilirim	Guruplar Arasında	3	1,413	2,256	,083
	Guruplar İçinde	235	,626		
	Toplam	238			
Elektronik kitap ve dergilerden yararlanabilirim	Guruplar Arasında	3	1,961	2,368	,072
	Guruplar İçinde	231	,828		
	Toplam	234			
Ulaşmayı amaçladığım bilgi internetten bulabilirim	Guruplar Arasında	3	2,164	3,279	,022
	Guruplar İçinde	233	,660		
	Toplam	236			
WWW'de elde ettiğim bilgilerin güvenilirliğini değerlendirebilirim	Guruplar Arasında	3	1,422	1,371	,252
	Guruplar İçinde	229	1,037		
	Toplam	232			

Yaş grupları bazında bu yeterlikler varyans analizi yapılarak karşılaştırıldığında arama motorlarını kullanmada ($p = .001$) ve ulaşılmak istenen bilginin İnternet'ten bulunmasında ($p = .022$) anlamlı farklılıklar çıkmıştır.

Çizelge 46

Öğretim Elemanlarının İnternet'te Bilgi Arama Yeterliklerinin Cinsiyetler Bazında Karşılaştırması

Cinsiyet		S-14	S-15	S-16	S-17	S-18	S-19	S-20
Kadın	Ortalama	4,66	4,50	4,20	4,52	4,28	4,28	3,66
	N	117	117	118	120	118	118	119
	Std. Sapma	,72	,77	,97	,69	,93	,82	1,01
Erkek	Ortalama	4,59	4,33	4,13	4,29	4,24	4,13	3,73
	N	116	118	116	119	117	119	114
	Std. Sapma	,74	,80	,96	,88	,91	,83	1,03
Toplam	Ortalama	4,62	4,41	4,17	4,40	4,26	4,20	3,69
	N	233	235	234	239	235	237	233
	Std. Sapma	,73	,79	,96	,80	,92	,82	1,02

Cinsiyetlere göre bu yeterliklerin ortalamalarının hepsinin kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üzerinde olduğu görülmektedir. Web'te elde ettiğim bilgilerin güvenilirliğini değerlendirebilirim(S-20)" yeterliliği hariç diğer tüm yeterliklerin ortalamalarının kadın kullanıcılarda biraz daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre kadın kullanıcıların erkeklere göre kendilerine İnternet'te bilgi arama konusunda biraz daha fazla güvendikleri söylenebilir.

Çizelge 47

Öğretim Elemanlarının İnternet'te Bilgi Arama Yeterliklerinin Bilim Dalları Açısından Karşılaştırması

Bilim Dalları		S-14	S-15	S-16	S-17	S-18	S-19	S-20
Sosyal Bilimler	Ortalama	4,65	4,47	4,12	4,41	4,22	4,24	3,71
	N	145	146	146	149	148	147	146
	Std. Sapma	,70	,80	,97	,81	,96	,77	1,00
Fen Bilimleri	Ortalama	4,58	4,31	4,24	4,39	4,32	4,13	3,67
	N	88	89	88	90	87	90	87
	Std. Sapma	,77	,76	,93	,77	,84	,90	1,06
Toplam	Ortalama	4,62	4,41	4,17	4,40	4,26	4,20	3,69
	N	233	235	234	239	235	237	233
	Std. Sapma	,73	,79	,96	,80	,92	,82	1,02

Bilim dallarına göre bu yeterliklerin ortalamalarının hepsinin kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üzerinde olduğu görülmektedir. Bu verilere Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri ayrımı yapılarak bakıldığında “arama motorlarını kullanma”, “konu dizinlerini kullanma”, “kütüphanelerin sağladığı bilgi hizmetlerinden yararlanma”, “ulaşılmak istenen bilgilerin İnternet’ten bulunması” ve “elde edilen bilgilerin güvenilirliğinin değerlendirilmesi” konularında Sosyal Bilimlerin ortalaması daha yüksek çıkarken, “veri tabanlarını kullanma” ve “elektronik dergileri kullanma” konularının ortalamaları Fen Bilimlerinde daha yüksek çıkmıştır.

Yapılan t-testi sonucunda Bilim dalları ve cinsiyetler arasında bu yeterlikler açısından anlamlı bir fark çıkmamıştır.

4.6.3. Akademik Personelin Bilgiye Erişim Kaynaklarını Kullanma Sıklığı

Çizelge 48’de İnternet’teki bilgiye erişim kaynaklarının kullanım sıklığına ilişkin ortalamalar verilmiştir. İnternet’te bilgiye erişim kaynaklarının kullanım sıklığı ortalamalarının kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üstünde olduğu görülmektedir. Öğretim elemanlarının İnternet’te bilgiye erişim için kullanılan kaynaklardan en çok arama motorlarını kullanmayı tercih etmektedirler. Ortalamaya (M=4,39) bakılarak Anadolu Üniversite’sindeki öğretim elemanlarının arama motorlarını bilgi aramak için her zaman kullandıkları söylenebilir. Arama motorlarını kullanım sıklığı sırasına göre 3,75 ortalama ile konu dizinleri, 3,73 ortalama ile veri tabanları ve 3,72 ortalama ile elektronik dergiler izlemektedir. Bunların ortalamalarına bakılarak da öğretim elemanlarının bu kaynakları sıklıkla kullandıkları söylenebilir.

Çizelge 48

İnternet’te Bilgiye Erişim Kaynakları Kullanma Sıklığı

Bilgiye Erişim Kaynakları	N	Ortalama	Std. Sapma
Arama motorları	235	4,39	,87
Konu dizinleri	234	3,75	,94
Veri tabanları	234	3,73	1,11
E-dergiler	237	3,72	1,07

İnternet'teki bilgiye erişim kaynaklarının fakülteler bazında kullanım sıklığına ilişkin ortalamalar Çizelge 49'da sunulmuştur.

Çizelge 49

İnternet'te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Fakülteler Göre Kullanma Sıklığı

Fakülteler		Arama motorları	Konu dizinleri	Veri tabanları	E-dergiler
GSF	Ortalama	4,44	3,69	2,94	3,18
	N	16	16	16	17
	Std. Sapma	1,15	1,20	1,34	1,55
EĞT	Ortalama	4,30	3,71	3,64	3,49
	N	43	42	42	43
	Std. Sapma	,89	1,02	1,10	1,05
HUK	Ortalama	4,22	3,56	3,44	3,44
	N	9	9	9	9
	Std. Sapma	,44	,53	,73	,53
EDB	Ortalama	4,35	3,89	3,61	3,44
	N	17	18	18	18
	Std. Sapma	1,22	1,18	1,20	1,15
ECZ	Ortalama	3,82	3,50	4,00	4,00
	N	17	18	18	18
	Std. Sapma	1,29	,71	1,03	1,08
FEN	Ortalama	4,38	3,82	3,94	4,03
	N	34	33	33	33
	Std. Sapma	,89	,85	1,00	,92
MMF	Ortalama	4,59	3,64	3,91	4,06
	N	37	36	35	36
	Std. Sapma	,50	,83	,98	,98
AÖF	Ortalama	4,39	3,94	3,52	3,59
	N	33	33	33	34
	Std. Sapma	,75	1,03	1,28	1,05
İBF	Ortalama	4,63	3,68	3,89	3,74
	N	19	19	19	19
	Std. Sapma	,60	,75	,94	,93
İİBF	Ortalama	4,70	4,00	4,27	4,10
	N	10	10	11	10
	Std. Sapma	,48	1,05	1,10	,88
Toplam	Ortalama	4,39	3,75	3,73	3,72
	N	235	234	234	237
	Std. Sapma	,87	,94	1,11	1,07

Burada en yüksek ortalamaların bu dört bilgiye erişim kaynağı içinde İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesine ait olduğu görülmektedir. Arama motorlarını ($M=3,82$) ve konu dizinlerini ($M=3,50$) kullanmada en düşük ortalama Eczacılık Fakültesine aitken, veri tabanlarını ($M=2,94$) ve e-derleri ($M=3,18$) kullanmada en düşük ortalama Güzel Sanatlar Fakültesine ait olmuştur.

Fakülteler bazında arama motorlarının ve konu dizinlerinin kullanım sıklığı ortalamaları kabul edilebilirlik sınırın ($3,41$) üzerindedir. Güzel Sanatlar Fakültesinde veri tabanlarının ($M=2,94$) ve elektronik derilerin ($M=3,18$) kullanım sıklığı ortalamaları kabul edilebilirlik sınırının altındadır. Bu sonuca göre veri tabanlarının ve elektronik dergilerin Güzel Sanatlar Fakültesindeki öğretim elemanları tarafından bazen kullanıldığı söylenebilir.

Fakülteler arasında İnternet üzerinde bilgiye erişim kaynaklarına ilişkin varyans analizi sonuçları Çizelge 50’de verilmiştir.

Çizelge 50

Fakülteler Arasında İnternet Üzerinde Bilgiye Erişim Kaynaklarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		df	MS	F	p
Arama motorları	Guruplar Arasında	9	1,080	1,5	,164
	Guruplar İçinde	225	,739		
	Toplam	234			
Konu dizinleri	Guruplar Arasında	9	,491	,550	,836
	Guruplar İçinde	224	,892		
	Toplam	233			
Veri tabanları	Guruplar Arasında	9	2,287	1,9	,051
	Guruplar İçinde	224	1,196		
	Toplam	233			
E-dergiler	Guruplar Arasında	9	2,229	2,0	,037
	Guruplar İçinde	227	1,099		
	Toplam	236			

Varyans analizi sonucunda fakülteler arasında e-dergi kullanımında ($p=.037$) anlamlı farklılıklar çıkmıştır. Veri tabanları seçeneğinde $p=.051$ çıkmıştır. Bu secenekte de fakülteler arasında anlamlı bir fark olduğu söylenebilir.

İnternet'teki bilgiye erişim kaynaklarının akademik unvanlar bazında kullanım sıklığına ilişkin ortalamalar Çizelge 51'de sunulmuştur.

Çizelge 51

İnternet'te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Akademik Unvanlara Göre Kullanma Sıklığı

Akademik Unvan		Arama motorları	Konu dizinleri	Veri tabanları	E-dergiler
Prof. Dr.	Ortalama	4,07	3,93	3,61	3,54
	N	28	27	28	28
	Std. Sapma	1,15	,96	1,23	1,20
Doç. Dr.	Ortalama	4,14	3,93	3,93	4,14
	N	14	14	14	14
	Std. Sapma	,86	1,21	1,38	1,23
Yrd. Doç. Dr.	Ortalama	4,36	3,71	3,89	3,79
	N	56	56	56	58
	Std. Sapma	,94	,95	1,02	1,14
Öğr. Grv.	Ortalama	4,43	3,78	3,47	3,53
	N	69	68	68	68
	Std. Sapma	,81	,99	1,19	,97
Arş. Grv.	Ortalama	4,56	3,64	3,85	3,84
	N	68	69	68	69
	Std. Sapma	,68	,80	,97	,99
Toplam	Ortalama	4,39	3,75	3,73	3,72
	N	235	234	234	237
	Std. Sapma	,87	,94	1,11	1,07

İnternet'te bilgiye erişim kaynaklarının akademik unvanlar açısından kullanım sıklıkları ortalamalarının hepsinin kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üzerinde olduğu görülmektedir.

Akademik Unvanlar açısından arama motorlarını kullanmada en yüksek ortalama 4,56 ile Araştırma Görevlilerine ait olurken en düşük ortalama ise 4,07 ile Profesörlere aittir.

Konu dizinlerini kullanım sıklığında en yüksek ortalama 3,93 ile Profesörlere ve Doçentlere ait olurken en düşük ortalama ise 3,64 ile Araştırma görevlilerine aittir. Veri tabalarını kullanım sıklığında en yüksek ortalama 3,93 ile Doçentler ait olurken en düşük ortalama 3,47 ile öğretim görevlilerine ait olmuştur. E-dergileri kullanım sıklığında en yüksek ortalama 4,14 ile Doçentlere aitken, en düşük ortalama 3,53 ile Öğretim Görevlilerine ait olmuştur.

Yapılan varyans analizi sonucunda bu kaynakların kullanım sıklığında akademik unvanlar arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır.

İnternet'teki bilgiye erişim kaynaklarının yaş gurupları bazında kullanım sıklığına ilişkin ortalamalar Çizelge 52'de sunulmuştur.

Çizelge 52

İnternet'te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Yaş guruplarına Göre Kullanma Sıklığı

Yaş Gurupları		Arama motorları	Konu dizinleri	Veri tabanları	E-Dergiler
20-29	Ortalama	4,51	3,60	3,70	3,76
	N	78	78	77	78
	Std. Sapma	,72	,86	1,04	,98
30-39	Ortalama	4,45	3,79	3,80	3,80
	N	101	101	101	102
	Std. Sapma	,79	,94	1,10	1,05
40-49	Ortalama	4,24	3,97	3,74	3,81
	N	37	37	38	37
	Std. Sapma	1,01	,99	1,27	1,17
50-59	Ortalama	3,89	3,67	3,39	3,00
	N	19	18	18	20
	Std. Sapma	1,29	1,08	1,14	1,08
Toplam	Ortalama	4,39	3,75	3,73	3,72
	N	235	234	234	237
	Std. Sapma	,87	,94	1,11	1,07

İnternet'te bilgiye erişim kaynaklarının yaş gurupları açısından kullanım sıklıkları ortalamalarının 50-59 yaş gurubundaki veri tabanlarının (M=3,39) ve elektronik dergilerin (M=3,00) ortalamaları hariç kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üzerinde

olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar 50-59 yaş gurubundaki öğretim elemanlarının veri tabanlarını ve elektronik dergileri bilgi aramak amacıyla bazen kullandıklarını göstermektedir.

Yaş gurupları açısından arama motorlarını kullanmada en yüksek ortalama 4,51 ile 20-29 yaş gurubuna ait olurken en düşük ortalama ise 3,89 ile 50-59 yaş gurubuna aittir. Konu dizinlerini kullanım sıklığında en yüksek ortalama 3,97 ile 40-49 yaş gurubuna ait olurken en düşük ortalama ise 3,60 ile 20-29 yaş gurubuna aittir. Veri tabalarını kullanım sıklığında en yüksek ortalama 3,80 ile 30-39 yaş gurubuna ait olurken en düşük ortalama 3,39 ile 50-59 yaş gurubuna ait olmuştur. E-dergileri kullanım sıklığında en yüksek ortalama 3,81 ile 40-49 yaş gurubuna, en düşük ortalama 3,00 ile 50-59 yaş gurubuna ait olmuştur.

Yaş gurupları arasında İnternet üzerinde bilgiye erişim kaynaklarına ilişkin varyans analizi sonuçları Çizelge 53'te verilmiştir.

Çizelge 53

Yaş Gurupları Arasında İnternet Üzerinde Bilgiye Erişim Kaynaklarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

		df	MS	F	p
Arama motorlarını	Gurplar Arasında	3	2,315	3,164	,025
	Guruplar İçinde	231	,732		
	Toplam	234			
Konu dizinlerini	Gurplar Arasında	3	1,279	1,469	,224
	Guruplar İçinde	230	,871		
	Toplam	233			
Veri tabanlarını	Gurplar Arasında	3	,893	,719	,542
	Guruplar İçinde	230	1,243		
	Toplam	233			
E-dergileri	Gurplar Arasında	3	3,831	3,458	,017
	Guruplar İçinde	233	1,108		
	Toplam	236			

Bu analiz sonucunda yaş gurupları arasında arama motoru ($p=.025$) ve elektronik dergi ($p=.017$) kullanım sıklığı arasında anlamlı farklılıklar çıkmıştır.

İnternet'te bilgiye erişim kaynaklarını cinsiyetlere göre kullanma sıklığına ilişkin ortalamalar Çizelge 54'te verilmiştir.

Çizelge 54

İnternet'te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Cinsiyetlere Göre Kullanma Sıklığı

Cinsiyet		Arama motorları	Konu dizinleri	Veri tabanları	E-dergiler
Kadın	Ortalama	4,43	3,75	3,71	3,69
	N	117	117	117	118
	Std. Sapma	,81	,94	1,19	1,12
Erkek	Ortalama	4,36	3,74	3,74	3,76
	N	118	117	117	119
	Std. Sapma	,92	,94	1,04	1,02
Toplam	Ortalama	4,39	3,75	3,73	3,72
	N	235	234	234	237
	Std. Sapma	,87	,94	1,11	1,07

İnternet'te bilgiye erişim kaynaklarının cinsiyetler açısından kullanım sıklıkları ortalamalarının hepsi kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üzerindedir.

Kadın kullanıcıların erkeklere oranla arama motorlarını ve konu dizinlerini kullanım sıklığı ortalamaları daha yüksek iken erkek kullanıcılarında kadınlara oranla veri tabanlarını ve elektronik dergileri kullanım sıklığı ortalamaları daha yüksektir. Bu sonuçlara göre kadın kullanıcıların arama motorlarını ve konu dizinlerini daha yoğun kullandıkları erkek kullanıcıların ise veri tabanlarını ve elektronik dergileri daha yoğun kullandıkları söylenebilir.

Yapılan t-testi sonucunda bu kaynakların kullanım sıklığında cinsiyetler arasında anlamlı bir fark çıkmamıştır.

İnternet'te bilgiye erişim kaynaklarını bilim dallarına göre kullanma sıklığına ilişkin ortalamalar Çizelge 55'te verilmiştir.

Çizelge 55

İnternet'te Bilgiye Erişim Kaynaklarını Bilim Dallarına Göre Kullanma Sıklığı

Bilim Dalları	Arama motorları	Konu dizinleri	Veri tabanları	E-dergiler
Sosyal Bilimler Ortalama	4,41	3,79	3,60	3,54
N	147	147	148	150
Std. Sapma	,86	1,00	1,16	1,08
Fen Bilimleri Ortalama	4,36	3,68	3,94	4,03
N	88	87	86	87
Std. Sapma	,89	,81	,99	,97
Toplam Ortalama	4,39	3,75	3,73	3,72
N	235	234	234	237
Std. Sapma	,87	,94	1,11	1,07

İnternet'te bilgiye erişim kaynaklarının bilim dalları açısından kullanım sıklıkları ortalamalarının hepsi kabul edilebilirlik sınırının (3,41) üzerindedir.

Bu verilere Sosyal Bilimler ve Fen Bilimleri ayrımı yapılarak bakıldığında ise arama motoru ve konu dizinleri kullanımında Sosyal Bilimlerin ortalamaları daha yüksek çıkarken, veri tabanları ve e-dergilerin kullanımında Fen Bilimlerinin ortalamaları daha yüksek çıkmıştır.

Çizelge 56

Bilim Dalları Arasında İnternet Üzerinde Bilgiye Erişim Kaynaklarına İlişkin

t-testi Sonuçları

	F	p	t	df
Arama motorları	,008	,927	,380	233
Konu dizinleri	2,193	,140	,876	232
Veri tabanları	5,053	,026	-2,277	232
E-dergiler	2,528	,113	-3,514	235

Yapılan t-testi sonucunda veri tabanlarını ($p=.026$) kullanım sıklığında Sosyal ve Fen Bilimleri arasında anlamlı bir fark görülmüştür. Bu sonuca göre Fen Bilimlerinde veri tabanlarının Sosyal Bilimlere oranla daha yoğun bir şekilde kullanıldığı söylenebilir.

Öğretim elemanlarının İnternet'te nasıl bilgi aradıklarına ilişkin verdikleri yanıtların frekansları ve yüzdeleri Çizelge 57'de verilmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında öğretim elemanları ihtiyaç duydukları bilgiyi ararken bir arama motoru yerine birden fazla arama motorunu kullanmayı yeğledikleri görülmekte ama birden fazla arama motorunu aynı anda tarama imkanı veren üst-arama motorlarını pek fazla kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum öğretim elemanlarının üst-arama motorlarıyla ilgili yeterli miktarda bilgiye sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir. Diğer bilgi kaynaklarının bilgi aramada kullanılması ile ilgili veriler önceki verileri doğrular nitelikteki verilerdir. Bu sonuçlarda öğretim elemanlarının çoğunluğunun İnternet üzerinde bilgi ararken İnternet'teki bilgi kaynaklarının hepsini kullandığını göstermektedir.

Çizelge 57

Akademisyenlerin İnternet'teki Bilgi Arama Davranışları

İnternet'teki Bilgi Arama Davranışları	N	Yüzde
İnternet'te bilgi ararken sadece bir arama motorunu kullanırım.	49	19,8
İnternet'te bilgi ararken birden fazla arama motorunu kullanırım.	192	77,4
İnternet'te bilgi ararken üst-arama motorlarını kullanırım.	44	17,7
Konu dizinlerini kullanırım.	128	51,6
Veri tabanlarını kullanırım.	142	57,3
Elektronik kitap ve dergileri kullanırım.	165	66,5

4.6.4. Akademik Personelin Bilgi Tarama İşleçlerinden Haberdar Olma ve Bunları Kullanma Durumları

Çizelge 58'de arama motorlarında bilgi taramak amacıyla kullanılan arama motoru işleçlerinden haberdar olma ve bunların kullanımına ilişkin veriler gösterilmiştir. Bu

verilere göre öğretim elemanları arasında haberdar olma ve kullanma durumu açısından en yüksek sayısal değeri mantıksal işleçler almaktadır. Mantıksal işleçlerden haberdar olan öğretim elemanlarının sayısı 178 (%68,5) iken kullananların sayısının 142 (%57,3)'ye düştüğü görülmektedir. Bu durum yani haberdar olma oranının yüksek kullanma oranının daha düşük olması sadece mantıksal işleçler için değil diğer tüm tarama işleçleri içinde geçerlidir. Mantıksal işleçleri haberdar olma ve kullanma değerleri açısından sırasıyla tümcecikler, arama terimlerini kısaltma, duruma duyarlı, alan araması, parantez, artı-eksi ve yakınlık işleçleri izlemektedir. En az sayısal değere sahip yakınlık işleci ile ilgili olarak 78 (%31,5) öğretim görevlisi haberdar olduğunu 46 (%18,5) öğretim görevlisi ise kullandığını belirtmiştir. Bu sonuçlara göre mantıksal işleçler, arama terimlerini kısaltma işleci ve tümcecik işleci hariç diğer tarama işleçlerinden öğretim elemanlarının çoğunluğunun haberdar olmadıkları söylenebilir. Ayrıca mantıksal işleçler ile tümcecik işleci hariç bilgi tarama işleçlerinin öğretim elemanları çoğunluğu tarafından çok fazla kullanılmadığı söylenebilir.

Çizelge 58

Arama Motoru İşleçlerinin Kullanım Durumu

Arama Motoru İşleçleri	Haberdarım		Kullanıyorum	
	N	Yüzde	N	Yüzde
Mantıksal İşleçler (Booleon Operators)	178	68,5	142	57,3
Arama Terimlerini Kısaltma (Trunsaction/Stemming)	149	60,1	113	45,6
Yakınlık (Proximity):	78	31,5	46	18,5
Tümcecikler (Phrases)	151	60,9	127	51,2
Artı ve Eksi (Plus and Minus)	87	35,1	62	25,0
Parantez (Parentheses)	94	37,9	63	25,4
Alan Araması (Field Searching)	99	39,9	68	27,4
Duruma Duyarlı (Case Sensitivity)	110	44,9	90	36,9

4.6.5. Araştırmada Bilgi Kaynağı Olarak WWW

Bu başlık altında öğretim elemanlarının araştırma aracı olarak Web'ten memnun olup olmadıklarına ilişkin verilere yer verilecektir. Bu amaçla bu araştırma son kullanıcı memnuniyetini ölçme amacıyla geliştirilen End User Computing Satisfaction Instrument (EUCS)'ın İnternet'e uyarlanmış hali kullanılmıştır. Bu ölçekte Web kullanımı ile ilgili memnuniyeti ölçmek için beş farklı boyut ve toplam 15 soru bulunmaktadır. Bu boyutlar içerik, doğruluk, biçim, kullanım kolaylığı ve zamanla ilgilidir. Hangi sıklıkta olumlu yanıt verildiğini belirlemek amacıyla bu 15 soru içinde 1 ("Hiçbir Zaman")'den 5 ("Her Zaman")'e kadar değerler verilmiştir. Her bir boyut ile ilgili sorular gruplanarak yanıtların puanları toplanmış ve her bir boyutun sayısal değerleri elde edilmiştir. Her bir boyutun sayısal değerlerinin toplamı alınarak da ölçeğin tüm puanı elde edilmiştir. Her bir soru için orta değer ya da başka bir deyişle beklenen ortalama 3 ("Bazen") olarak kabul edilmiştir. Boyutların gerçek ortalamaları ve beklenen ortalamaları Çizelge 59'da görülmektedir.

Çizelge 59

EUCS Boyutlarının Ortalamaları

	N	Beklenen Ortalama	Gerçek Ortalama
İçerik Boyutu	238	12	14,57
Doğruluk Boyutu	231	12	14,48
Biçim Boyutu	236	6	7,45
Kullanım Kolaylığı Boyutu	236	9	12,1
Zaman Boyutu	241	6	7,53
Toplam EUCS Puanı	223	45	56,13

Bundan sonra her bir sorunun ortalama puanlarını, boyutların ortalama puanlarını ve tüm EUCS ortalama puanlarını beklenen ortalamalarla karşılaştırmak amacıyla Paired-Sample T-testi uygulanmıştır. Tüm sonuçlar beklenen puanla gerçek ortalama arasında anlamlı bir fark olduğunu göstermiştir. Boyutlar ve tüm puanlar için t-testi sonuçları Çizelge 60'da verilmiştir..

Çizelge 60
EUCS Boyutları ve Tüm Puanlar için t-testi Sonuçları

	Ortalama	Std. Sapma	t	df	p (2-tailed)
İçerik Boyutu - Beklenen Ortalama	,54	,98	17,330	991	,000
Doğruluk Boyutu - Beklenen Ortalama	,48	1,04	14,514	991	,000
Biçim Boyutu - Beklenen Ortalama	,56	1,07	11,800	495	,000
Kullanım Kolaylığı Boyutu - Beklenen Ortalama	,89	1,10	22,157	743	,000
Zaman Boyutu - Beklenen Ortalama	,66	1,04	14,070	495	,000
Tüm EUCS Puanı - Beklenen Ortalama	,61	1,05	35,603	3719	,000

Bu sonuçlara göre beklenen değerle gerçek değer arasındaki farkın anlamlı çıkması nedeniyle öğretim elemanlarının Web'ten bir araştırma aracı olarak memnun oldukları ortaya çıkmıştır.

Fakülteler ve akademik unvanlar ve yaş gurupları gibi bağımsız değişkenlere bağlı olarak anketi dolduranların tutumlarında bu beş boyuta ilişkin herhangi bir anlamlı fark olup olmadığını belirlemek amacıyla varyans analizi yapılmıştır. Bu analizler sonucunda fakülteler arasında bu beş boyuta ilişkin anlamlı bir fark çıkmazken akademik unvanlar arasında içerik boyutunda ($p=.014$), doğruluk boyutunda ($p=.005$), zaman boyutunda ($p=.019$) ve tüm EUCS puanında ($p=.014$) anlamlı farklılıklar çıkmıştır. Bu sonuçlara göre akademisyenlerin genel olarak Web'ten memnun olmalarına karşın Web teki bilgilerin içeriklerini ve bu içeriklerin güvenilirliklerini sorguladıkları ortaya çıkmaktadır. Ayrıca Web'te bilgiye erişimde zaman boyutunu da sorguladıkları görülmektedir. Bu sonuçlara ilişkin veriler Çizelge 61'de verilmiştir.

Çizelge 61
Akademik Unvanlar Arasında EUCS Boyutlarına İlişkin
Varyans Analizi Sonuçları

		df	MS	F	p
İçerik Boyutu	Guruplar Arasında	4	2,871	3,18	,014
	Guruplar İçinde	243	,903		
	Toplam	247			
Doğruluk Boyutu	Guruplar Arasında	4	4,081	3,80	,005
	Guruplar İçinde	243	1,075		
	Toplam	247			
Biçim Boyutu	Guruplar Arasında	4	1,349	1,21	,306
	Guruplar İçinde	243	1,114		
	Toplam	247			
Kullanım Kolaylığı Boyutu	Guruplar Arasında	4	2,124	1,81	,128
	Guruplar İçinde	243	1,174		
	Toplam	247			
Zaman Boyutu	Guruplar Arasında	4	3,193	3,02	,019
	Guruplar İçinde	243	1,058		
	Toplam	247			
Tüm EUCS Puanı	Guruplar Arasında	4	2,871	3,18	,014
	Guruplar İçinde	243	,903		
	Toplam	247			

Yaş grupları arasında EUCS boyutlarına ilişkin varyans analizi sonuçları ise Çizelge 62’de verilmiştir.

Çizelge 62
Yaş Grupları Arasında EUCS Boyutlarına İlişkin
Varyans Analizi Sonuçları

		df	MS	F	p
İçerik Boyutu	Guruplar Arasında	3	4,762	5,361	,001
	Guruplar İçinde	244	,888		
	Toplam	247			
Doğruluk Boyutu	Guruplar Arasında	3	7,237	6,901	,000
	Guruplar İçinde	244	1,049		
	Toplam	247			
Biçim Boyutu	Guruplar Arasında	3	6,875	6,569	,000
	Guruplar İçinde	244	1,047		
	Toplam	247			
Kullanım Kolaylığı Boyutu	Guruplar Arasında	3	2,751	2,350	,073
	Guruplar İçinde	244	1,171		
	Toplam	247			
Zaman Boyutu	Guruplar Arasında	3	7,092	6,960	,000
	Guruplar İçinde	244	1,019		
	Toplam	247			
Tüm EUCS Puanı	Guruplar Arasında	3	4,762	5,361	,001
	Guruplar İçinde	244	,888		
	Toplam	247			

Bu analiz sonucunda kullanım kolaylığı boyutu hariç diğer boyutlarda yaş grupları arasında anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir.

Bilim dalları ve cinsiyet gibi değişkenler açısından bu boyutlar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığına bakmak için T-testi uygulanmış Bilim dalları arasında bu boyutlar açısından anlamlı farklılıklar çıkmazken, cinsiyetler arasında doğruluk boyutunda ($p=.045$) anlamlı bir fark görülmüştür. Bu verilere ilişkin bilgiler Çizelge 63'de sunulmuştur.

Çizelge 63
Cinsiyetler Arasında EUCS Boyutlarına İlişkin
T-testi Sonuçları

	F	p	t	df
İçerik Boyutu	2,347	,127	,985	246
Doğruluk Boyutu	4,047	,045	1,871	246
BîçimBoyutu	,817	,367	-,541	246
Kullanım Kolaylığı Boyutu	2,169	,142	1,051	246
Zaman Boyutu	,895	,345	-,305	246
Tüm EUCS Puanı	2,347	,127	,985	246

Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanımı ile İlgili Algıladıkları Öz Yeterlikleri

Bu başlık altında öğretim elemanlarının genel olarak İnternet kullanımı ile ilgili algılanan öz yeterliklerine ilişkin verilere yer verilmiştir.

Çizelge 64’de öğretim elemanlarının İnternet Kullanımı ile ilgili algıladıkları öz yeterliklerinin ortalamaları verilmiştir.

Çizelge 64

Öğretim Elemanlarının İnternet Kullanımı ile İlgili Algılanan Öz Yeterlikleri

WWW Kullanım ile İlgili Sorular	N	Ortalama	Std. Sapma
Bir tarayıcıyı açma (Netscape veya Explorer)	242	3,58	,58
Bir Web sitesinden metin okuma	241	3,58	,55
Adresini yazarak bir Web sitesine ulaşma	240	3,55	,58
Sık kullandığınız web sitelerine tekrar erişme amacıyla kaydetme	239	3,50	,68
Web sayfasını yazdırma	238	3,40	,79
Bir veya daha fazla kelime kullanarak bir İnternet aramasını yürütme	241	3,35	,72
Web sayfasından diske görsel bir materyal indirme (kaydetme)	241	3,17	,90
Bir metni web sayfasından kopyalayıp ve Word'e yapıştırma	241	3,37	,79
Metinleri, görselleri ve bağlantılarıyla basit bir Web sayfası hazırlama	239	2,60	1,08

Öğretim elemanlarının İnternet kullanımı ile ilgili algıladıkları öz yeterlikleri ortalamalarının hepsi kabul edilebilirlik sınırının (2,51) üstündedir. Bu sonuçlar öğretim elemanlarının İnternet kullanırken kendilerine güvendiklerini göstermektedir.

Bu ortalamalara bakılarak algılanan öz yeterliklerinin yüksek olduğu söylenebilir. Bu konu ile ilgili olarak en yüksek sayısal değeri 3,58 ile bir tarayıcıyı açma ve bir Web sitesinden metin okuma alırken en düşük sayısal değeri ise 2,60 ile metinleri, görselleri ve bağlantılarıyla basit bir Web sayfası hazırlamanın aldığı görülmektedir. Metinleri, görselleri ve bağlantılarıyla basit bir Web sayfası hazırlamanın ortalamasının düşük olmasının sebebi öğretim elemanlarının bu konu ile ilgili fazla çalışma yapmamaları olabileceği gibi bu konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları da olabilir. Bu sonuçlar göz önünde bulundurulduğunda, öğretim elemanları Web'i kullanırken genel olarak kendilerine güvendikleri söylenebilir.

Lazinger ve Ilan (1997) İnternet'in çok popüler bir konu olmasına rağmen özellikle öğretim elemanlarının İnternet kullanımı üzerine yapılmış çalışmaların şaşırtıcı derecede az olduğunu belirtmişlerdir. Konu ile ilgi literatüre bakıldığında son beş yılda bu alanda yapılan çalışmalarda artış olduğu gözlenmektedir. Bununla beraber özellikle öğretim elemanlarının bir araştırma aracı olarak İnternet ve Web kullanımlarına ilişkin çok fazla çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle İnternet'in öğretim elemanları tarafından bir araştırma aracı olarak kullanımı bu araştırmanın genel amacı olarak belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre akademisyenlerin çoğunluğunun İnternet'i her gün kullandıkları, İnternet kullanma konusunda kendilerine güvendikleri söylenebilir. Akademisyenlerin büyük bir çoğunluğunun İnternet kullanımı öğrenmeyi kendi başlarına deneme yanılma yöntemiyle gerçekleştirdikleri bulunmuştur. Bu sonuç, literatürde yer alan İnternet kullanımı çalışmalarını desteklemektedir. Öğretim elemanlarının İnternet'i kullanmayı kendi başlarına deneme yanılma yöntemini kullanarak öğrenmeleri ve İnternet kullanımı konusundaki güven düzeylerinin yüksek olması aslında öğretim elemanları için İnternet kullanımı ile ilgili eğitim ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Çünkü İnternet'in içerdiği olanakların hepsinin deneme yanılma yöntemiyle tam olarak öğrenilmesi mümkün değildir. Güven seviyesinin yüksek olması da bu eksikliklerin görülmesi konusunda bir tehlike oluşturmaktadır.

Öğretim elemanlarının İnternet'in sunduğu olanaklardan yararlanma sıklıkları incelendiğinde yine literatürdeki çalışmaları destekleyen sonuçlar elde edilmiştir. Akademisyenler arasında da diğer kullanıcı gruplarında olduğu gibi elektronik posta en sık kullanılan İnternet hizmetidir. Yararlanma sıklığında elektronik postayı web kaynakları izlemektedir. Elektronik postanın ve Web'in İnternet'in en popüler isimleri oldukları söylenebilir.

Öğretim elemanlarının İnternet ve Web'i kullanma örüntüleri incelendiğinde araştırma amacıyla İnternet kullanımı ön plana çıkmaktadır. Akademisyenlerin İnternet'i çoğunlukla araştırma amacıyla kullandıkları görülmektedir. Araştırmayı sırasıyla

iletişim, ğretim ve yayın izlemektedir. Bu bilgiler Al-Saleh (2001)'in gerçekleştirdiği çalışmadaki verileri doğrular nitelikte sonuçlardır.

Öğretim elemanlarının İnternet'i araştırma amacıyla kullanımları incelendiğinde ise akademisyenlerin çoğunluğunun İnternet üzerinde her gün ya da haftada birkaç kez bilgi aradıkları bulunmuştur.

Yine bu çalışma sonucunda akademisyenlerin İnternet üzerinde bilgi bulma yeterlileri konusunda kendilerine güvendikleri ortaya çıkmıştır. Akademik unvanlar ve bu becerilere sahip olma düzeyleri karşılaştırıldığında ise arada arama motorları, konu dizinleri, veri tabanları ve kütüphanelerin sağladığı bilgi hizmetlerinden yararlanmada anlamlı bir fark görülmüştür.

Akademisyenlerin İnternet üzerinde bilgiye erişim kaynaklarını kullanım sıklıkları incelendiğinde arama motorlarının her zaman bilgiye erişim amacıyla kullanılan bir kaynak olduğu ortaya çıkmıştır. Konu dizinleri, veri tabanları ve elektronik dergilerin ise İnternet üzerinde bilgiye erişim için sıklıkla kullanılan kaynaklar olduğu belirlenmiştir.

Öğretim elemanlarının İnternet üzerinde nasıl bilgi aradıkları incelendiğinde ise ğretim elemanlarının ihtiyaç duydukları bilgiyi ararken bir arama motoru yerine birden fazla arama motorunu kullanmayı yeğledikleri görülmektedir. Ama birden fazla arama motorunu aynı anda tarama imkanı veren st-arama motorlarını pek fazla kullanmadıkları anlaşılmaktadır. Bu durum ğretim elemanlarının st-arama motorlarıyla ilgili yeterli miktarda bilgiye sahip olmadıklarını göstermektedir. Diğer bilgi kaynaklarının bilgi aramada kullanılması ile ilgili veriler önceki verileri doğrular nitelikteki verilerdir. Bu sonuçlarda ğretim elemanlarının çoğunluğunun İnternet üzerinde bilgi ararken İnternet'teki bilgi kaynaklarının hepsini kullandığını göstermektedir.

Arama motorlarında bilgi taramak amacıyla kullanılan arama motoru işleçlerinden haberdar olma ve bunların kullanma durumları incelendiğinde ğretim elemanlarının bu

tarama işleçlerinden haberdar olma oranlarının kullanma oranlarından daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlara göre mantıksal işleçler, arama terimlerini kısaltma işleci ve tümcecik işleci hariç diğer tarama işleçlerinden öğretim elemanlarının çoğunluğunun haberdar olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca mantıksal işleçler ile tümcecik işleci hariç bilgi tarama işleçlerinin öğretim elemanları çoğunluğu tarafından çok fazla kullanılmadığı da ortaya çıkmıştır..

Akademisyenlerin bir araştırma aracı olarak Web'ten memnun olup olmadıkları incelendiğinde Akademisyenlerin Web'ten bir araştırma aracı olarak memnun oldukları ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Herring (2001)'in gerçekleştirdiği çalışmayı destekler niteliktedir. Akademik unvanlar ile içerik, doğruluk, kullanım kolaylığı, biçim, zaman boyutları ve tüm EUCS puanları karşılaştırıldığında ise içerik boyutunda, doğruluk boyutunda, zaman boyutunda ve tüm EUCS puanında anlamlı bir fark görülmüştür. Başka bir deyişle akademik unvanlar arasında bu boyutlarla ilgili farklı tutumlar olduğunu ortaya çıkmıştır.

Yüzyıllar öncesinde Bacon'un dediği gibi "bilgi güçtür". Aslında buna bilgi potansiyel bir güçtür demek daha doğrudur. Çünkü sadece bilgi kaynakları üzerinde varolan bilgi güç değildir. Bilgi insanlar tarafından farklı amaçlarla kullanıldığında bir güç haline gelir. Bilgi üretmek ve üretilen bilgiyi kullanmak için bilgiyi paylaşmak gerekmektedir. Bilginin sadece kuruluşlar ya da yerel alanlar içinde değil aynı zamanda farklı ülkeler arasında da paylaşımı, doğru ve güncel bilgiye ulaşımı sağlayan ve süper bilgi otoyolu adı verilen İnternet, bilginin taşınması için günümüzde önemli bir altyapıyı oluşturmaktadır. Doğal olarak bu altyapı araştırma sürecini de etkilemektedir. Bu nedenle, bu önemli altyapının, bilgiyi üreten ve paylaşan akademisyenler tarafından kullanılması da önemli bir konu olmaktadır. Akademisyenler bilgi üretmek için araştırmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bunun içinde bilgiye hızlı ve kolay erişimi sağlayan bilgi teknolojilerinin kullanımı çağdaş toplum yaşamına katkıda bulunmak ve bilgi toplumu olma yolunda ilerlemek için son derece gereklidir.

5.2. Öneriler

Bu araştırmanın sonuçlarına bağlı olarak gelecekte yapılacak çalışmalara yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Akademik Kurumlara Öneriler;

- Araştırmada teknoloji kullanımı bilgi toplama ve bilgilerin keşfedilmesi sürecinde verimliliği etkileyecek bir fırsat olabilir. Zaman, para ve mekan açısından İnternet araştırmacıya önceden sadece kütüphanelerde erişebilecekleri bilgilere çalışma ortamlarından ya da evlerindeki bilgisayarlardan erişme fırsatını sunmaktadır. Bu nedenle bilgi paylaşım ve üretim merkezleri olan üniversitelerde genel olarak İnternet kullanımı ile ilgili öğretim etkinlikleri düzenlenmelidir.
- Yine yukarıda belirtilen nedenlere bağlı olarak İnternet'in araştırma amacıyla kullanımına ilişkin öğretim etkinlikleri düzenlenmeli bu etkinliklerde bilgiye erişim kaynaklarının etkili kullanımı konusunda akademisyenler bilinçlendirilmelidir.
- İletişim, öğretme ve yayın amacıyla İnternet kullanımı konularında da öğretim etkinlikleri düzenlenmelidir.

Araştırmacılar İçin Öneriler;

- İnternet üzerindeki bilgiye erişim kaynakları farklı açılardan incelenmeli ve karşılaştırılmalıdır. Örneğin İnternet üzerindeki hangi bilgiye erişim kaynakları daha doğru ve güvenilir bilgiler sunmaktadır.
- İnternet'teki bilgiye erişim kaynakları ile geleneksel bilgiye erişim kaynakları farklı açılardan karşılaştırılmalıdır. Örneğin güvenilirlik gibi.

- Akademisyenler tarafından İnternet'in iletişim, öğretme ve yayın amacıyla kullanılma durumlarına ilişkin çalışmalar yapılmalıdır.
- İnternet'in akademisyenler tarafından araştırma amacıyla kullanımına ilişkin görüşlerini daha ayrıntılı almak için nitel araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Adele, Bane & Milheim, William D. "How Academics Are Using The İnternet." **Computers in Libraries**. 15(2), 32-36, 1995.
- Al-Saleh, Bader A. **Pattern and Levels of Use of the İnternet by Faculty Members at King Saud University, Riyadh Campus**. Paper Presented at the 24th National Convention of the Association for Educational Communications and Tecnology. Atlanta, Georgia. 2001.
- Bandura, A.. **Self Referent Thought: The Development of Self Efficacy**. New York: Cambridge University Press. 1980.
- Brown, Cecelia. "Information Seeking Behavior of Scientists in the Electronic Information." **American Society for Information Science Journal** 50(10), 929-943. 1999.
- Bruce, Henry. "User Satisfaction with Information Seeking on the İnternet." **American Society for Information Science Journal** 50(10), 541-556. 1998.
- Conner, Kiersten and Krol, Ed. **The Whole İnternet: The Next Generation** (1. Edition). Sebastapol, CA: O'Reilly & Associates, Inc. s.520 1999.
- Çağiltay, Kürşat. **İnternet** (1. Baskı). Ankara: Metu Press. s.290 1997.
- Çağiltay, Kürşat. **Herkes İçin İnternet**. Ankara: Türkiye Proje Grubu. S.193. 1995.
- Dyrli, Odvard Egil. "İnternet: Bringing Global Resources to the Clasroom." **Tecnology and Learning**, 14(2), 51. 1993.

Köksal, Ahmet T. **İnternet Sizden Korksun** (2. Baskı). İstanbul: Pusula Yayıncılık ve İletişim Ltd. s.518. 1997.

Köksal, Ahmet T.; Oktay, Dilek ve Eser, Sarp. **Kim Korkar Bilgisayardan? İnternet** (1. Baskı). İstanbul: Pusula Yayıncılık ve İletişim Ltd. s. 293. 1999.

Kurtaran, Özlem Meltem ve Çubukçu, Faruk. **Ansiklopedik Bilgi İşlem Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: Türkmen Kitapevi. 1991.

Lazinger, Bar and Ilan, Peritz. "İnternet Use by Faculty Members in Various Disciplines: A Comparative Case Study." **American Society for Information Science Journal**, 48(6), 508-518. 1997.

Özçağlayan, Mehmet. **Yeni İletişim Teknolojileri ve Değişim** (1. Basım). İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım Ltd. Şti. s.261. 1998.

Pitter, Keiko; Amato, Sara; Callahan; Kerr, Nigel; Tilton, Eric. **Herkes İçin İnternet Rehberi** (1. Baskı). İstanbul: Literatür Yayıncılık. s.172 . 1995.

Senemoğlu, Nuray. **Gelişim Öğrenme ve Öğretim Kuramdan Uygulamaya**. Ankara: Özsen Matbaası Ltd.Şti. s.599. 1998.

Soydal, İrem. **Web Arama Motorlarında Performans Değerlendirmesi**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara. 2000.

Stein, S.D. **Learning, Teaching and Researching on the Internet: A Practical Guide for Social Scientists**. New York: Addison Wesley Longman Inc. s.331. 1999.

Tonta, Yaşar. "İnternet, Elektronik Kütüphaneler ve Bilgi Erişimi." **Türk Kütüphaneciliği**. 10(3), 215-230. 1996.

- Tonta, Yaşar. "Türkiye'de Bilgi Hizmetleri ve İnternet: Temel Sorunlar ve Politika Geliştirme." **Türk Kütüphaneciliği**. 11(3), 217-232. 1997.
- Tonta, Yaşar. "Bilgi Toplumu ve Bilgi Teknolojisi." **Türk Kütüphaneciliği**. 13(4), 365-375. 1999.
- Uçak, Nazan Ö. "Bilgi Gereksinimi ve Bilgi Arama Davranışı." **Türk Kütüphaneciliği**. 11(4), 315-325. 1997.
- Uçak, Nazan Ö. ve Al, Umut. "İnternet'te Bilgi Arama Davranışları." **Türk Kütüphaneciliği**. 14(3), 317-331. 2000.
- Voorbij, Henk J. "Searching Scientific Information on the İnternet." **American Society for Information Science Journal**. 50(7), 598-615. 1999.
- Wilson, T.D. "User Studies and Infomation Needs." **Journal of Documantation**. 37, 3-15. 1981.
- Bandura, A. (1994). Self-efficacy. In V. S. Rāmāchāudran (Ed.), *Encyclopedia of human behavior* (Vol. 4, pp. 71-81). New York: Academic Press. (Reprinted in H. Friedman [Ed.], *Encyclopedia of mental health*. San Diego: Academic Press, 1998).
- 19 Temmuz 2002 Tarihinde
<http://www.emory.edu/EDUCATION/mfp/BanEncy.html> İnternet adresinde erişilmiştir.
- Berkeley Library. (2001, September 4). Finding Information on the İnternet: A tutorial. 8 Ocak 2002 tarihinde
<http://www.lib.berkeley.edu/TeachingLib/Guides/İnternet/WhatIs.html#Browser> İnternet adresinden erişilmiştir.

Cyveillance. (2000, 10 July). İnternet Exceeds 2 Billion Pages. 5 Nisan 2002 tarihinde <http://www.cyveillance.com/web/newsroom/releases/2000/2000-07-10.htm> İnternet adresinden erişilmiştir.

Habib, David P. ve Balliot, Robert L.. (1999, 19 September). How to Search the World Wide Web: A Tutorial for Beginners and Non-Experts. 9 Kasım 2001 tarihinde <http://204.1798.73/midlib/tutor.htm> İnternet adresinden erişilmiştir.

Inet-Tr.Organization. 20 Ekim 2001 tarihinde <http://web.inet-tr.org.tr/turkce/css/inet-tr-HTML/> İnternet adresinden erişilmiştir.

İnternet Society. (2002, 12 July). İnternet Histories. 26 Mart 2002 tarihinde <http://www.isoc.org/İnternet/history/> İnternet adresinden erişilmiştir.

Kristula, Dave (2001, August). The History of the İnternet. 26 Mart 2002 tarihinde <http://www.davesite.com/webstation/net-history.shtml> İnternet adresinden erişilmiştir.

Linkscan. (2002). İnternet & WWW History. 26 Mart 2002 tarihinde http://www.elsop.com/wrc/h_web.htm İnternet adresinden erişilmiştir.

Microsoft Com. (2001). A Brief History of the İnternet. 26 Mart 2002 tarihinde <http://www.microsoft.com/insider/İnternet/articles/history.htm> İnternet adresinden erişilmiştir.

Monash University Library. (2000, 15 November). How to do research on the İnternet. 19 Mart 2002 tarihinde <http://www.lib.monash.edu.au/vl/howind.htm> İnternet adresinde erişilmiştir.

Nua.İnternet.Survey. 20 Temmuz 2002 tarihinde, http://www.nua.ie/surveys/how_many_online/index.html İnternet adresinden erişilmiştir.

- Özalp, S. (2001). 25 Haziran 2002 tarihinde <http://turk.internet.com/haber/yazigoster.php3?yaziid=3192> İnternet adresinden erişilmiştir.
- Pbs Organization (2002). Life on the İnternet. 26 Mart 2002 tarihinde <http://www.pbs.org/İnternet/timeline/timeline-txt.html> İnternet adresinden erişilmiştir.
- TUBİTAK. (2000). Bilgi Teknolojileri Yaygınlık ve Kullanım Anketi-2000. 27 Haziran 2002 tarihinde <http://basin.tubitak.gov.tr/bulten/bilten.htm> İnternet adresinde erişilmiştir.
- Tyner, Ross. (2001). Sink or Swim: İnternet Search Tools & Techniques. 9 Kasım 2001 tarihinde <http://www.ouc.bc.ca/libr/connect96/search.htm> İnternet adresinden erişilmiştir.
- University at Albany Libraries (2001, May). Conducting Research on the İnternet. 24 Ekim 2001 tarihinde; <http://library.albany.edu/İnternet/research.html> İnternet adresinden erişilmiştir.
- Web Bussines Register, Inc. (1998, 25 October). History Highlights of the İnternet & Web. 14 Aralık 2001 tarihinde <http://www.wbri.com/history.htm> İnternet adresinden erişilmiştir.
- Yahoo! Geocities. 14 Aralık 2001 tarihinde; <http://www.geocities.com/saxi124/intar.html> İnternet adresinde erişilmiştir.
- Zakon, Robert H'obbes. (2002). Hobbes İnternet Timeline v5.5. 26 Mart 2002 tarihinde <http://www.zakon.org/robert/İnternet/timeline/> İnternet adresinden erişilmiştir.

EK

Bu anket Yüksek Lisans Tezi kapsamında, Anadolu Üniversitesi Akademik personelinin, İnternet'i araştırma amacıyla kullanımına ilişkin bilgileri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu ankette 49 soru bulunmaktadır. Her soru için gerekli açıklamalar yeri geldikince yapılmıştır. Soruları dikkatlice okuyarak size en uygun seçeneği işaretleyiniz.

Toplanan veriler sadece araştırma amaçlı kullanılacak ve başka hiçbir kişi ya da kuruluşa gösterilmeyecektir.

Değerli katkılarınız için teşekkür ederim.

Mestan KÜÇÜK

İletişim Bilimleri Fakültesi

Eğitim İletişimi ve Planlaması Bölümü

Danışman

Yrd. Doc. Dr. Murat ATAİZİ

Dahili Tel: 2531

1- Görevli Olduğunuz Fakülte: _____

2- Bölümünüz: _____

3- Yaşınız: ☐ 20-29 ☐ 30-39 ☐ 40-49 ☐ 50-59 ☐ 60 ve üstü

4- Cinsiyetiniz: ☐ Kadın ☐ Erkek

5- Akademik Unvanınız: ☐ Prof. Dr. ☐ Doç. Dr. ☐ Yrd. Doç. Dr.

☐ Öğr. Grv. ☐ Arş. Grv.

6- İnternet'e erişiminiz var mı?

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

☐ Evet, çalıştığım yerde var. ☐ Evet, evimde var. ☐ Hayır, yok.

7- İnternet'i ne kadar sıklıkla kullanıyorsunuz?

a) Her gün b) Haftada birkaç kez c) Ayda birkaç kez d) Nadiren e) Hiç kullanmadım

Eğer 7. soruda E seçeneğini işaretlediyseniz, lütfen sadece 8. soruyu cevaplayınız. Diğer soruları cevaplamanıza gerek yoktur. Eğer E seçeneğini işaretlemediyseniz lütfen 9. sorudan cevaplamaya devam ediniz.

8- Aşağıda bazı ifadeler bulunmaktadır. Bu ifadeler katılıp katılmadığınız belirlemek amacıyla beşli derecelendirme yapılmıştır. Kesinlikle Katılıyorum=5, Katılıyorum=4, Kararsızım=3, Katılmıyorum=2, Kesinlikle Katılmıyorum=1 olarak numaralandırılmıştır. Size en uygun olan seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir.

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
İnternet'i kullanmak için gerekli olan bilgiye sahip değilim.	5	4	3	2	1
Gelecekte İnternet'i kullanmak isterim.	5	4	3	2	1
İnternet ile ilgili bir kursa katılmak isterim.	5	4	3	2	1
İnternet dışında gereğinden fazla bilgi kaynağına zaten sahibim.	5	4	3	2	1
Gelecekte İnternet isim için vazgeçilmez olacak.	5	4	3	2	1
İnternet zaman kayıbindan başka bir şey değildir.	5	4	3	2	1
Gelecekte de İnternet'i kullanmayı hiç düşünmüyorum.	5	4	3	2	1

9- Ne kadar zamandır İnternet kullanıyorsunuz?

- ☐ 6 aydan az ☐ 6 ay ile 1 yıl arası ☐ 1 ile 2 yıl arası ☐ 2 ile 3 yıl arası ☐ 3 yıldan fazla

10- İnternet'i kullanmayı nasıl öğrendiniz?

- a) Kendim deneme yanılma yoluyla
b) Özel kursa giderek
c) Okulda aldığım derslerden
d) Kitaptan çalışarak
e) Diğer _____

11-İnternet'in sağladığı olanakları hangi sıklıkta kullanıyorsunuz?

Bu sıklığı belirlemek amacıyla beşli derecelendirme yapılmıştır. *Her Zaman=5, Sık sık=4, Bazen=3, Nadiren=2 ve Hiçbir Zaman=1* olarak numaralandırılmıştır. Size en uygun olan seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir.

	Her Zaman	Sık sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
Elektronik posta.	5	4	3	2	1
Tartışma listeleri ve Haber Grupları	5	4	3	2	1
Harici kataloglar ve bibliyografik veri tabanları.	5	4	3	2	1
Belge sağlama hizmetleri.	5	4	3	2	1
Elektronik dergiler	5	4	3	2	1
WWW kaynakları (metinler ve/veya resimler)	5	4	3	2	1
WWW kaynakları (sesler ve/veya hareketli görüntüler)	5	4	3	2	1
Yazılımı (software) indirme.	5	4	3	2	1

12- Aşağıda İnternet ve www kullanımı ile ilgili dört örüntü verilmiştir. Bu örüntüleri kullanım sıklığınızı belirlemek amacıyla beşli derecelendirme yapılmıştır. *Her Zaman=5, Sık sık=4, Bazen=3, Nadiren=2 ve Hiçbir Zaman=1* olarak numaralandırılmıştır. Size en uygun olan seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir.

<u>İnternet ve WWW kullanma örüntüleri</u>	Her Zaman	Sık sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
Öğretme (Öğretimi desteklemek amacıyla kullanmak)	5	4	3	2	1
Araştırma (Bilgi arama amacıyla kullanma)	5	4	3	2	1
İletişim (Profesyonel gelişim için meslektaşlarınızla iletişim)	5	4	3	2	1
Yayın (Makale ve araştırmalarınızı İnternet üzerinde yayımlama)	5	4	3	2	1

Akademik araştırmada bir kaynak olarak İnternet kullanımı.

Bu bölüm iki alt başlıktan oluşmaktadır. Bunlar; İnternet'te bilgi arama ve elde edilen bilgileri değerlendirme ile bir araştırma kaynağı olarak WWW hakkındaki değerlendirmelerinizi içeren bölümlerdir.

13- İnternet'i bilgi aramak amacıyla ne sıklıkta kullanıyorsunuz?

- a) Her gün b) Haftada birkaç kez c) Ayda birkaç kez d) Nadiren e) Hiç kullanmadım

Eğer 13. soruda E seçeneğini işaretlediyseniz lütfen 41. sorudan cevaplamaya devam ediniz.

İnternet'te bilgi arama ve elde edilen bilgileri değerlendirme

Bu bölümdeki sorular İnternet'te bilgi arama becerilerinizi, bilgi ararken hangi sıklıkta hangi kaynakları kullandığınızı ve bilgi arama davranışlarınızı belirlemek amacıyla hazırlanmıştır.

Hangi sıklıkta olumlu yanıt verdiğinizi belirlemek amacıyla 16-22 soruları için beşli derecelendirme yapılmıştır.

Kesinlikle Evet=5, Evet=4, Kısmen=3, Hayır=2 ve Kesinlikle Hayır=1 olarak değerlendirilmiştir. Size en uygun olan seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir.

	Kesinlikle Evet	Evet	Kısmen	Hayır	Kesinlikle Hayır
14- Arama motorlarını kullanabilirim.	5	4	3	2	1
15- Alanımla ilgili konu dizinlerinden yararlanabilirim.	5	4	3	2	1
16- Veri tabanlarını kullanabilirim.	5	4	3	2	1
17- Kütüphanelerin sağladığı bilgi hizmetlerinden yararlanabilirim.	5	4	3	2	1
18- Elektronik kitap ve dergilerden yararlanabilirim.	5	4	3	2	1
19- Ulaşmayı amaçladığım bilgiyi İnternet'ten bulabilirim.	5	4	3	2	1
20- WWW'de elde ettiğim bilgilerin güvenilirliğini değerlendirebilirim.	5	4	3	2	1

21- Aşağıda İnternet'te bulunan bazı bilgiye erişim kaynakları sıralanmıştır. Bu kaynakları hangi sıklıkta kullanıyorsunuz?

	Her Zaman	Sık İk	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
Arama Motorlarını	5	4	3	2	1
Konu Dizinlerini	5	4	3	2	1
Veri Tabanlarını	5	4	3	2	1
E-dergileri	5	4	3	2	1

22- Aşağıdaki ifadelerden hangisi (ya da hangileri) sizin İnternet'teki bilgi arama davranışınızı (ya da davranışlarınızı) tanımlamaktadır? Lütfen işaretlemenizi ifadenin hizasındaki kutucuğa (X) işareti koyarak yapınız. (Birden fazla işaretleyebilirsiniz)

İnternet'te bilgi ararken sadece bir arama motorunu kullanırım.	
İnternet'te bilgi ararken birden fazla arama motorunu kullanırım.	
İnternet'te bilgi ararken üst-arama motorlarını kullanırım.	
Konu dizinlerini kullanırım.	
Veri tabanlarını kullanırım.	
Elektronik kitap ve dergileri kullanırım.	

Diğer _____

23- Aşağıda verilen İnternet'teki arama olanaklarından haberdar olup olmadığınızı ve bunları kullanıp kullanmadığınızı belirtiniz. Lütfen her ikisi içinde ayrı ayrı en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

	Haberdarım		Kullanıyorum	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır
Mantıksal İşlemler (Boolean operators): Arama terimlerini veya ifadelerini bağlamak için aralarında <i>and</i> , <i>or</i> , <i>near</i> ve <i>not</i> kullanma. <i>Ör: Internet and WWW or Web</i>				
Arama terimlerini kısaltma (Truncation/Stemming): Kelimede ki çeşitlenmeleri görmek için kelimenin ana parçasını (gövdesini) kullanma. <i>Ör: Şarkı* –Şarkılar, Şarkıcı...</i>				
Yakınlık (Proximity): Arama terimleri kaynakta birbirine yakın yerlerde olması. <i>Ör: İki sözcük arasına NEAR yazıldığında bu iki sözcüğün yan yana olduğu ya da aralarına belli sayıda sözcüğün girdiği belgelere ulaşırsınız.</i>				
Tümcecikler (Phrases): Çift tırnak içine alınmış ve belli bir anlama sahip kelimeler arasından oluşan tümcecikler. <i>Ör: "Anneler günü" veya "Öğretim Tasarımı"</i>				
Artı ve Eksi (Plus and Minus): Kaynakta aranan terimin ya da terimlerin olmasını veya kaynakta bu terimlerden bahsedilmemesini istediğinizde kullanılır. <i>Ör: +apple-macintosh</i>				
Parentez (Parentheses): Arama işlemlerini gruplamak için kullanılır. <i>Ör: Türk yemekleri or evleri</i>				
Alan Araması (Field Searching): Aranan terimlerden başlıkta, URL'de veya kaynağın diğer belirli bir parçasında bahsedilmesini istediğinizde kullanılır. <i>Ör: URL, general electric.com</i>				
Duruma Duyarlı (Case Sensitivity): Özel isimler haricinde aranan terimlerin kaynakta küçük harfle yazılması.				

24- Son bir ay süresince İnternet'te akademik araştırma amacıyla bilgi aradınız mı?

☐ Evet

☐ Hayır

Eğer 24. soruya verdiğiniz cevap **Hayır** ise lütfen 25. soruyu da cevaplayınız. Eğer verdiğiniz cevap **Evet** ise 25. soruyu cevaplamamanıza gerek yoktur.

25- Son bir ay süresince İnternet'te akademik araştırma amacıyla niçin bilgi aramadınız?

İfadenin hizasındaki kutucuğa (X) koyarak işaretlemenizi yapmanız beklenmektedir.

(Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

İnternet üzerindeki bilgi kaynaklarının kalitesi yetersiz olduğu için	
İnternet haricinde zaten yeterinden fazla bilgi kaynağına sahip olduğum için	
İnternet'te bilgi aramak bana zor geldiği için	
Kendi alanımla ilgili İnternet üzerinde kullanılabilecek olan kaynaklar hakkında yeterli bilgimi alamadığı için	
Diger nedenler	

Araştırmada bir kaynak olarak WWW

Bu bölümdeki sorular, akademik araştırma için bir kaynak olarak WWW hakkındaki değerlendirmenizi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Bu amaçla hangi sıklıkta olumlu yanıt verdiğinizi belirlemek amacıyla beşli derecelendirme yapılmıştır. Her Zaman=5, Sık sık=4, Bazen=3, Ara sıra=2 ve Hiçbir Zaman=1 olarak numaralandırılmıştır. Size en uygun olan seçeneği işaretlemeniz beklenmektedir.

	Her Zaman	Sık sık	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
26- WWW' de aradığımız konularla ilgili bilgi buluyor musunuz?	5	4	3	2	1
27- WWW üzerinde bulduğumuz bilginin içeriği ihtiyaçlarınızı karşılıyor mu?	5	4	3	2	1
28- Araştırmamız için WWW yeterli bilgi sağlıyor mu?	5	4	3	2	1
29- Bulduğumuz bilgiyi konuyla ilgili buluyor musunuz?	5	4	3	2	1
30- WWW' deki bilgileri doğru buluyor musunuz?	5	4	3	2	1
31- WWW' deki bilgilerin doğruluk derecesinden hoşnut musunuz?	5	4	3	2	1
32- WWW' deki bilgilerin güvenilir olduğunu düşünüyor musunuz?	5	4	3	2	1
33- WWW' yı güvenilir buluyor musunuz?	5	4	3	2	1
34- Bilginin yararlı bir şekilde sunulduğunu düşünüyor musunuz?	5	4	3	2	1
35- Size göre sunulan bilginin anlaşılması kolay mı?	5	4	3	2	1
36- Sizce WWW kullanımı kolay mı?	5	4	3	2	1
37- WWW' yı bilgi bulmak amacıyla kullanmak size göre kolay mı?	5	4	3	2	1
38- Size göre WWW kullanımı verimli mi?	5	4	3	2	1
39- WWW' yı kullanarak ihtiyacınız olan bilgiyi zamanında elde edebiliyor musunuz?	5	4	3	2	1
40- WWW güncel bilgiye ulaşmanızı sağlıyor mu?	5	4	3	2	1

İnternet kullanımı (İnternet Yetenekleri)

Bu bölümde İnternet kullanımı ile ilgili algılanan öz yeterliklerinizle (self-efficacy) ilgili sorular bulunmaktadır. Aşağıdaki her bir ifadenin sonuna kendime **Çok güveniyorum=4, Biraz güveniyorum=3, Pek güvenmiyorum=2, Hiç güvenmiyorum=1** seçeneklerinden birini getirmanız beklenmektedir. Lütfen size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

Genel kullanım ile ilgili sorular	Çok güveniyorum	Biraz güveniyorum	Pek güvenmiyorum	Hiç güvenmiyorum
41- Bir tarayıcıyı açarken (Netscape veya Explorer)	4	3	2	1
42- Bir Web sitesinden metin okurken	4	3	2	1
43- Adresini yazarak bir Web sitesine ulaşırken	4	3	2	1
44- Sık kullandığımız web sitelerine tekrar erişime amacıyla kaydederken	4	3	2	1
45- Web sayfasını yazdırırken	4	3	2	1
46- Bir veya daha fazla kelime kullanarak bir İnternet aramasını yürütürken	4	3	2	1
47- Web sayfasından diske görsel bir materyal indirirken (kaydederken)	4	3	2	1
48- Bir metni web sayfasından kopyalayıp ve Word'e yapıştırırken	4	3	2	1
49- Metinleri, görselleri ve bağlantılarıyla basit bir Web sayfası hazırlarken	4	3	2	1

Katkılarınız için teşekkür ederim.